

ЛЕСКОВАЦ СРПСКИ МАНЧЕСТЕР

LESKOVAC-SERBIAN MANCHESTER

1878 1941

НАРОДНИ МУЗЕЈ ЛЕСКОВАЦ
NATIONAL MUSEUM LESKOVAC

"У школој равници реке Ватернице, пред самом утиком њеном у Јужну Мораву, испод Хисара Лесковац чини на путници, који му се пријемљује, савман утицак једног привредног центра. Део дрвдесет фабричких димњака јасно показује индустријски поглед ова града, а масовне трговачке куће различитости трговине. Жив месечнички и унутарњи глобални свет који живи на овим улицама, све што оставља утисак да овај град представља центар привредног минуса кеме је, поред природе, човек пружао све што је имао." Мансје Станковић, директор лешковачке тиваре.

(Политика, 5. октобар 1938)

2020

НАРОДНИ МУЗЕЈ ЛЕСКОВАЦ
NATIONAL MUSEUM OF LESKOVAC

НАРОДНИ МУЗЕЈ ЛЕСКОВАЦ/ NATIONAL MUSEUM LESKOVAC
БИБЛИОТЕКА КАТАЛОГА/ LIBRARY CATALOGUES
Бр. 3 / No. 3

Одговорни уредник / *Editor-in-Chief*
Мира Ниношевић / *Mira Ninošević*

Технички уредник и дизајн / *Technical editor and design*
мр Никола Марковић, виши кустос / *mr NIKOLA MARKOVIĆ, senior curator*

Аутор концепције поставке / *Author of the exhibition concept*
Мира Ниношевић, музејски саветник / *Mira Ninošević, museum advisor*

Рецензенти / *Reviewers*
Проф. Др Момчило Павловић / *Momčilo Pavlović, PhD*
Проф. Др Драган Булатовић / *Dragan Bulatović, PhD*

Објављивање ове публикације омогућило је Министарство културе и информисања Републике Србије и Град Лесковац
Publication of this catalogue was enabled by the Ministry of Culture and Information of the Republic of Serbia and the City of Leskovac

ЛЕСКОВАЦ
**СРПСКИ
МАНЧЕСТЕР**
LESKOVAC-SERBIAN MANCHESTER
1878-1941

СТАЛНА ПОСТАВКА ВРЕМЕПЛОВ ЛЕСКОВАЧКОГ КРАЈА
PERMANENT EXHIBITION TIMELINE OF LESKOVAC AREA

II фаза / II stage

Каталог сталне поставке
Catalogue of permanent exhibition

ФАБРИКА САПУНА ЈОВАНА ВЛАЈЧИЋА И СИНОВА

САДРЖАЈ / CONTENT

- 9 : УВОД / PREFACE
- 13 : ВАРОШКА СОБА / TOWN ROOM
- 19 : СЕОСКА СОБА / RURAL ROOM
- 25 : ЗАНАТИ / CRAFTS
- 45 : ОД ГАЈТАНА ДО ЕНГЛЕСКОГ ШТОФА / FROM BRAID
TO ENGLISH CLOTH
- 53 : ИНДУСТРИЈА / INDUSTRY
- 71 : РАДЊЕ / SHOPS
- 85 : ОПШТИНА / MUNICIPALITY
- 93 : ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ / SOCIAL LIFE
- 127 : МОДА / FASHION
- 137 : ЧАРШИЈА / MAIN STREET
- 139 : КАФАНЕ / TAVERNS
- 145 : СПИСАК ПРЕДМЕТА / LIST OF SUBJECTS
- 191 : ИЗВОД ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ / EXCERPT FROM THE REVIEW

„У питомој равници реке Ветернице, пред самом утоком њеном у Јужну Мораву, испод Хисара Лесковац чини на путника, који му се приближује, снажан утисак једног привредног центра. Око двадесет фабричких димњака јасно показује индустријски полет овог града, а многобројне трговачке куће развијеност трговине. Жив железнички и унутарњи саобраћај, свет који хита његовим улицама, све то оставља утисак да овај град представља центар привредног импулса коме је, поред природе, човек пружио све што је могао.“

Танасије Стевановић, директор лесковачке пиваре
(Политика, 5. октобар 1938. године)

“In the gentle plain of the Veternica River, just before its confluence with the South Morava, beneath Hisar, Leskovac makes a strong impression of a business center on the approaching passenger. About twenty factory chimneys clearly show the industrial boom of this town, and many trading houses show develop of trade. Lively rail and inland traffic, people hurrying along its streets, all give the impression that this town is the center of economic impulse to which, in addition to nature, man has provided everything he could.“

Tanasije Stevanović, Manager of Brewery of Leskovac
(“Politika”, 5 October 1938)

Увод

У периоду од ослобођења од Турака, крајем 1877. године, до почетка Другог светског рата 1941. године, за једва нешто више од шездесет година, Лесковац је доживео динамичну и брзу трансформацију – преображај од тек мало веће оријенталне вароши, средином XIX века, до најзначајнијег српског индустријског центра после Београда. Лесковац је имао ту част да, захваљујући развоју текстилне индустрије, крајем деветнаестог и почетком двадесетог века уђе у друштво од четири града у Европи за које се везује термин „Манчестер“.

У периоду између два светска рата Лесковац постаје и центар хемијске, металске и прехрамбене индустрије, занатства и трговине. Имао је развијену и просвету, културу, спортски живот и здравство, све оно што му даје физиономију модерног града.

Поставка приказује судар старог и новог, традиционалног и модерног, трансформацију паланке и „рађање“ града: од старинске ношње са фесовима до фракера од енглеског штофа; на једном месту жилаво опстајање неких архаичних заната, на другом заступништва „Стандард Ојла“, „Сингера“ и „Пафа“, од неугледних и оронулих кафана на периферији са шталама у дворишту, до центра града где је надметање хотела „Костића“, „Плуга“ и „Париза“ са играњима, баловима, оперетама, џез-свиркама и пројекцијама тон-филмова.

И поред модернизације, Лесковац је задржао мешавину духа турске касабе и модерне архитектуре, композицију кривудавих улица и сокака са турском калдрмом и

главном улицом са коцком, просторну хармонију турске џамије и нове православне цркве.

Лесковачка чаршија била је центар свих важних збивања и најбољи показатељ привредног и друштвеног развоја. У новој поставци, реконструкцијом главне улице, приказан је дух чаршијске средине између два светска рата, и то кроз аутентичне излоге дућана и трговина колонијалном и деликатесном робом, књижара. Такође, приказана је архитектура Лесковца са знаменитим грађевинама у садејству са модом.

На самом крају поставке је прича о хотелима и кафанама, којих је било 105 и које су биле главно место окупљања и забаве Лесковчана. Веће кафане тога времена имале су позорнице за представе, музичке перформансе, али и биоскопске пројекције. Из тог разлога реконструисана је, поред кафане, и позорница на чијем ће се зиду вршити различите пројекције. Овај простор уједно је намењен одржавању дечјих и креативних радионица, тематски разрађеним да код деце развијају позитивна осећања према културноисторијском наслеђу свог града.

Нова поставка Лесковац – српски Манчестер отвора простор у којем посетиоци могу интерактивно да учествују и откривају, да науче и упознају историју Лесковца на другачији начин и тиме обогате своја искуства и знања.

*Добро дошли у стари Лесковац!
Добро дошли у Српски Манчестер!*

Preface

In the period between the liberation from the Turks, at the end of 1877, until the beginning of World War II, for over sixty years, Leskovac underwent a dynamic and rapid transformation – and became, from a slightly larger oriental town in the mid-19th century, the most important Serbian industrial center after Belgrade. Thanks to the development of the textile industry, at the end of the nineteenth and the beginning of the twentieth century, Leskovac had the honor of being among the four cities in Europe to which the term "Manchester" is associated.

Between the two world wars, Leskovac became the center of the chemical, metal, and food industries, as well as crafts and trade. It had developed education, culture, sports life, and health care, everything that made it a modern city.

The exhibition "Leskovac - Serbian Manchester" shows the clash of old and new, traditional and modern, the transformation of the province and the "birth" of the city: from antique costumes with fezzes to tailcoats made of English cloth; in one place the tenacious survival of archaic crafts, in another the representations of "Standard Oil", "Singer" and "Paff"; periphery with disrespected and decrepit taverns with stables in the courtyard, but also the town center where the hotels "Kostić", "Plug" and "Pariz" competed with each other with dances, balls, operettas, jazz concerts, and sound film screenings.

Despite the modernization, Leskovac has retained a mixture of the spirit of the Turkish town and modern architecture, the composition of winding streets and alleys with Turkish cobblestones and the main street with cube stones, the spatial harmony of the Turkish mosque and the new Orthodox Church.

The "čaršija" of Leskovac was the center of important events and the best indicator of economic and social development. This exhibition shows the spirit of the "čaršija" environment between the two world wars, through authentic shop windows full of colonial and delicatessen goods, as well as bookstores. It also shows the architecture of Leskovac with famous buildings that followed the spirit of the time. The very end of the exhibition is a story about 105 hotels and cafes, which were the main gathering place and entertainment of the people in Leskovac. Larger taverns of that time had stages for theatre and musical plays, and cinema projections as well.

The exhibition opens a space where visitors can interactively participate and discover, and learn about the history of Leskovac in a different way and thus enrich their experiences and knowledge.

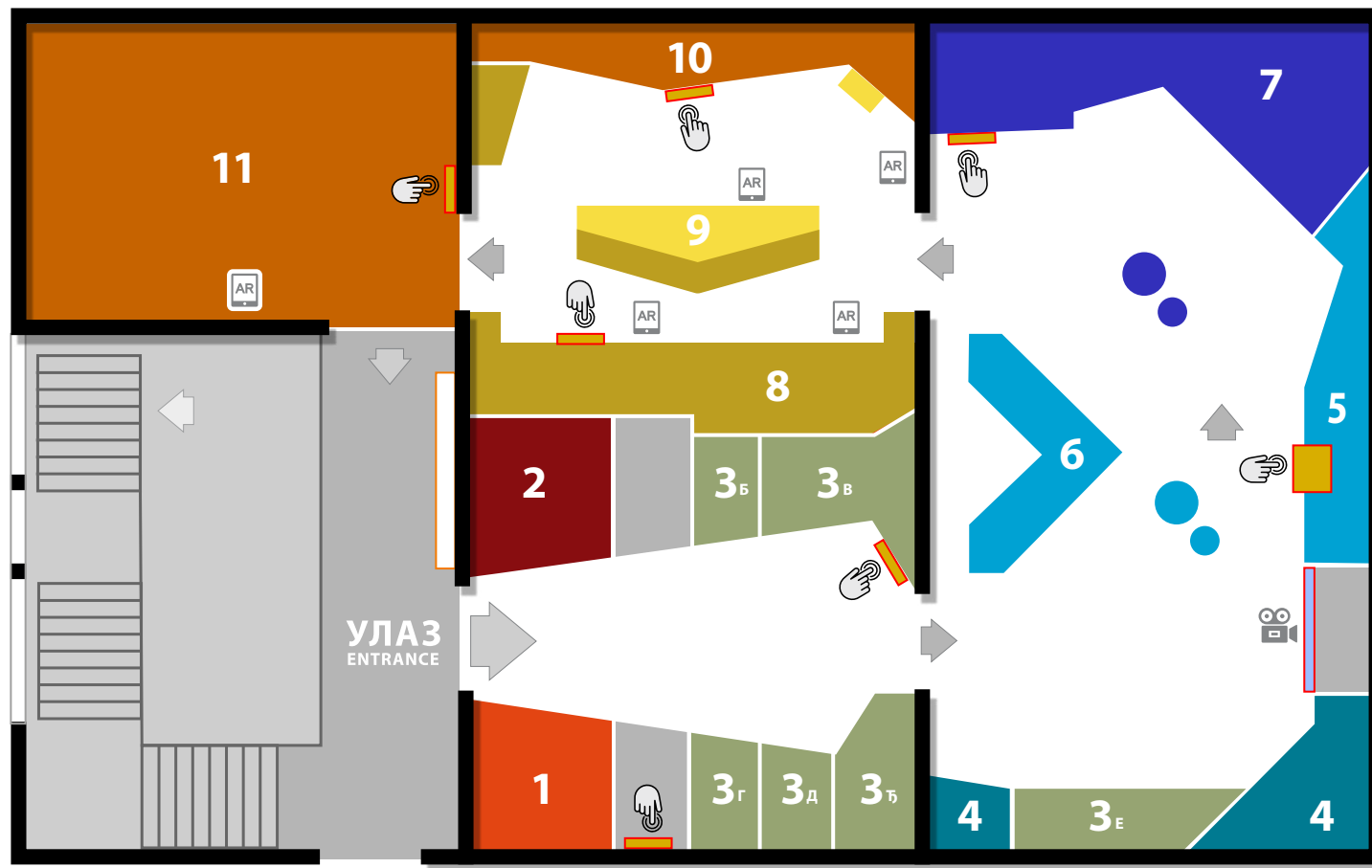
Welcome to the old Leskovac!

Welcome to Serbian Manchester!

Мапа поставке „Лесковац – Српски Манчестер 1878-1941“

Map of exhibition "Leskovac - Serbian Manchester 1878-1941"

⋮

ЛЕГЕНДА LEGEND

- 1** ВАРШКА СОБА / TOWN ROOM
- 2** СЕОСКА СОБА / RURAL ROOM
- 3** ЗАНАТИ / CRAFTS
 - 3Б КУЈУЊИЈСКИ ЗАНАТ / GOLDSMITH CRAFT
 - 3В МУТАВЏИЈСКИ ЗАНАТ / MUTAVDŽIJA'S CRAFT
 - 3Г ЧЕШЉАРСКИ ЗАНАТ / COMB MAKING CRAFT
 - 3Д ПАПУЦИЈСКО-ОПАНЧАРСКИ ЗАНАТ / ORPNAK MAKER'S CRAFT
 - 3Ћ ТЕРЗИЈСКИ ЗАНАТ / TERZIJA'S CRAFT
 - 3Е ЕЧАФ / GUILDS
- 4** ОД ГАЈТАНА ДО ЕНГЛЕСКОГ ШТОФА / FROM BRAID TO ENGLISH CLOTH
- 5** ИНДУСТРИЈА / INDUSTRY
- 6** РАДЊЕ / SHOPS
- 7** ОПШТИНА / MUNICIPALITY
- 8** ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ / SOCIAL LIFE
- 9** МОДА / FASHION
- 10** ЧАРШИЈА / MAIN STREET
- 11** КАФАНЕ / TAVERNS

 ПРОШИРЕНА РЕАЛНОСТ
AUGMENTED REALITY

 ЕКРАН НА ДОДИР
TOUCH SCREEN

 ВИДЕО ЗИД
VIDEO WALL

НАРОДНИ МУЗЕЈ ЛЕСКОВАЦ

II СПРАТ

СТАЛНА МУЗЕЈСКА ПОСТАВКА
„ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ МАНЧЕСТЕР 1878-1941“

+381 16 212 975

nmleskovac@gmail.com

www.muzejleskovac.rs

Стојана Љубића 2, 16000 Лесковац
Stojana Ljubića 2. 16000 Leskovac

www.facebook.com/muzejleskovac/

<https://www.instagram.com/muzejleskovac/>

У Лесковцу по својој лепоти истицале су се једносратне куће чорбација. Приземне просторије служиле су за дневни боравак и рад, док су се на спрату налазиле спаваће собе и собе за пријем.

У собама, дуж зидова, биле су постављене клупе за седење прекривене ћилимима и јастуцима – „миндерлуци“. Подове су украшавали шарени ћилими, док су таванице соба биле украшене дуборезним дрвеним резбаријама и розетама. За загревање соба користили су се мангали, посуде од бакра. Обедовало се на ниским округлим столовима од бакра, синујама, а јело се из плитких, металних тањира – санова – или дубљих тањира са поклопцем – санова капаклија. Вода се доносила, држала и загревала у ђугуму, док су за прање руку и умивање коришћени ибрик и леген. Одећа се чувала у дрвеним ковчезима, често украшаваним резбарењем или бојењем.

Жене су носиле дуге сукње, опасиване раскошним појасом, док су преко кошуље груди покривале марамом преко које су облачиле кратку хаљетак, либаде. На глави су носиле тепелук, женску капу од црвене

чоје украшену бисерима. Удате жене су на ободима тепелука носиле црну сомотску траку, бареш. Лесковачке чорбације тешко су се одрицале џамадана, чакшира, а на главама су дуго након ослобођења носиле фесове.

In Leskovac, the one-story houses of “chorbaji” – rich people stood out for their beauty. The ground floor rooms were used for living and working, while the first-floor housed bedrooms and reception rooms.

In the rooms, along the walls, there were benches for sitting, “minderluci”, which were covered with carpets and pillows. The floors were decorated with colorful carpets while the ceilings of the rooms were decorated with carved wooden carvings and rosettes. Copper pots, mangals, were used to heat the rooms. The meal was served on low round copper table, “siniya”, and it was eaten from shallow metal plates – “sans” or deeper plates with lids – “san kapaklije”. The water was brought, kept, and heated in a “djugum”, they used an “ibrik” and a “legen” to wash their hands and face. Clothes were kept in wooden coffins, which were often decorated with carvings or dyes.

Изглед собе у богатој трговачкој породици у Лесковцу крајем XIX века

Room of a rich family in Leskovac
at the end of the XIX century

01

ВАРОШКА СОБА

TOWN ROOM

The women wore long skirts with lavish belts, while they covered their chests with a scarf over which they wore short jacket „libade“. On their heads they wore a “tepeluk”, a woman’s red cloth hat adorned with pearls. Married women wore black velvet ribbon, “bareš”, on the edges of the “tepeluk”. The „chorbaji“ of Leskovac found it difficult to give up „džamadan“, “čakšira” trousers and wore fezzes on their heads long after liberation.

Мангал

покретна пећ за догревање просторија, XIX век
(НМЛ, Е-453)

“Mangal“

portable furnace for heating,
XIX century
(NML, E-453)

„Ибрик“
метална посуда за
воду, XIX век
(НМЛ, Е-1209)

”Ibrik“
metal water pot,
XIX century
(NML, E-1209)

Розета од дрвета

XIX век
(НМЈ, Е-600)

Wooden rosette

XIX century
(NML, E-600)

Гравирана бакарна чинија за сервирање хране
друга половина XIX века
(НМЈ, Е-466)

Engraved copper bowl for serving food
the second half of XIX century
(NML, E-466)

ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ МАНЧЕСТЕР / LESKOVAC - SERBIAN MANCHESTER 1878-1941

Фес

мушка капа,
крај XIX века
(НМЛ, Е-7174)

Fez

Men's hat,
end of XIX century
(NML, E-7174)

„Чибук“

муштика за пушење цигарете,
друга половина XIX века
(НМЛ, Е-895)

“Čibuk”

cigarette smoking holder,
the second half of XIX century
(NML, E-895)

Куће на селу биле су приземне грађевине рађене од плетера и блата, са сламним кровом и набијеним земљаним подом. Испред улазних врата налазио се трем углавном окренут југу. Куће су најчешће имале једну просторију која је служила као соба и као кујна. На средини собе налазило се огњиште над којим је био димњак и око којег је породица спавала. Над оњиштем су висиле вериге, метални ланци који су држали бакрач („котле“) за припрему јела. Зидови су били гарави од дима из огњишта, а са њих су висиле дрвене полице (водници) са посуђем израђеним од дрвета и земље, сланици, кашикарници, чутуре за пиће –буклије и друго.

У свакодневној исхрани на селу преовлађавала је проја, а за празнике се месио пшенични хлеб. Брашно се чувало у дрвеној посуди одигнутој од земље, наћве, на којима се и месио. Хлеб се месио и у мањој дрвеној посуди – карлици. Хлеб се пекао у дводелној гарнитури састављеној од плитког суда – црепуљЕ-и полусферичног поклопца који је прекривао – вршника. Обедовало се за ниским, дрвеним столом, тануром, око кога се

седело на асурама или дрвеним столочицама, треношкама. У селима у околини Лесковца на сто се прво стављао сланик, потом хлеб, затим остали прибор и јела. Прибор за јело израђиван је од дрвета, кашике, посуде за јело – панице, сланици, заструт за сир, зејтинлик за држање зејтина и др. Приликом обедовања поштовала се хијерархија патријархалне породице. Прво су јели мушкарци, затим жене и на крају деца.

Жене на селу су у одевању користиле скромне материјале: памук, кудељно платно, вуну. Прво су облачиле кошуљу дугу до колена, преко ње долазила је „доња сукња“, а потом памучна или вунена дуга сукња – „футарка“, за струк причвршћена тканим појасом – „тканицом“. Преко кошуље носио се јелек, а футарку је прекривала кецеља. Главу су покривале: старије жене „забраткама“ – марамама, док су млађе носиле капЕ-„ручнике“.

02

СЕОСКА СОБА

RURAL ROOM

Изглед сеоске собе са покућством,
крајем XIX века

Rural room with furniture, late XIX century

The houses in the countryside were ground-floor buildings made of wattle and daub, with a thatched roof and a packed earthen floor. In front of the front door was a porch facing south. The only room was the kitchen, a second room was a rarity in these houses. In the center of the room was a fireplace over which a chimney was and around which the family slept. "Verige", metal chains that held the copper cauldron "kotle" for preparing food, hung above the walls were sooty from the smoke from the fireplace, from them hung wooden shelves "vodnici" on which were utensils made of wood and earth, salt shakers, spoons, drinking bowls, and others.

The cornbread was eaten in the daily diet and wheat bread was eaten for the holidays. The flour was kept in a wooden chest lifted from the ground, the "načve", on which it was kneaded. The bread was also kneaded in a small wooden bowl – "karlica". Bread baking was done in a two-part baking set consisting of a shallow dish "crepulja" and a hemispherical lid "vršnik" that covered it. People dined at a low wooden table, "tanur" around which they sat on asuras or wooden chairs, tripods. In the villages around Leskovac, salt was placed on the table first, and then bread, then other utensils and dishes. Cutlery was made of wood, spoons, dining bowls-panice, saltcellars, a cheese holder "zastrug", an oil pan for holding oil "zejtlinik", etc. During the

meal, the hierarchy of the patriarchal family was respected. Men ate first, then women and finally children.

Women in the countryside used modest materials in clothing: cotton, hemp cloth, wool. First, they would put on a knee-length shirt, an "underskirt" would come over the shirt, and then a cotton or wool long skirt - a "futarka" over it, fastened to the waist by a woven belt - "tkanica". A waistcoat was worn over the shirt, and the "futarka" was covered by the apron. They used to cover their heads, too. Older women covered their heads with "zabratke" - headscarves, while younger women wore caps - "ručnik" on their heads.

„Нахве“

сандук за чување
брашна, средина
XIX века
(НМЛ, Е-424)

“Načve”

flour crate, middle
of XIX century
(NML, E-424)

Буклија „карта“
чутура за ношење пића
(вина и ракије),
почетак XX века
(НМЛ, Е-1147)

Flask “karta”
a flask for drink
(wine and spirits),
beginning of XX century
(NML, E-1147)

Чинија са тучком
почетак XX века
(НМЛ, Е-1839)

A bowl with pestle
beginning of XX century
(NML, E-1839)

„Зејтинлик“
посуда за држање
зејтина, крај XIX века
(НМЛ, Е-3177)

“Zejtinlik”
an oil container, end of
XIX century
(NML, E-3177)

Прегача

почетак XX века
(НМЛ, Е-2707)

Apron

beginning of XX century
(NML, E-2707)

Кана ручник

крај XIX века
(НМЛ, Е-443)

Ručnik (patch) scar

end of XIX century
(NML, E-443)

Основу градске привреде Лесковца током владавине Турака чинили су занати и трговина.

Непосредно након ослобођења од Турака, по броју занатских радњи, 517 у 1884. години, Лесковац је био највећи занатски центар у Србији после Београда. Највећи број занатлија, њих преко 300, бавио се ужарским занатом, што је Лесковац чинило градом са највише ужара у целој Србији.

У Лесковцу су постојали делови града настањени занатлијама посебних заната, тако се део града у коме су биле концентрисане занатлије табанције (кожари) називао *Табан мала*, док се део вароши у коме су углавном радиле занатлије абације називао *Абацијска мала*.

Crafts and trade were the basis of the urban economy of Leskovac during the Turkish rule.

Immediately after the liberation from the Turks, by the number of craft shops, 517 in 1884, Leskovac was the largest craft center in Serbia after Belgrade. The largest number of craftsmen, over 300, engaged in the rope-maker's craft, which made Leskovac the city with the greatest number of the rope-making craftsman in the whole of Serbia.

In Leskovac, there were parts of the town inhabited by craftsmen of a certain kind, so the part of Leskovac where the "tabandžije" (furriers) craftsmen were concentrated was called "Taban mala" (furrier's mahala), while the part of the Leskovac town where "abadžije" craftsmen (traditional folk dress tailors) worked, was called "Abadžijska mala".

03

ЗАНАТИ
CRAFTS

ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ МАНЧЕСТЕР / LESKOVAC - SERBIAN MANCHESTER 1878-1941

Сегмент поставке „Занатске радње“

Segment of the exhibition "Craft shops"

Кујунџијски занат

Један од ретких заната који у појединим деловима Балкана још увек опстаје јесте кујунџијски, који се бави израдом накита и украсних предмета од сребра и других племенитих метала.

Мајстори овог заната били су својеврсни уметници, а њихово умеће најбоље се огледа у изради производа за украшавање женске градске ношње, попут тепелука, пафти, минђуша, прстења, наруквица („гривне“) и других производа.

За израду кујунџијских производа коришћени су: злато, сребро, бакар, цинк, олово, жива, туч (легура бакра и цинка) и алпака (легура бакра и никла). Основне технике рада кујунџије су: рад са чекићем (ковање), рад са калемом (искуцавање), сипање (ливење) и филигранска техника.

Goldsmith craft

One of the few crafts that still survive in some parts of the Balkans is the goldsmith's- „kujundžija” craft. This is the craft of making jewelry and ornamental items made of silver and other precious metals.

Masters of this craft were artists and their skills were best reflected in the design of products for decorating women's urban costumes such as “tepeluk” (cap), “pafte” (belt buckles), earrings, rings, bracelets “grivna” and other products.

The following raw materials were used to make the “kujundžija” products: gold, silver, copper, zinc, lead, mercury, “tuč” (copper and zinc alloy), and “alpaca” (copper and nickel alloy).

The basic techniques of the kujundžija's work are hammer work (forging), coil work (stamping), pouring (casting), and filigree technique.

Модел птице за брош

почетак XX века
(НМЈ, Е-875)

Model of a bird for the brooch

beginning of XX century
(NML, E-875)

Огрлица „надгрудник“

XX век
(НМЛ, Е-1071)

Necklace "nadgrudnik"

XX century
(NML, E-1071)

Прстен за бареш

друга половина XIX века
(НМЛ, Е-884)

Ring for "bareš"

the second half of XIX century
(NML, E-884)

Наушница

друга половина XIX века
(НМЛ, Е-892)

Earring

the second half of the
XIX century
(NML, E-892)

Минђуше
друга половина XIX века
(НМЛ, Е-900)

Earrings

the second half of XIX century
(NML, E-900)

Тепелук
(НМЛ, Е-610)

Terelik
(NML, E-610)

**Теразије за мерење
накита**
прва половина XX века
(НМЛ, Е-879)

*Scales for jewelry
measurement*
the first half of XX century
(NML, E-879)

Мутавџијски занат

Мутавџијски занат је један од најстаријих заната у лесковачком крају. Мутавџије су се бавиле прерадом козије длаке-козине, и израдом предмета од ње. Њихови производи имали су велику примену у сеоским и градским домаћинствима. На мутавџијском разбоју израђивали су се покривачи за под, стоку, коње, вреће за жито, черге итд. Приликом ткања, мутавџија је седео на ниској, дрвеној клупици са ногама испруженим испод разбоја који је укопан у земљу и горњом страном наслоњен на зид. На основу од нити обавијених око разбоја, мутавџија би, посебном врстом танког вретена које је називано „џа“, извлачио попречне нити које би за основу набијао зубима тарка. Овај процес је понављан све док се не би добило платно довољне величине за израду производа који би мутавџија ручно ушивао.

Mutavdžija's craft

Mutavdžija's craft is one of the oldest crafts in the Leskovac area. Mutavdžija's were engaged in the processing and production of articles of goat hair – "kozina". Mutavdžija's products have been widely used in rural and urban households. Floor, and cattle and horse coverings, grain sacks, rugs, etc. were made on a mutavdžija's loom.

While weaving, the mutavdžija was sitting on a low wooden bench with his legs stretched out beneath the loom, which was dug into the ground and leaned against the wall with its upper side. Based on the threads wrapped around the loom, the mutavdžija would, using a special type of thin spindle called "dža", pull out the transverse threads, which he would pile on the base with the "tarak" teeth. This process was repeated until a cloth of sufficient size was obtained for making a product which the mutavdžija would sew by his hand.

„Тарак”
за набијање ткања
прва половина XX века
(НМЛ, Е-1034)

“Tarak”
for piling the weaving
the first half of XX century
(NML, E-1034)

Торба од козје длаке
прва половина XX века
(НМЛ, Е-1499)

Bag of goat hair
the first half of XX century
(NML, E-1499)

Чешљарски занат

Прва чешљарска радионица у Лесковцу отворена је 1872. године. Основна сировина за израду чешљева био је рог, а најцењенији су били чешљеви од бивољег рога, јер су јаки и дуготрајни. Процес израде чешља био је дуг: рог је требало да је сув, а уколико би био сиров, прво би се кувао на ватри, а потом резао на неколико делова тестером. Добијену парчад чешљари су резали по дужини и уз помоћ кљешта излагали ватри како би омекшала. Донекле исправљена парчад, док је још топла, стављана је у шрафтук где би стојала неколико десетина минута, док се потпуно не исправи. Тиме су добијене правоугаоне табле. Плоче су затим стругане да се скину трагови ватре и да буду сјајне. Овакве плоче обрађиване су на циркулару, како би се стране изравнале и добиле равне плоче које су разврставане по величини. Шмирглом је парчад обрађивана да добију облик готовог производа који се затим зубио на крупне и ситне зупце. На крају се чешаљ полирао.

Старе занатлије су у почетку израђивале само „вашљивце“, затим дворедне женске чешљеве, док су мушке чешљеве, „једностранце“, почели да израђују тек 1900/1902. године.

Comb making craft

The first comb-making workshop in Leskovac was opened in 1872. The basic raw material for making combs was horn, and the most appreciated were buffalo horn combs because they were strong and long-lasting.

It took a long process to get from the horn to the comb. The horn needed to be dry, if it was raw then it would be cooked on the fire. After that, the horn was cut into several pieces with a saw. The pieces were cut lengthwise and were exposed to fire with the use of pliers to soften them. The somewhat straightened piece, while still warm, was placed in a clamp “štraftuk“, where it would stand for half an hour until it was completely straightened. This resulted in rectangular plates. The plates were then scraped to remove traces of fire and make them shiny. Such plates were processed on a circular saw to straighten the sides and obtain flat plates that were sorted by size. After that plates were processed with sandpaper to get the shape of the finished product, which are then cut with large or small teeth. In the end, the comb was polished.

The old craftsmen initially made only “vašljivci (lice-combs)”, then the two-row female combs, while the male combs “one-sided” they began to produce not till 1900/1902.

Бритва

прва половина XX века
(НМЛ, Е-1024)

Razor

the first half of XX century
(NML, E-1024)

Воловски рог

прва половина XX века
(НМЛ, Е-1022)

An ox horn

the first half of XX century
(NML, E-1022)

Чешаљ „вашљивац“

прва половина XX века
(НМЛ, Е-1014)

“Vašljivac” lice-comb

the first half of XX century
(NML, E-1014)

Папуџијско-опанчарски занат

Опанчарски занат бавио се израдом основног типа народне обуће-опанака. Опанци су израђивани од сирове или обрађене-штављене коже домаћих животиња, најчешће свиња. Сирове, „пресне“ опанке носили су људи на селу. За израду ових опанака, занатлије би прво обрадили кожу тако што би је посолили и потопили у воду. На овај начин кожа би била мекша и лакша за обликовање, а со би је заштитила од хабања. За разлику од пресног, штављени опанак био је много издржљивији захваљујући процесу „штављења“. То је процес у коме се кожа потопи у раствор од храстове шишарке, који лучи танин. Танин је мењао структуру протеина у кожи и чинио је мекшом и отпорнијом на хабање.

Папуџијским занатом су се испрва бавили само Турци, те су се турски називи алата задржали и данас. На почетку развоја овог заната, папуче су се израђивале у потпуности ручно. Лице папуча израђивано је од коже које је пролазила процес штављења или јуте и свиле које су биле украшене орнаментима извезеним свиленим или памучним концима разних боја.

Opanak maker's craft

Opanak-makers were engaged in the production of the basic type of peasant footwear – opanak. Opanci were made from a raw or processed - tanned leather of domestic animals, usually pigs. Raw, “crude” opanci were worn by people in the countryside. To make these opanci, craftsmen would first process the leather by salting and soaking it into water. In this way, the leather would be softer and easier to shape and the salt would protect it from wear and tear. In contrast to a crude one, a tanned opanak was much more durable thanks to the “tanning” process. It is a process in which the leather is soaked in a solution of oak cones, which secrete tannin. Tannin changes the structure of the protein in leather and makes it softer and more resistant to wear. At first, only the Turks were engaged in slipper-making craft, and the Turkish tool names remain today. At the beginning of the development of this craft, slippers were entirely hand-made. The face of the slippers was made of leather that had undergone tanning, or jute and silk, which were embellished with ornaments embroidered with silk or cotton thread of various colors.

„Мушта“
папуџијски чекић
(НМЛ, Е-754)

“Mušta”
a slipper-making
hammer
(NML, E-754)

Баја Митић
папуџија из
Лесковца са
својим шегртима
и калфама, 1929.
године
(НМЛ, Е-1080)

Baja Mitić
a slipper-maker
from Leskovac with
his apprentices and
journeyman, 1929
(NML, E-1080)

*Пар дечијих штављених
опанака на калупу*
прва половина XX века
(НМЛ, Е-777)

*A pair of children's tanned
oranci*
the first half of XX century
(NML, E-777)

Женске пануче
прва половина XX века
(НМЛ, Е-770)

Women's slipper
the first half of XX century
(NML, E-770)

Терзијски занат

Терзијски занат спада у кројачке занате. Терзија се бавио кројењем, шивењем и украшавањем грађанске народне ношње од чоје, свиле и сомота. Украшавање одеће се вршило везом, свиленим гајтанима, кићанкама, свиленим нитима – срмом и шљокицама. Производи терзија су: јелеци, памуклије, антерије итд. Након ослобођења, овим занатом су се бавила 83 Лесковчана. Највише посла терзије су имале с јесени па све до после Божића, када су организоване свадбе.

За пеглање одеће терзије су користиле тешке металне пегле израђене од једног дела гвожђа – утије, која се загревала на ватри, а због њене тежине њоме се управљало ногом. Терзија би једном руком ухватио дугу дршку, а ногом би стао на „басаџик” – даску која је служила као заштита од топлоте и стајала је преко утије. Затим би мајстор тако ужарену пеглу кретао по материјалу.

Terzija's craft

Terzija's craft is a kind of tailor's crafts. A "terzija" dealt with tailoring, sewing, and decorating civic folk costumes made of chaya, silk, and velvet. Clothes were decorated with embroidery, silk braids, tassels, silk threads – "srma" and tinsel. Terzija's products were: waistcoats, cotton clothes, "anterija", etc. After the liberation, 83 craftsmen were engaged in this craft. Most of the work the terzijas had from autumn until after Christmas when the weddings were organized.

For ironing the clothes, terzijas used heavy irons made of one piece of iron – "utijas". An utija was warming on the fire, and because of its weight, it was controlled by a leg. Terzija would catch a long handle with his hand, and stand with his leg on a "basadzik" – a board that served as a heat shield and was standing above the utija. Then, the terzija would move such a glowing iron all around the cloth.

Напцстак

прва половина XX века
(НМЛ, Е-956)

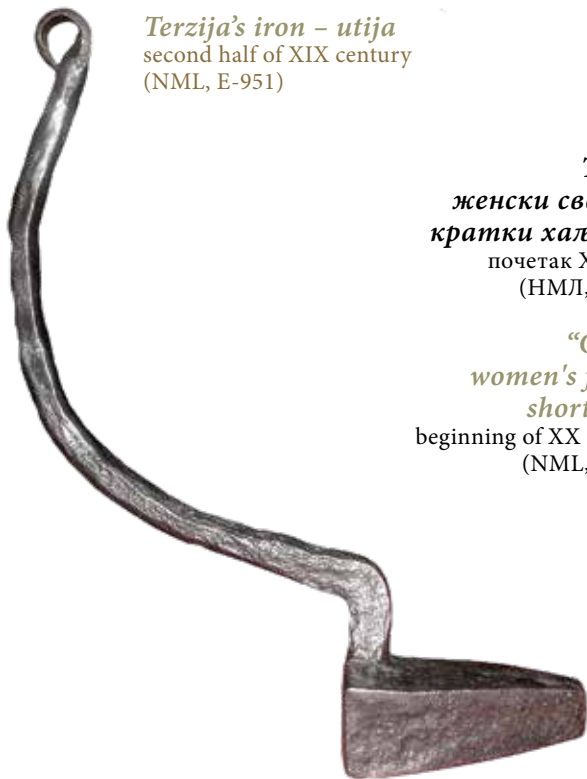
Thimble

the first half of XX century
(NML, E-956)

Терзијска пегла – утија

друга половина XIX века
(НМЛ, Е-951)

Terzija's iron – utija
second half of XIX century
(NML, E-951)

Ђурче
женски свечани
кратки хаљетак
почетак XX века
(НМЛ, Е-964)

“Ћурче”
women's festive
short jacke
beginning of XX century
(NML, E-964)

Јелек

почетак XX века
(НМЛ, Е-2323)

Vest

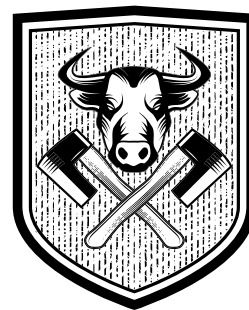
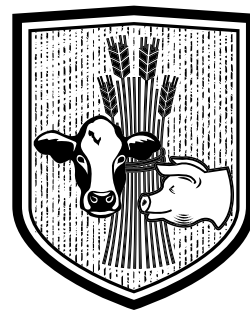
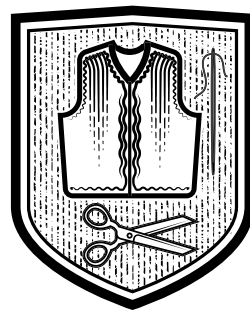
beginning of XX century
(NML, E-2323)

Еснафи

Еснафи су удружења занатлија која су у Србију са собом донели Турци. За образовање еснафа било је потребно најмање 12 чланова истог заната. У случају да није било довољног броја занатлија једног заната, било је могуће оснивање мешовитих еснафа.

Сваки еснаф је имао печат и касу која је приходовала од разних такси и казни које су плаћали чланови еснафа, ученици и калфе. Сакупљени новац користио се за потребе еснафа, давао се цркви и школи, али је служио и као помоћ старим или оболелим члановима еснафа. Еснафи су се старали и о образовању нових занатлија преко испитних комисија које су оцењивале напредак почетника у занату. Први степен у занату били су шегрти или ученици који су учили занат код мајстора. Ученик би после неког времена излазио на испит за калфу – мајсторског помоћника. Ако би се на испиту показао

довољно способним, еснафски старешина би га пред члановима испитне комисије уписивао у калфенски протокол и давао му Калфенско писмо и калфенску књижицу у коју су уписивани детаљи о раду, као сведочанство о стручном оспособљавању. Када калфа одслужи свој калфенски рок, стицао би право на звање мајстора, за које је морао положити испит. Мајсторски испит се полагао пред комисијом и калфа је за ту прилику морао да изради ремек или пробу. Проба представља израду предмета – производа свог заната. Уколико је проба задовољавајућа, калфа би након плаћања таксе и давања прилога цркви стекао виши степен и звање мајстора, што је потврђено мајсторским писмом. На проби су се толерисале до три грешке које су се могле новчано надокнадити.

Сегмент поставке „Еснафи у Лесковцу“

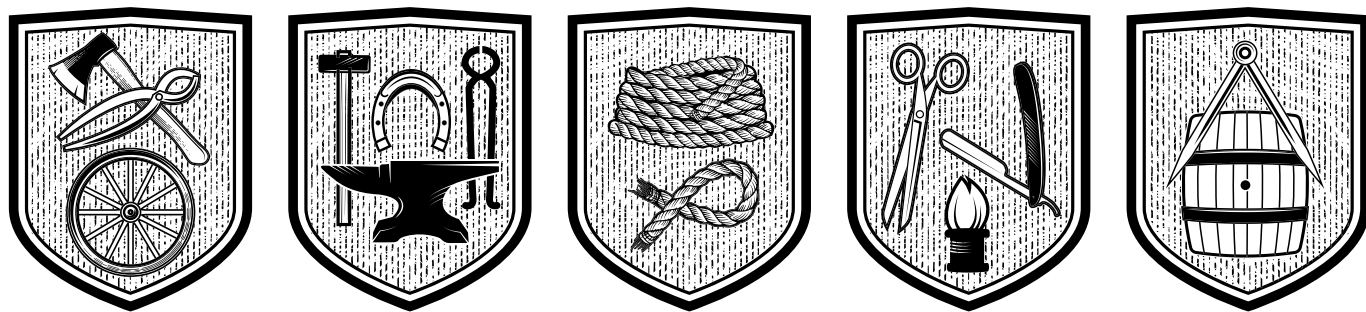
Guilds

Guilds are an association of craftsmen brought to Serbia by the Ottomans. To found a guild, it was necessary to have at least 12 members of the same craft. In case there were not enough craftsmen of one craft, it was possible to establish mixed guilds. Each guild had a seal and a cash register in which income came from various taxes and fines paid by guild members, students, and journeymen. The collected money was used for the needs of the guilds; to finance the churches and schools, to help old or sick members of the guild.

The guilds also took care of the education of new craftsmen through examination commissions that evaluated the progress of young craftsmen. The first degree in the craft was apprentices or students training the craft with the masters. After a while learning the craft, the student would have to pass a journeyman (master's assistant) examination. If he appeared to be skilled

enough at the examination, the guild master would, in the presence of the members of the examination board, register him in the journeymen protocol, and award him a journeyman certificate and journeyman booklet in which details of his work were entered as verification of professional training.

When the journeyman finishes his journeyman training, he would acquire the title of master, which he had to pass the exam for. The master exam was taken in the presence of the commission and the journeyman had to design a masterpiece—"remek" or rehearsal for this occasion. Rehearsal represents making objects - products of their craft. If the rehearsal met all the requirements, the journeyman would, after paying the fee and contributing to the church, acquire a higher degree and the title of master. At the rehearsal, up to three errors were tolerated, which could be financially compensated for.

Segment of the exhibition "Guilds in Leskovac"

*Печат рогожарског
(израда асура) еснафа*

1896. година
(НМЛ, Е-1072)

*Stamp of the rush
(making of asuras) guild*

1896
(NML E-1072)

Еснафска каса

почетак XX века
(НМЛ, Е-41)

Guild cash box

beginning of the XX century
(NML, E-41)

**Еснафско (мајсторско) писмо ужарско –
 саларског заната Косте Стаменковића**
 Лесковац, 27. јул 1921. године
 (НМЛ, ОАГ-Е/106)

**Guild (master) letter of the rope making craft
 Kosta Stamenković**
 Leskovac, July 27, 1921
 (NML, OAG-E/106)

Погодна клима и песковита иловача у лесковачком пољу представљале су плодно тло за гајење индустријске конопље. Конопљино влакно одликује велика чврстоћа, еластичност, дуготрајност и отпорност на воду. Употребљава се за производњу ужади, конопаца, платна, за израду одеће и обуће, врећа, коњске опреме, ћебади, бисага итд. До 1912. године у Лесковцу и околини било је око хиљаду ужарских радњи са око четири хиљаде запослених радника. Конопљу су углавном обрађивале жене тако што би је најпре потопиле у реку, а касније би је очистиле и на трлици јаким и наглим покретима ударале бијачем док се од ње не би одвојила трска, а остала кучина од које се даље прерадом добија кудеља и ужарија. За прераду кучине у кудељу користиле су преслице, повесмарке, око чијег се купастог горњег дела обмотава повесма, свежањ кучине.

Важно место у привреди Лесковца заузимала је трговина, а најважнији артикал била је ужарија. Главни партнер у трговини била је Бугарска у коју су лесковачки трговци

извозили ужарску робу а из ње увозили вунени гајтан који се користио у украшавању народних одевних предмета.

Извозна и увозна трговина са суседним земљама омогућила је лесковачким трговцима упознавање са предностима фабричке производње коју су убрзо и они прихватили. У селу Стројковцу 1884. године отворена је прва фабрика гајтана у Србији, која је производила вунени гајтан помоћу „чаркова“, израђиваних у Бугарској. У циљу унапређења пословања, власници фабрика гајтана се удружују и заједничким средствима подижу модерну фабрику штофа „Илић, Поповић и комп.“ у Лесковцу 1896. године. Машине за прераду вуне и израду штофова набављене су у Немачкој, а ова фабрика постаје покретач лесковачке текстилне индустрије и индустријализације Лесковца и околине. За потребе образовања квалификоване радне снаге у Лесковцу је 1890. године отворена Ткачка школа за чије је потребе краљ Милан Обреновић поклонио разбој произведен у Енглеској.

04

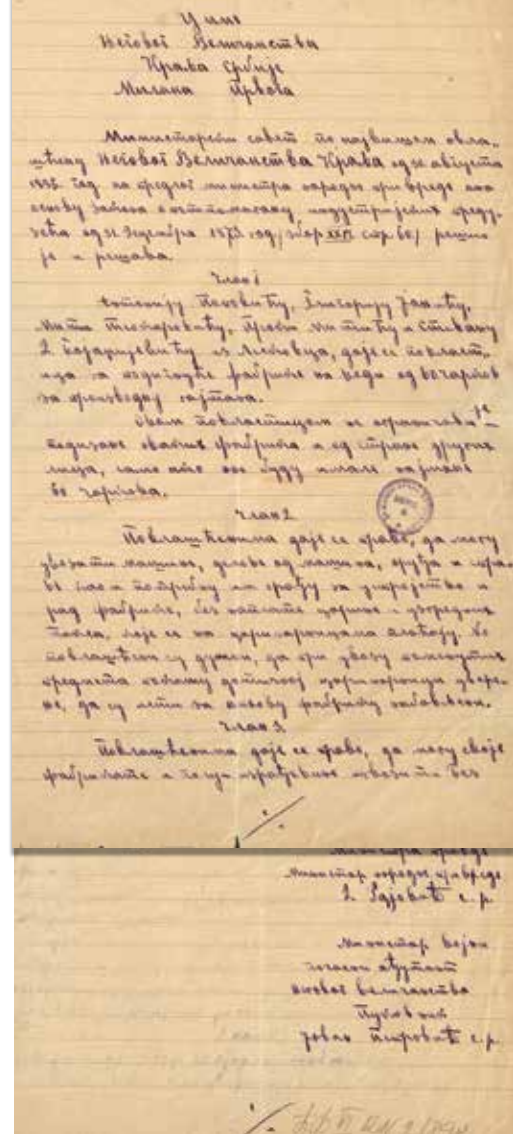
**ОД ГАЈТАНА ДО
ЕНГЛЕСКОГ ШТОФА**
**FROM BRAID TO ENGLISH
CLOTH**

Сегмент поставке
„Од гајтана до енглеског штофа 1884-1903.“

Segment of the exhibition
“From braid to English cloth 1884 –1903”

A favorable climate and sandy loam in the fields of Leskovac represented a fertile soil for the cultivation of industrial hemp, a plant very suitable for fiber production. Hemp fiber is characterized by high strength, elasticity, durability, and water resistance. It is used for the production of cordage, rope, for making clothes and shoes, bags, riding gear, blankets, saddlebags, etc. By 1912, there were about a thousand rope-making shops in Leskovac and around it, with about four thousand employees. Hemp was mostly rubbed by women, firstly by dipping the hemp into the river and later cleaning it and hitting on the scutching board with strong and abrupt movements until the reed was separated from it, leaving the tow for further processing to sliver and cordage. For the processing of the tow in the sliver, distaffs-“povesmarke” with the conical upper part on which a bundle of fresh hemp is wrapped, were used. Trade occupied an important place in the economy of Leskovac, and the most important trade item was a rope. The main partner in the trade

was Bulgaria, to which Leskovac merchants exported rope products and imported woolen braid which was used in decorating folk clothing. Export and import trade with neighboring countries enabled Leskovac traders to get acquainted with the advantages of factory production, which they soon accepted. In the village of Strojkovac, in 1884, the first braid factory in Serbia was opened, which produced woolen braid with the help of “čarks”, made in Bulgaria. To improve the business, the owners of the braid factories are uniting and building a modern textile factory with joint funds, “Ilić, Popović, et comp.” in Leskovac in 1896. Machines for wool processing and fabric production were procured in Germany, and this factory became the initiator of the Leskovac textile industry and the industrialization of Leskovac and its surroundings. For the needs of educating a qualified workforce, the Weaving School was opened in Leskovac in 1890, for the needs of which King Milan Obrenović donated a loom produced in England.

Повластице

дате Антонију Поповићу,
Глигорију Јањићу,
Мити Теокаревићу,
Проки Митићу и Стевану
Д. Бојадџијевићу из
Лесковца за подизање
фабрике гајтана
у Стројковцу,
5. септембар 1885. године
(АС, МНП-Т, 1898, VI)

Privileges

granted to Antonije
Popović, Gligorije Janjić,
Mita Teokarević,
Proka Mitić and Stevan
D. Bojadžijević from
Leskovac for founding a
braid factory in Strojkovce,
on 5 September 1885
(AS, MNP-T, 1898, VI)

Зграда у Стројковцу

где је почела рад
прва гајтанара 1884.
(NML, E-1375)

The building in Strojkovac

where the first braid
factory started
working in 1884
(NML, E-1375)

Трлица за трлење конопље, „бијење”

крајем XIX века
(НМЛ, E-1155)

Hemp rubbing line, "beating"

end of the XIX century
(NML, E-1155)

Допис

Фабрике Поповић,
Илић и ком. министру
Народне привреде о
завршетку изградње
фабрике и монтирању
машина пре рока датог
повластицом,
26. август 1896. године
(АС, МНП-Т, 1898, VI2 (12))

Letter

from The Factory Popović,
Ilić, and Comp. to the
Minister of Economy,
informing him about
completion of construction
of the factory and the
assembly of machines
before the deadline given
by privileges, 1896
(АС, МНП-Т, 1898, VI2 (12))

Водени погон

у фабрици гајтана у Вучју
Сваки, од укупно 66
чаркова за плетиво
гајтана, има сопствени
погон, 1903. године
(ИМС, ФЂС 4408-6 б)

Water plant

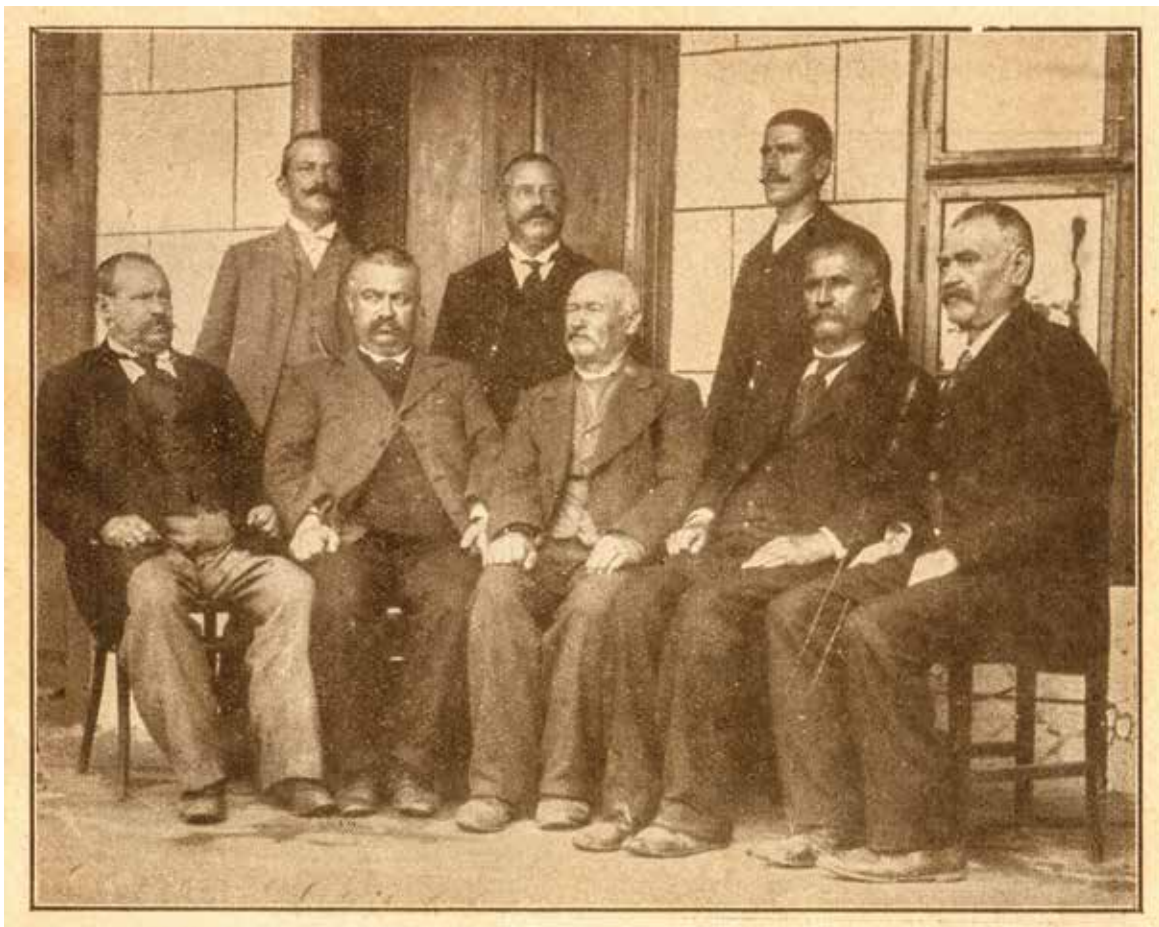
at the braid factory in Vučje
Each of the 66 knit yarns
has its drive, 1903.
(ИМС, FDS 4408-6 b)

Зубун
женски, украшен црвеним
гајтаном, почетак XX века
(НМЈЛ, Е-1381)

“Zubun”
(festive women's sleeveless
dress), decorated with red braid,
beginning of the XX century
(NML, E-1381)

Оснивачи

прве српске повлашћене
фабрике штофа
„Поповић, Илић и комп.
– Лесковац”:
Мануил Илијев,
Глигорије Јовановић,
Коста Илић Мумџија,
Мита Теокаревић,
Стеван Бојадџијев,
Милан Поповић,
Глигорије Петровић,
Петар К. Илић,
1896. године
(НМЛ, Е-К/68)

Founders

of the first Serbian
privileged cloth factory
“Popović, Ilić and Comp. -
Leskovac”:
Manuil Ilijev,
Gligorije Jovanović,
Kosta Ilić Mumdzija,
Mita Teokarević,
Stevan Bojadžijev,
Milan Popović,
Gligorije Petrović,
Petar K. Ilić, 1896
(NML, E-K/68)

Електрика

На иницијативу Ђорђа Станојевића, пионира електрификације Србије, а за потребе растуће индустрије у Лесковцу, 26. августа 1901. године основано је Лесковачко електрично друштво. Исте године откупљене су две воденице и кренуло се са изградњом хидроцентрале на реци Вучјанки. Хидроцентрала је свечано отворена на Дан ослобођења Лесковца од Турака, 24. децембра 1903. године. Ово је била друга хидроцентрала у Србији, а за потребе преноса електричне енергије од Вучја до Лесковца подигнут је и први далековод у дужини од 17 км, као и дистрибутивна мрежа у вароши. После Првог светског рата, услед пораста потрошње електричне енергије, 1923. године у Лесковцу је подигнута „калорична“ електрана на угаљ.

Electricity

On the initiative of Đordje Stanojević, pioneer of electrification of Serbia, and for the needs of the growing industry in Leskovac, on 26 August 1901, the Leskovac Electric Society was founded. In the same year, two water mills were purchased, and then the construction of the hydroelectric power station on the Vučjanka river started.

The Hydroelectric power plant was officially opened on the day of liberation from the Turks in Leskovac, 24 December 1903. This was the second hydroelectric power plant in Serbia, and for the needs of electricity transmission from Vučje to Leskovac, the first power line, 17 km long, in Serbia was built, as well as the distribution network in the town. After World War I, due to the increase in electricity consumption in 1923, a “calorie” coal-fired power plant was built in Leskovac.

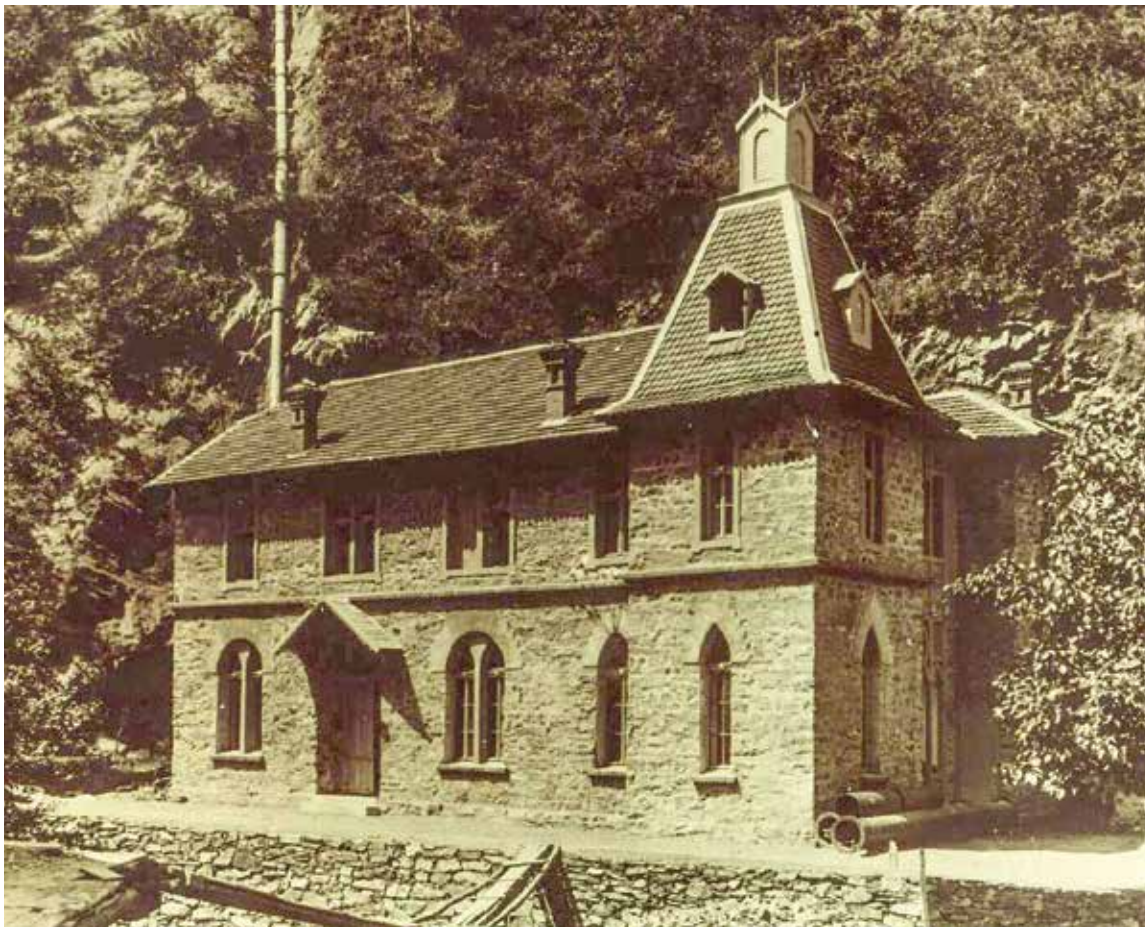
05

ИНДУСТРИЈАЛИЗАЦИЈА
INDUSTRIALIZATION

ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ МАНЧЕСТЕР / LESKOVAC - SERBIAN MANCHESTER 1878-1941

Сегмент поставке
„Индустријализација Лесковца 1903-1941“

Segment of the exhibition
“Industrialization of Leskovac 1903-1941”

***Хидроелектрана на
Вучијанки***

друга електрана
подигнута у Србији
1903. године
(ИМС, 4399-16)

***The hydroelectric
power plant on the
Vučijanka river***

the second power plant
built in Serbia in 1903
(IMS, 4399-1b)

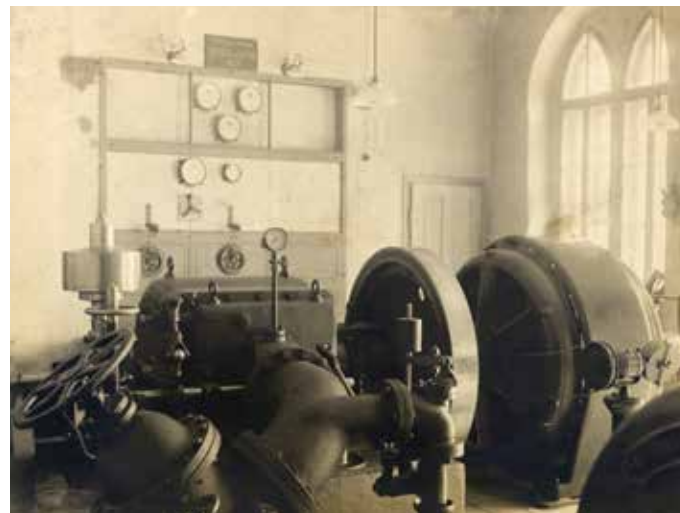

Привремена признаница
Лесковачког електричног
друштва са бланко уписницом
оснивачких акција, 1902. године
(НМЛ, И-ДК/886)

Provisional receipt
from the Leskovac Electric Society
with a blank founding
shares entry, 1902
(NML, I-DK/886)

**Генератори у
хидроелектрани Вучје**
1904. године
(ИМС, ФЂС 4399)

**Generators at the Vučje
hydroelectric power plant**
1904
(IMS, FDS 4399)

ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ МАНЧЕСТЕР / LESKOVAC - SERBIAN MANCHESTER 1878-1941

*Монтажа
парног котла
„БАВКОК”*

Лесковачке
електричне
централе,
1930/31. године
(НМЛ, И-Ф/927)

*Installation of
the steam boiler
"BABKOK"*

of the Power Plant
Leskovac, 1930/31
(NML, I-F/927)

Фабрике

До почетка Првог светског рата у Лесковцу је радило пет фабрика које су производиле штоф, платно, гајтан, конац, ужарију и друго. Прва фабрика текстила „Поповић, Илић и комп.“ била је главни замајац развоја текстилне индустрије у Лесковцу и околини, а подстакнути њеним успесима Лесковчани су кренули оснивање нових фабрика. Професор Велике школе Ђорђе Станојевић, зачетник идеје о хидроцентрали на реци Вучјанки, 1903. године је са неколико Лесковчана основао „Прво лесковачко акционарско друштво за прераду кудеље и лана“, касније „Фабрика канапа и ужарије АД Лесковац“. Године 1904. Глигорије Јовановић и Милан Поповић су иступили из фабрике „Поповић, Илић и комп.“ и са својим капиталом основали „Фабрику вунених тканина, гајтана и плетива Јовановића и Поповића“ у Грделици. Септембра исте године Јосиф Јовановић и Густав Хубач, упошљеници параћинске фабрике, долазе у Лесковац и на реци Козари отварају предузеће за производњу гајтана и плетива „Јосиф Јовановић и комп.“ Пета фабрика основана је 1906. године од стране Лазара Дунђеровића,

„Лазар Дунђеровић и комп.“ Ова фабрика се бавила израдом вуненог, свиленог и памучног гајтана, као и позамантерије. Поред текстилне, у Лесковцу се развијају и друге индустријске гране, нарочито млинска и метална индустрија и индустрија сапуна. До почетка Првог светског рата, из трговачког и занатског центра град је прерастао у центар текстилне индустрије од националног значаја у Краљевини Србији. Током овог периода Лесковац је добио надимак „Српски Манчестер“.

Снажан и брз развој занатства, трговине и индустрије настављен је и у периоду између два светска рата, када, после успешне обнове разрушених и отуђених капацитета, Лесковац постаје један од већих индустријских центара у Србији. Прва фабрика гуме у Србији основана је 1925. године у Лесковцу под именом „Рекорд“ од стране трговца Јосифа Чуљковића. У почетку је производила гумене потпетице, али је ускоро проширила своју делатност и почела да производи гумена платна за крпљење каљача, гуме за дечја колица, гумене ваљке за индустрију, амерички лепак

за кожу и гуму, гумене простираче, итд. Поред текстилне и гумарске, у Лесковцу је била развијена и хемијска индустрија, а њен родоначелник био је Јован Влајчић, који је 1872. године основао мумцијску радионицу за производњу свећа и сапуна. Свестан да је за добро вођење сапунске индустрије потребно познавање хемије, он је своје наследнике слао на студије у иностранство. Из занатске производње настаје модерна фабрика подигнута 1926. године под именом „Јован Влајчић и синови“ у којој се поред најмодернијих машина за израду сапуна, паста за зубе и парфимерије, налазе и две хемијске лабораторије за анализу сировина и готових производа. Лесковачки индустријалци се често нису задржавали на једној фабрици и једној врсти производа већ су своја пословања ширили у различитим гранама индустрије. Најбољи пример за то је породица Кукар која је у свом власништву

имала фабрику за производњу керамике, ливницу, фабрику гвозденог намештаја, фабрику сапуна и др.

Лесковац је у периоду индустријске експанзије био град са два лица. На једној страни богати фабрикатни, трговци, извозници и занатлије, а на другој радници и градска сиротиња. Број сиромашних се повећавао услед опадања прихода у занатству и домаћој радиности, сталним приливом сељаштва на локално тржиште рада и економским кризама које су пратиле међуратни период. Економски и социјални положај радника био је тежак због дугог радног времена, ниских надница и нехигијенских услова рада. Експлоатација јефтине радне снаге погађала је нарочито неквалификоване раднике, посебно жене и децу. Просечна надница била је испод једног динара, што је било довољно само за исхрану. Зато радници штрајкују, али често без успеха.

Factories

Before the First World War, there were five factories in Leskovac that produced cloth, linen cord, thread, ropes, and others. The first textile factory in Leskovac “Popović, Ilić, et comp.” was the main impetus for the development of the textile industry in Leskovac and its surroundings. Encouraged by its success, the people of Leskovac started founding new factories. In 1903, the professor of the Great School, Đordje Stanojević, the originator of the idea of the hydroelectric power plant on the Vučjanka River, founded the “First Leskovac Joint Stock Company for Hemp and Flax Processing” with several Leskovac citizens, later the “Factory of Ropes and Cordage AD Leskovac”. In 1904, Gligorije Jovanović and Milan Popović withdrew from the factory “Popović, Ilić and comp” and with their capital founded the “Factory of woolen fabrics, braids and knitwear Jovanović and Popović” in Grdelica. In September of the same year, Josif Jovanović and Gustav Hubač, employees of the Paracin textile factory, came to Leskovac and opened a company for the production of braids and knits on the river Kozara. “Josif Jovanović et al.” The fifth factory was founded in 1906 by Lazar Dunđerović, “Lazar Dunđerović and

comp.”. This factory was producing woolen, silk, and cotton braid, as well as trimmings. In addition to textiles, other industries were developing in Leskovac, especially the mills, metal, and the soap industry. Until the beginning of the First World War, Leskovac grew from a trade and craft center into a center of the textile industry of national importance in the Kingdom of Serbia. During this period, Leskovac was nicknamed “Serbian Manchester”.

The strong and rapid development of Leskovac’s crafts, trade, and industry continued in the period between the two world wars, when, after the successful renewal of destroyed and alienated capacities, Leskovac become one of major industrial centers in Serbia.

The first rubber factory in Serbia was founded in 1925 in Leskovac under the name “Record” by the merchant Josif Čuljković. The factory initially produced rubber heels, but soon expanded its business and began producing rubber cloths for patching shoes, stroller tires, rubber rollers for industry, American glue for leather and rubber, rubber mats, etc.

In addition to the textile and rubber indus-

try, the chemical industry was also developed in Leskovac. The founder of this industry was Jovan Vlajčić, who in 1872 founded a workshop for the production of candles and soap. Aware that good knowledge of chemistry is necessary for the good management of the soap industry, he sent his sons to study abroad. A modern factory built in 1926 under the name “Jovan Vlajčić and Sons” was created from craft production, in which, in addition to the most modern machines for making soap, toothpaste and perfumery, there were also two chemical laboratories for the analysis of raw materials and finished products. Leskovac industrialists often did not stay on one factory and one type of product but expanded their business into different branches of industry. The best example of that is the Kukar family, which owned a ceramic factory, a foundry, an iron furniture

factory, a soap factory, etc. In the period of industrial expansion, Leskovac was a city with two faces. On the one hand, rich owners of the factories, merchants, exporters, and craftsmen, and on the other, workers and the urban poor. The number of the poor increased due to declining incomes in crafts and handicrafts, the constant influx of peasants into the local labor market, and the economic crises that accompanied the interwar period. The economic and social position of the workers was difficult due to long working hours, low wages, and unhygienic working conditions. The exploitation of cheap labor affected mostly unskilled workers, especially women and children. The average daily salary was below one dinar, which was enough just for food. That is why the workers went on strikes, but often without success.

Текстилна фабрика

Јовановића, Поповића
и ком. у Грделици, подигнута
1904. године, настала из
гајтанаре која је почела да
ради са 70 чаркова
1894. године
(НМЛ, И-Р/34)

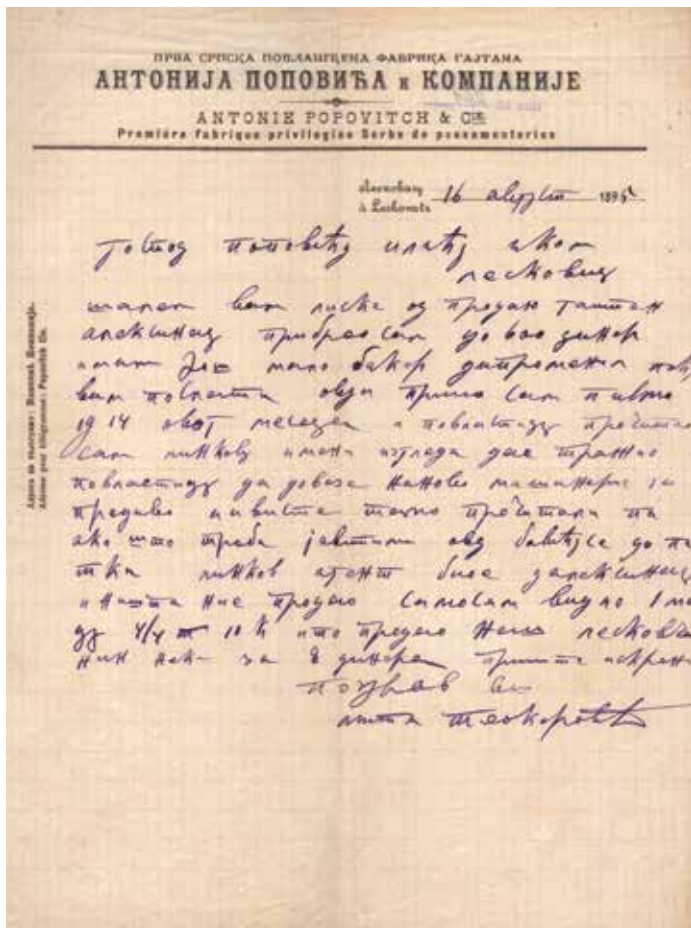
Textile factory

of Jovanovic, Popovic, and
comm. in Grdelica, founded
in 1904, originated from
a braid shop that started
operating at 70 čarks in 1894
(NML, I-R/34)

Фабрика штофа Јовановића, Поповића и Ко. *La fabrique des étoffes „Jovanovits, Popovitch & Cie.”*

ЛЕСКОВАЦ-LESKOVAC.

Извештај

Мите
Теокаревића,
ортака у фирми
Коста Илић и
Компанија о
продаји гајтана
у Алексинцу и
набавци машина
за фабрику,
16.08.1895. године
(НМЛ, И-ДК/268)

Report

of Mita Teokarević,
partner in the
factory "Kosta Ilić
and Company" on
the sale of braids
in Aleksinac and
the purchase of
machines for the
factory,
August 16, 1895
(NML, I-DK/268)

Са сајма у Београду
штанџ Фабрике сапуна и
парфимерије Јована Влајчића и
синова, 1938. године
(приватна архива породице
Влајчић, Београд)

From the Fair in Belgrade
the stand of the Factory of soap
and perfumery of Jovan Vlačić
and sons, 1938
(Private archive of the Vlačić
family, Belgrade)

Фабрика
металног
намештаја
сапуна и парфимерије
Трајка Ђорђевића
Кукара у Лесковцу,
у згради подигнутој
1924. године
(приватна архива
породице Кукар,
Београд)

*Factory of metal
furniture
soap and perfumery
owned by Trajko
Đorđević Kukar in
Leskovac, in a building
built in 1924
(Private archive of the
Kukar family, Belgrade)*

Рецепт

за израду пасте за зубе Фабрике сапуна и парфимерије Јована Влајчића и синова, 1934. године. Фабрика је настала из занатске мумџијске радионице свећа и сапуна основане 1872. године (приватна архива породице Влајчић, Београд)

Recipe

for making toothpaste by the Factory of Soap and Perfumery by Jovan Vlačić and Sons, 1934. The factory came from chandler's workshop of candles and soaps established in 1872 (Private archive of the Vlačić family, Belgrade)

Фабрика црепа и цигле

Коцић и Кукар, основана 1911. године, настала из циглане подигнуте 1906. године (приватна архива породице Кукар, Лесковац)

Tile and brick factory

Kocic and Kukar, founded in 1911, originated from a brick factory founded in 1906 (Private archive of the Kukar family, Leskovac)

Рекламна кашика за ципеле
„КУКАР И КОМП, КОЖАРИ,
ЛЕСКОВАЦ“
(НМЛ, И-ПТ/134)

Advertising shoehorn
"KUKAR I COMP, TANNERS,
LESKOVAC"
(NML, I-PT/134)

Сат за откуцавање радног времена

радника у „Фабрици вунених тканина, камгари предива, гајтана, позамантиријских и плетарских израда Илића, Теокаровића и Петровића, почетак XX века
(НМЛ, ПТ/126)

Workers' clock

at the "Factory of woolen cloth, kamgari yarns, braids, sewing and knitting products" of Ilić, Teokarović and Petrović, beginning of the XX century
(NML, PT/126)

Деца из текстилних фабрика у Лесковцу

која су радила и по 12 сати за надницу од 0,20 динара, снимак из 1914. године када је привредни инспектор обишао фабрике у Лесковцу и саслушавао децу.

Children from textile factories in Leskovac

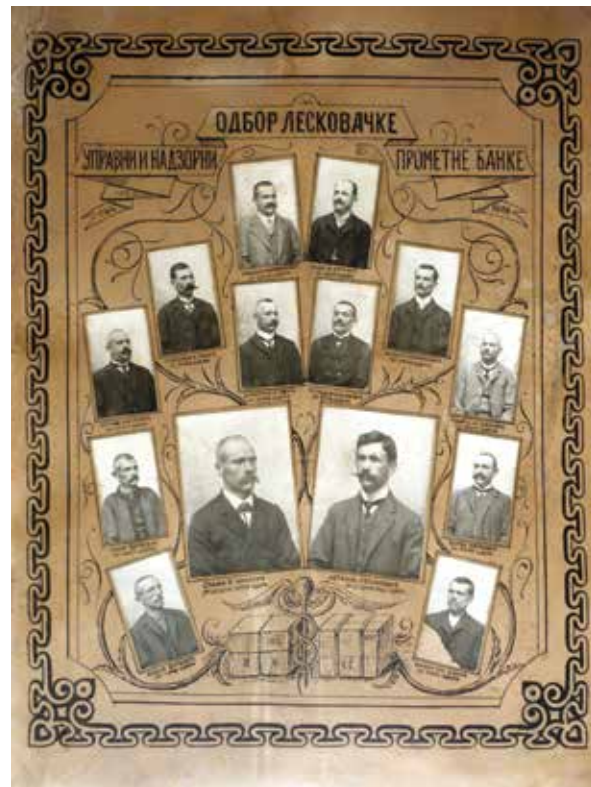
who worked 12 hours each for a salary of 0.20 dinars, a photo from 1914 when a business inspector visited the factories in Leskovac and interrogated the children.

Банке

Посебан печат привредном животу Лесковца давале су лесковачке банке и кредитни заводи. Први новчани завод у Лесковцу основан је 1888. године под именом Лесковачка удеоничка штедионица. Након завршетка Првог светског рата спајањем Лесковачке удеоничке штедионице и Лесковачке прометне банке 1921. године настаје највећи лесковачки новчани завод, Лесковачка централна банка А.Д. Тридесетих година у Лесковцу је било девет банака са 39 милиона динара уплаћеног капитала, са модерним начином пословања и све већим улагањем у индустрију путем кредита, акција и учешћа у управљању у предузећима.

Banks

Leskovac banks and credit bureaus gave a special impulse to the economic life of Leskovac. The first bank in Leskovac was founded in 1888 under the name "Leskovačka udeonička štedionica (Share Savings Bank of Leskovac)". After the end of World War I, in 1921, the Share Savings Bank of Leskovac and the Traffic Bank of Leskovac merged creating the largest Leskovac monetary institution, Central Bank of Leskovac A.D. During the thirties, there were nine banks in Leskovac with 39 million dinars of paid-in capital, with a modern way of doing business and an increased investment in the industry through loans, shares, and participation in management in companies.

*Управни и надзорни одбор
Лесковачке прометне банке*

1906. године
(НМЛ, И-Е/345)

*The Management and the Supervisory
Board of the Traffic Bank of Leskovac*

1906
(NML, I-E/345)

**Акција Лесковачке
штедионице**

А.Д. Лесковац од 1000 динара
(НМЛ, И-ДК/887)

**Share certificate of the Saving
Bank of Leskovac**

A.D. of 100 dinars
(NML, I-DK/887)

Држач за печате
из Омладинске задруге за кредит и
штедњу у Лесковцу, 1935. године
(НМЛ, И-ЉМ/496)

Stamp holder
from the "Youth Cooperative for Credit
and Savings" in Leskovac, 1935
(NML, I-LJM/496)

Штампарије

Прву „папирну радњу и штампарiju” у Лесковцу отворио је Димитрије Адамовић, 1. маја 1887. године. Отварањем штампарије Жике Д. Обреновића 1894. године, штампарство у Лесковцу се устаљује. Већину својих производа штампарије су пласирале лесковачким фабрикама. Процес прерастања штампарија у предузећа са индустријским карактеристикама добија замах пред Други светски рат, када је већина штампарија у Лесковцу модернизовала техничка средства. У њима су се штампала и лесковачке новине, недељници „Лесковачки гласник” (1921-1941), „Недељне новине” (1933-1959), „Лесковачки привредник” (1928-1928), часописи „Народни просветитељ”, „Школски покрет” и „Ревивија”.

Printing houses

The first paper and printing shop in Leskovac was opened by Dimitrije Adamović on 1 May 1887. Opening of Žika D. Obrenović's printing house in 1894 established printing in Leskovac. The process of growing printing houses into companies with industrial characteristics increased just before World War II when most printing houses in Leskovac modernized their technical means. The printing houses sold most of their products to Leskovac factories.

Leskovac newspapers, the weeklies as „Leskovački glasnik” (1921-1941), „Nedeljne novine” (1933-1959), „Leskovački privrednik” (1928-1928), the magazines „Narodni prosvetitelj”, „Školski pokret” were also printed in them.

Преса за копирање докумената

из 30-их година XX века
(НМЛ, Е-1073)

Documents copy press
dating from the 1930s
(NML, E-1073)

Торба

Душана Ђ. Петковића,
трговца, 1934. године
(НМЛ, И-РЛ/60)

Bag

by Dušan Đ. Petković,
manufactured goods
trader, 1934
(NML, I-RL/60)

Свакодневни живот Лесковца у годинама између два светска рата обележили су трговци својим трговачким умећем и лепим и добро снабвеним дућанима. Крајем 20-их година прошлог века у Лесковцу је било 498 трговачких радњи.

Робом широке потрошње Лесковчани су се снабдевали у колонијалним радњама, претечама данашњих супермаркета. Колонијалне радње своје име дугују производима који су увожени из европских колонија у Африци, Азији и Јужној Америци, попут чаја, кафе, шећера итд. У њима се трговало и другом робом широке потрошње неопходном у свакодневном животу домаћинства. Житељи Лесковца, поред животних намирница, у овим радњама могли су се снабдети и разним кућним потрепштинама, од хигијенско-козметичких производа до посуђа, дечјих играчака и украса.

Висок статус у занатским и трговачким круговима Лесковца уживали су књижари. У боље

опремљеним књижарама, попут Шупљагине, Лесковчани су могли да купе фото и радио апарате, грамофоне, грамофонске плоче, писаће машине најпознатијих светских марки, као што су „Кодак“, „Телефункен“, „Ремингтон“ и друге. У књижарама су продавани дуван, кесице за дуван, шибице. Производња, прерада и промет дувана били су у потпуности у рукама државе, која је имала потпуни монопол на дуван, те је његова продаја била строго контролисана и оне књижаре у којима се продавао имале су истакнуте табле Државног монопола Познате марке дувана из овог периода носила су имена југословенских река „Вардар“, „Струмица“, „Ибар“, „Дрина“ и др.

06

РАДЊЕ
SHOPS

ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ МАНЧЕСТЕР / LESKOVAC - SERBIAN MANCHESTER 1878-1941

Сегмент поставке

„Лесковачка чаршија са трговачким радњама“

Segment of the exhibition

“Leskovac Main Street with shops”

ПРОДАЈА ДУБАНА
ПРОДАЈА ОУВАНА

Дубан је био један од најпознатијих дубанских трговачких кућа у Београду. Овај трговачки центар је био један од највећих у Београду и имао је велики утицај на трговину у тој области. Дубан је био један од најпознатијих дубанских трговачких кућа у Београду. Овај трговачки центар је био један од највећих у Београду и имао је велики утицај на трговину у тој области.

The daily life of Leskovac, in the years between the two wars, was marked by traders with their trading skills and beautiful and well-stocked stores. In the late 1920s, there were 498 retail stores in Leskovac.

Colonial shops, the forerunners of today's supermarkets, owe their name to products imported from European colonies in Africa, Asia, and South America, such as tea, coffee, sugar, etc. They also sold other consumer goods essential to the daily life of the household. The inhabitants of Leskovac, in addition to food items, could be supplied with a variety of household items, from hygienic and cosmetic products to cookware, children's toys, and decorations in these shops. Watchmakers, booksellers, and printers enjoyed a special status of the craft and trade circles Leskovac. In better-equipped bookstores, such as "Šupljaga", the people of Leskovac could also buy cameras and radio sets, gramophones, records, typewriters, and tobacco. There were three bookshops in Leskovac between the two world wars.

Tobacco, tobacco bags, and matches were also sold in bookstores. The production, processing, and trade of tobacco were entirely in the hands of the state, which had a tobacco monopoly. Its sale was strictly controlled and those bookstores where it was sold had prominent State Monopoly boards. Well-known tobacco brands from this period bore the names of the Yugoslav rivers Vardar, Strumica, Ibar, Drina, and others.

Сегмент поставке

„Лесковачка чаршија са трговачким радњама“

Segment of the exhibition

“Leskovac Main Street with shops”

SONDE

*Колонијална
деликатесна радња
Милоша Мирковића
улица Краља Петра бр. 11
(НМЛ, Е-2910)*

*Colonial Delicatessen
shop owned
by Miloš Mirković
at 11 Kralja Petra Street
(NML, E-2910)*

*Кутија
„Bizjak” кекса
око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/113)*

*A box
of "Bizjak" biscuits
about 1935
(NML, I-PT/113)*

*Кутија „Union”
бомбона „505
са цртом”
око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/109)*

*A box of "Union"
candies "505
with line"
about 1935
(NML, I-PT/109)*

*Кутија уља за масажу
„Алга”
у облику аутобуса
(НМЛ, ВСП/Е-2)*

*A box massage oil
"Alga"
in the form of a bus
(NML, VSP/E-2)*

Кутуја „Union”

бомбона са мотивима баште и
воћа, око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/ 106)

A box of “Union”

candies with a garden and fruit motif,
about 1935
(NML, I-PT/106)

Дрвена амбалажа десерта

„Schondas desserts”
прва половина XX века
(НМЛ, И-ПТ/67)

Wooden packaging of dessert

“Schondas desserts”
the first half of the twentieth century
(NML, I-PT/67)

*Књижара
Ј. Стојановића
Шупљаге*

у улици Краља Петра I,
број 26
(приватна архива
породице Стојановић
Шупљага, Лесковац)

*Bookstore of J.
Stojanovića
Šupljage*
in Kralja Petra I Street,
number 26
(private archive of the
Stojanović Šupljaga
family, Leskovac)

*Писаћа машина
„Remington”*

из 20-их година XX века
(НМЛ, И-РЛ/55)

Typewriter “Remington”
1920s
(NML, I-PT/55)

Фотоапарат марке „Kodak”
30. године XX века
(НМЛ, И-ПТ/104)

A camera of a brand “Kodak”
the 1930s
(NML, I-PT/104)

*Метална кутија за цигарете
„Карађорђе”, 1920–1929. године
(НМЛ, И-ПТ/119)*

*Metal box for cigars
“Karađorđe”, 1920–1929
(NML, I-PT/119)*

*Картонска
кутија цигарета
„Струмица”
1929–1941. године
(НМЛ, И-ПТ/100)*

*Cardboard box of cigars
“Strumica”,
1929–1941
(NML, I-PT/100)*

*Кутија са шибицама „Краљевина
Југославија”, 30. године XX века
(НМЛ, И-ПТ/88)*

*Matchbox “Kingdom of Yugoslavia”
1930s
(NML, I-PT/88)*

Након другог српско-турског рата 1877/78. године Кнежевина Србија је своју територију проширила на нишки, пиротски, топлички и врањски округ. Ослобођени крајеви су територијално подељени на округе, срезове и општине. Варош Лесковац је постала центар лесковачког среза у оквиру нишког округа. Као среском месту са 22 општине, у Лесковцу су се налазила седишта многих институција: среског начелства, окружног и среског суда, Пореске управе, Монополског стоваришта и других. По првом званичном попису спроведеном 1878. године Лесковац је имао 9.800 становника, а по попису из 1931. године 17.636 становника. Лесковац су посећивали краљ Милан I Обреновић 1882. године, краљ Александар I Обреновић 1902. године, краљ Петар I Карађорђевић 1905. године и краљ Александар I Карађорђевић 1931. године приликом освећења Саборне цркве у Лесковцу. Једини српски и југословенски краљ коме су Лесковчани подигли споменик био је Александар I Карађорђевић, коме је споменик подигнут 1939. године у парку

Девет Југовића.

Општинску управу чинили су председник, његови помоћници, писар и одборници. Изабрани председници општине и одборници пре почетка мандата полагали су заклетву над Библијом и упаљеном свећом. Донешене одлуке Лесковачка општина је грађанству објављала преко општинских добошара, а важни догађаји и прославе објављивни су пуцањем из малог топа прангије са брда Хисара.

Житељи Лесковца и других насеља учествовали су на свим скупштинским изборима, од 1878. до 1939. године. Политички живот био је динамичан, са многобројним страначким окупљањима о празницима, одржавали су се предизборни скупови, протествовало се против Конкордата и приступања Тројном пакту. Највећи утицај имала је Народна радикална странка, а најзначајнији представник ове странке у Лесковцу био је Михајло Баба-милкић, председник лесковачке општине у три наврата, од 1902. до 1913. године, од 1921. до 1923. године и од 1935. до 1939. године.

Сегмент поставке
„Општинска власт у Лесковцу 1878-1941“

Segment of the exhibition
“Leskovac municipality 1878-1941”

07

ОПШТИНА
MUNICIPALITY

ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ МАНЧЕСТЕР / LESKOVAC - SERBIAN MANCHESTER 1878-1941

РИ ХАЙДУКА

De Twaalf Jm. Januaria 1814

1920
1938

After the second Serbian-Turkish war 1877/78, the Principality of Serbia expanded its territory to the districts of Niš, Pirot, Toplica, and Vranje. The liberated areas were territorially divided into districts, counties, and municipalities. The town of Leskovac became the center of the Leskovac county within the Niš district. After the adoption of the new constitution in 1888, a new administrative division of Serbia came, according to which Leskovac was transferred to the Vranje district in 1889, after 1922 it became part of the Niš area, and from 1929 it became part of the Vardar banovina. As a district place with 22 municipalities, Leskovac was the seat of many institutions: the district administration, the district and district court, the Tax Administration, the Monopoly Warehouse, and others. According to the first official census conducted in 1878, Leskovac had 9,800 inhabitants, and before the Balkan War 1912, it had 14,266 inhabitants. After the First World War, the number of inhabitants in Leskovac according to the census from 1921 was 13,721 inhabitants, and according to the census from 1931, 17,636 inhabitants. Leskovac was visited by King Milan I Obrenović in 1882, King Aleksandar I Obrenović in 1902, King Petar I Karađorđević in 1905, and King Aleksandar I Karađorđević in 1931 during the consecration of the

Cathedral in Leskovac. The only Serbian and Yugoslav king to whom the municipality of Leskovac erected a monument was Aleksandar I Karađorđević, to whom a monument was erected in 1939 in the park of Devet Jugovića.

The municipal administration consisted of the president, his assistants, the clerk, and councilors. Before the beginning of the mandate, the elected mayors and councilors took the oath over the Bible and the lighted candle. The Leskovac municipality announced the decisions made to the citizens through the municipal drummers, and important events and celebrations were announced by firing from a small cannon “prangija” from the hill of Hissar.

Residents of Leskovac and other settlements participated in all parliamentary elections, from 1878 to 1939. Political life was dynamic with numerous party gatherings on holidays, pre-election rallies, protests like the ones against the Concordat, and the accession to the Triple Alliance. The People’s Radical Party had the greatest influence, and the most important representative of this party in Leskovac was Mihajlo Babamilkić, president of the Leskovac municipality on three occasions, from 1902 to 1913, to 1921 to 1923, and from 1935 to 1939.

Сегмент поставке
„Општинска власт у Лесковцу 1878-1941“

Segment of the exhibition
“Leskovac municipality 1878-1941”

Општинска прангија

топ за најаву разних
светковина, крај XIX века
(НМЛ, Е-3577)

Municipal "prangija"
cannon for the announcement
of various festivities, late XIX
century
(NML, E-3577)

Михајло Бабамилкић

(1867-1950), радикал, пред-
седник лесковачке општине
од 1903. до 1913,
од 1921. до 1923.
и од 1935. до 1939. године
(НМЛ, И-Ф/722)

Mihajlo Babamilkić

(1867-1950), radical, president
of the Municipality of Leskovac
from 1903 to 1913, from 1921
to 1923, and from 1935 to 1939
(NML, I-F/722)

ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО КРАЉ СРБИЈЕ
АЛЕКСАНДАР I.

Благовољео је послати телеграм као одговор на честитку која је послата од стране председника ове општине у име народа града Лесковца и среза Лесковачког 1 овог м-ца поводом о посети ЊИХОВИХ ВЕЛИЧАНСТАВА у Лесковцу

Г. МИХАЈЛУ БАБА-МИЛКИЋУ

ПРЕДСЕДНИКУ ОПШТИНЕ

ИЗ НИШКОГ ДВОРА

ЛЕСКОВАЦ

Краљица и ја најтоплије благодаримо нашим малом и верним Лесковчанима на њиховом лепом поздраву и на срдечним дочеку који ће нам увек остати у најпријатнијој усвојени

АЛЕКСАНДАР.

САДРЖИНА ЧЕСТИТКЕ
ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ КРАЉУ СРБИЈЕ

АЛЕКСАНДРУ I.

И

КРАЉИЦИ ДРАГИ

НИШ.

Народ града Лесковца и среза Лесковачког под утисцима радости поздравља високог посета Величанства, у продуктивној бурној и највећем поседу класи

ДА ЖИВИ КРАЉ СРБИЈЕ

ДА ЖИВИ КРАЉИЦА СРПСКА.

1. Октобра 1902 год.
Лесковац.

У име целог народа
председник општине Лесковачког
Михајло Баба-Милкић

Штампаоница Ж. А. Обрадовића — Лесковац.

**Поздравни
телеграми**
о дочеку краља
Александра и
краљице Драге у
Лесковцу, 1. октобра
1902. године
(НМЛ, И-ДК/653)

Salutary telegrams
about the welcome
of King Alexander
and Queen Draga in
Leskovac, 1 October 1902
(NML, I-DK/653)

**Објава општине
лесковачке**
поводом доласка на
власт краља Петра I
Карађорђевића,
12. децембар
1903. године
(НМЛ, И-ДК/654)

*Announcement of
the Municipality
of Leskovac*
on the occasion of
coming King Peter
Karadorđević to power,
12 December 1903
(NML, I-DK/654)

ЊЕГОВО ВЕЛИЧАНСТВО КРАЉ СРБИЈЕ

ПЕТАР I.

Благовољео је послати телеграм на честитку, која је послата од стране грађана града Лесковца 11 овог м-ца као дан прославе ослобођења свога, ове садржине:

МИХАЈЛУ БАБА МИЛКИЋУ, ПРЕДСЕДНИКУ ОПШТИНЕ
ЛЕСКОВАЦ

Изајавио грађанству верним Лесковца моју захвалност на послатом поздраву и патриотским жељама.

ПЕТАР

ОДРОБИЛА ЧЕСТИТИ:

ЊЕГОВОМ ВЕЛИЧАНСТВУ КРАЉУ СРБИЈЕ
ПЕТРУ I.

БЕОГРАД

Назда верни и одани грађани града Лесковца својом милом Господару Краљу Србије Петру I. и савезном дому Карађорђевића, данас 11 децембра прослављајући дан свога ослобођења од пет-стогодишњег робства и подносе у храму оцавињених тајних молитви: да Бог подари Високом Величанству и дому Њињом, дуг живот на срећу и његовог тасио-ликог савезника и да доприни Високом Величанству, да са српском уздица-ном, храбром војском ипојте слободу осталом поданичском српству и да оваког радосног гласовне и поддршке добија Високо Величанство одбојне на ових прајана.

У то име изнечено:

ДА ЖИВИ Његово Величанство Краљ Србије Петар I.

ДА ЖИВИ НАШ ПРЕСВЕТАЈ ДОМ.

ДА ЖИВИ НАРОД СРПСКИ И ХРАБРА ВОЈСКА.

Председник општине
МИХАЈЛО Б. БАБА МИЛКИЋ

За овакв су следовали остали подноси.

Од суда општине лесковачког 12 децембра 1903 год.

***Реденгот Михајла Бабамилкића
са одликовањима:***

(слева) Орден Св. Саве IV степена;
Орден Црвеног крста; Орден белог орла
V степена; Орден Таковског крста III
реда; Албанска споменица 1920; Медаља
за прославу 25 година ослобођења
Јужне Србије; Споменица на рат 1912.;
Споменица на рат 1913; Медаља „За
нарочите заслуге Ватрогасне заједнице
Вардарске бановине“
(НМЛ, И-РЛ/23)

***A topcoat of Mihajlo Babamilkić
with medals:***

(from the left) Order of St. Sava - IV Class;
Red Cross Medal; Order of the White Eagle-
V Class; Order of the Cross of Takovo III
class; Albanian Commemorative Medal
1920; 25 years of liberation of Southern
Serbia Celebration Medal; War of 1912
Commemorative Medal; War of 1913
Commemorative Medal; Medal "For the
special credit of the Vardar Banovina Fire
Department"
(NML, I-RL/23)

Друштвени живот Лесковчана обиловао је противуречностима проистеклим из настојања да се начини помак од традиционалног паланачког живота, укорененог у патријархализму, ка новом духу времена који су доносили индустријализација и свеукупни напредак града.

Након ослобођења у Лесковцу су формиране многе културне институције, клубови, удружења и друштва, организоване су бројне културне манифестације.

The social life of the people in Leskovac was full of contradictions arising from efforts to make a shift from the traditional small-town life, rooted in patriarchy, to the new spirit of the times that was brought by industrialization and overall progress of the town. After liberation, many cultural institutions, clubs, associations, and societies were formed in Leskovac, and numerous cultural events were organized.

08

ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ

SOCIAL LIFE

ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ МАНЧЕСТЕР / LESKOVAC - SERBIAN MANCHESTER 1878-1941

Сегмент поставке

„Друштвени живот у Лесковцу 1878-1941“

Segment of the exhibition

“Social life in Leskovac 1878-1941”

Textual information, likely a description of the band's history or achievements, displayed below the group photograph.

Покладе

Посебна врста забаве били су карневали који су симболизовали долазак пролећа, одржавани за време Поклада (крајем фебруара или почетком марта). Први карневал у Лесковцу – Женидба Краљевића Марка – организовали су и извели чланови СК „Момчило” на Покладе 1929. године.

Poklade-Slavic spring carnival

A special kind of entertainment were carnivals that symbolized the arrival of spring, held during the Poklade-Slavic spring carnival (late February or early March). The first carnival in Leskovac - Marriage of Kraljević Marko - was organized and performed by members of the sport club “Momčilo” at Poklade in 1929.

Чланови друштва „Традиција”
пред почетак формирања карневалске поворке за
време Поклада 1938. године
(приватна архива породице Кулић, Лесковац)

Members of the Society "Tradition"
at the beginning of the carnival procession during Slavic
Carnival 1938
(private archive of the Kulić family, Leskovac)

Сегмент поставке
„Друштвени живот у Лесковцу 1878-1941“

Segment of the exhibition
“Social life in Leskovac 1878-1941”

Спорт

У Лесковцу је постојао велики број различитих спортских клубова и удружења. Најстарији спортски клуб, Стрељачка дружина „Св. краљ Милутин“ основана је 3. марта 1887. године. Поред стрељачке дружине, постојало је Ловачко удружење које је било познато по богатим прославама своје славе, Св. Јевстатија, и по својој збирци препарираних животиња.

Спорт који у Лесковцу доживљава процват након Првог светског рата био је фудбал. Први клуб, „Обилић“, основан је 1919. године, да би касније био основан низ клубова од којих су најуспешнији били „Момчило“ (Грађански), „Јосиф“ и „Дубочица“. Лесковачки клубови су се такмичили прво у Моравској жупи, а затим у Лесковачкој жупи. „Момчило“ и „Јосиф“ су имали и своје стадионе на месту данашње пијаце код Монопола које се звало „Панађуриште“.

Бициклистички или велосипедски клуб „Вихор“ основан је 1936. године, и био је веома

активан у тркама у оквиру нишког велосипедског савеза, али и редовним излетима по лесковачком срезу. У Лесковцу је функционисао и аеро-клуб „Наша крила“, а прворазредни догађај био је аеро-митинг одражан септембра 1935. године на аеродрому Мира код Лесковца. Успеха ван Лесковца имали су власници тркачких грла, чланови лесковачког кола јахача „Дубочица“. Највећи успех лесковачких грла био је тријумф грла Кадун, власника индустријалца Николе Јовановића, који је тријумфовао у трци „Владислав Рибникар“ на београдском хиподрому априла 1936. године.

Прво гимнастичко друштво у Лесковцу „Душан Силни“ основано је 1896. године и пропагирало је телесну културу и здрав начин живота. Ово друштво у време Првог светског рата престаје са радом, да би 1922. године било обновљено као „Соколско друштво“ са циљем телесног, умног и моралног васпитања народа. Прва вежбаона налазила се

Сегмент поставке

„Друштвени живот у Лесковцу 1878-1941“

Segment of the exhibition

“Social life in Leskovac 1878-1941”

у сали „Гимназије“, да би 1930. године, под покровитељством Живка Стоиљковића, био подигнут Соколски дом, данашње здање Народног позоришта.

Чланови Соколског друштва били су подељени у групе према узрасту, а у његове редове примана је омладина која је желела да, поред физичке, развије и интелектуалну снагу.

Атрактивним и занимљивим програмима које су изводили у соколским дресовима и униформама соколци су пленили и привлачили посетиоце. Униформа соколца састојала се од капе шајкаче, са пером и значком, капута сурке, кошуље и панталона. За учешће на соколским слетовима у Југославији и иностранству соколци су добијали значке.

Чланови Стрељачке дружине „Св. краљ Милутин“
у Лесковцу на Стрелишту на Хисару, 1927. године
(Народна библиотека Србије)

*Members of the Shooting Association “Sv. Kralj Milutin” in Leskovac at
the Hisar shooting-range, 1927
(National Library of Serbia)*

Sports

There were a large number of different sports clubs and associations in Leskovac. The oldest sport club, shooting club "St. King Milutin" was founded on March 3, 1887. In addition to the shooting club, there was a Hunting Association, which was well known for the lavish celebrations of its patron saint day, St. Eustace, and its collection of stuffed animals.

The sport that thrived in Leskovac after the First World War was football. The first club, "Obilić", was founded in 1919, and later other clubs were founded, the most successful of which were "Momčilo" (Građanski), Josif and Dubočica. Leskovac clubs competed first in the Moravian parish, and then in the Leskovac parish. "Momčilo" and "Josif" had their stadiums on the site of today's market near the Monopoly building, which then was called "Panaduriste".

Cycling club "Vihor" was founded in 1936, and was very active in races within the Niš Cycling Federation, but also on regular excursions around the Leskovac area. The aero club "Naša krila" also existed in Leskovac, and the first-class event was an aero rally held in September 1935 at the Mira airport near Leskovac. The owners of racing horses, members of the Leskovac horse

riders club "Dubočica", had success outside Leskovac. The greatest success of the Leskovac racing horse was the triumph of the horse Kadun, owned by the industrialist Nikola Jovanović. Kadun triumphed in the "Vladislav Ribnikar" race, at the Belgrade Hippodrome in April 1936.

The first gymnastic society in Leskovac "Dušan Silni" was founded in 1896 and promoted physical culture and a healthy lifestyle. This society ceased to operate during the First World War, and in 1922 it was renewed as the "Soko Society" with the aim of physical, mental, and moral education of the people. The first gymnastic room was located in the hall of the "Gymnasium", and in 1930, under the auspices of Živko Stoiljković, the "Soko house" was built. The members of the Soko society were divided into groups according to age. With attractive and interesting programs that they performed in Soko jerseys and uniforms, gymnasts captivated and attracted visitors. The Soko uniform consisted of a hat with a feather and a badge, a "surka" coat, a shirt, and trousers. Soko members received badges for participating in Soko rallies in Yugoslavia and abroad.

Први тим „Момчило”

Лесковац, 3. јун 1928. године
(НМЛ, И-Ф/381)

First team "Momčilo"

Leskovac, 3 June 1928
(NML, I-F/381)

.....
Спортски луб „Грађански”

из Лесковца, 1923/24. године
(НМЛ, И-Ф/610)

.....
Sports club "Građanski"

from Leskovac, 1923/24
(NML, I-F/610)

***Трибина стадиона
спортског клуба
„Момчило”***

детал са утакмице „Грађански”
Загреб – „Момчило” Лесковац,
1. мај 1939. године
(НМЛ, И-Ф/385)

***Grandstand at the stadium
of the sports club “Momčilo”***

detail from the match “Građanski”
Zagreb - “Momčilo” Leskovac,
1 May 1939
(NML, I-F/385)

***Са „ваздушног крштења”
на трпезу „Косово”***

аеромитинг у Лесковцу, 8. септембар 1935. године
(НМЛ, И-Ф/1148)

***“Air baptism” on the three-seat
aircraft “Kosovo”***

an air show in Leskovac, 8 September 1935
(НМЛ, И-Ф/1148)

Предаја пехара

победничком грлу у трци
„Владислав Рибникар“
на хиподрому у Београду
(слева Никола Јовановић,
власник из Лесковца и др Коен,
председник коњичког клуба
„Кнез Михаило“),
13. април 1936. године
(НМЛ, И-Ф/365)

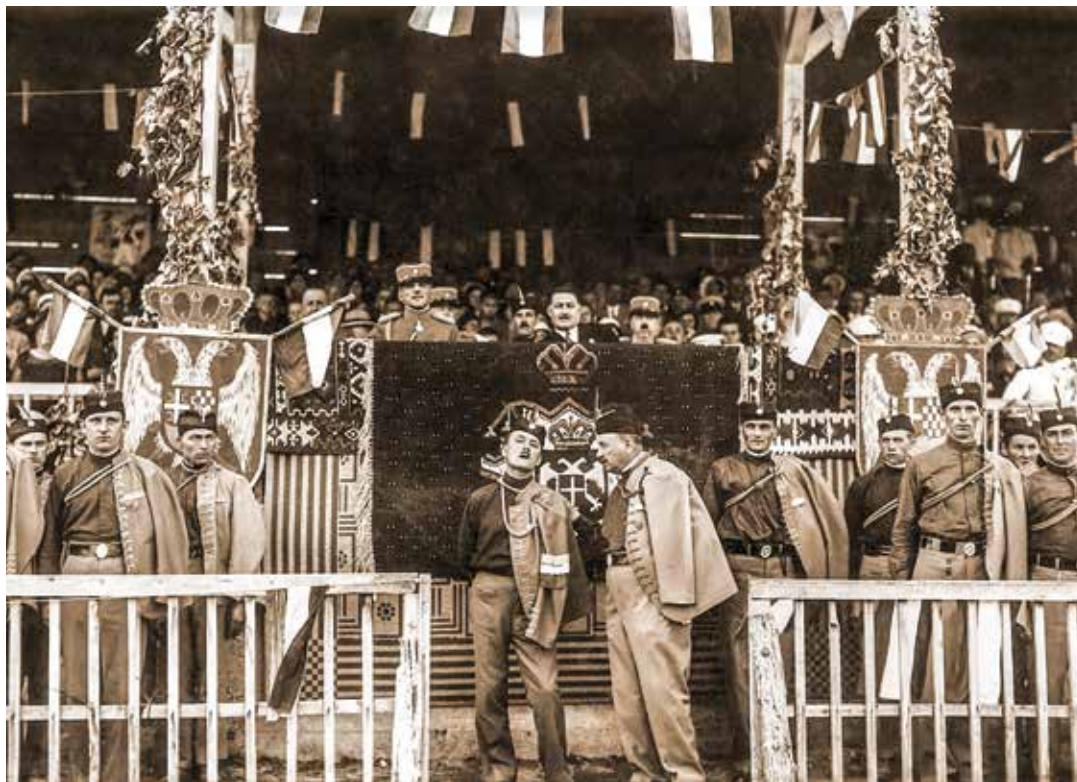
Handing over the trophy

to the winner in the race
“Vladislav Ribnikar” at the
hippodrome in Belgrade
(left Nikola Jovanović, owner
from Leskovac and Dr. Cohen,
president of the equestrian club
“Knez Mihailo”),
April 13, 1936
(NML, I-F/365)

Чланови и чланице Соколског друштва
у Лесковцу са оснивачем и старешином друштва
Живком Д. Обреновићем, 1930. године
(НМЛ, И-Ф/835)

Male and female members of the Sokol club
in Leskovac with its founder and president of the club
Živko D. Obrenović, 1930
(NML, I-F/835)

*Лесковачки соколци
испред почасне
краљеве бине*

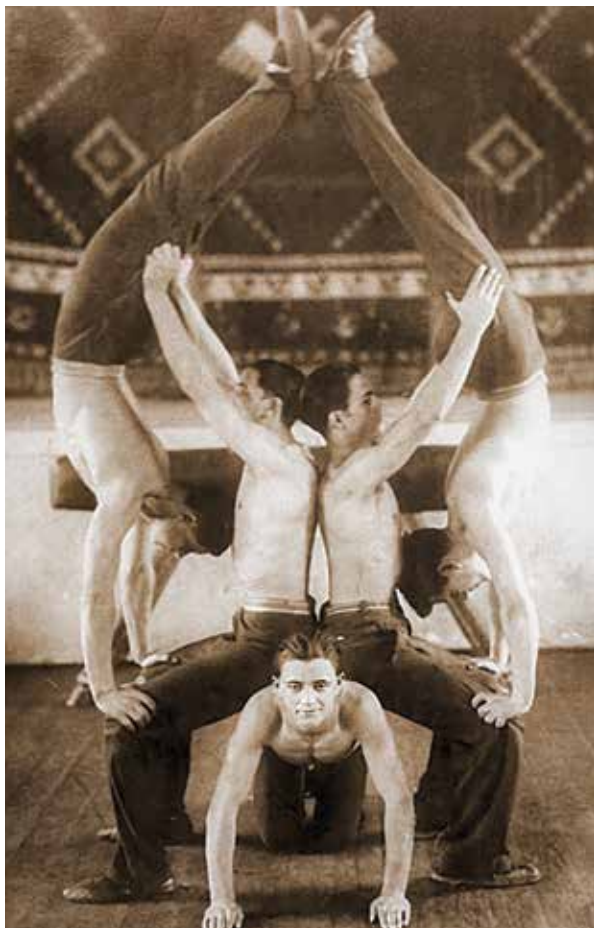
Покрајински слет нишке
соколске жупе, Ниш 1931. године
(НМЛ, И-Ф/92)

*Sokol players from Leskovac
in front of the honorary
royal stage*

Provincial rally of Niš Sokol Parish,
Niš, 1931
(NML, I-F/92)

*Соколска вежба
„Скупина петорка”
у Лесковцу, 1930. године
(НМЛ, И-Ф/144)*

*Sokol exercise
“A group of five”
in Leskovac, 1930
(NML, I-F/144)*

Соколска униформа:

блуза са ширитима и
соколска капа Стојана
Стоилковића Гугутана,
члана Соколског друштва
из Лесковца, 1938. године
(НМЛ, И-РЛ/19; И-РЛ/21)

Sokol uniform:

a blouse with braids and a
sokol hat owned by Stojan
Stoiljković Gugutan, a
member of the Sokol club
from Leskovac, 1938
(NML, I-RL/19; I-RL/21)

Соколске значке
Профира Профировића
из 1932. године
(НМЛ, И-РЛ/18; И-РЛ/17)

Sokol badges
of Profir Profirovič's, 1932
(NML, I-RL/18; I-RL/17)

*Повеља
Соколског друштва*

у Лесковцу на име
Тодора Младеновића
Зуцкића, 1. децембар
1930. године
(приватна архива
породице Младеновић
Зуцкић, Лесковац)

*Charter
of the Sokol club*
from Leskovac addressed
to Todor Mladenović
Zuckić, 1 December 1930
(private archive of the
Mladenović Zuckić family,
Leskovac)

Добровољна пожарна дружина
града Лесковца у дворишту Општине са првим
ватрогасним аутобомулом, 1932. године
(приватна архива породице Младеновић Зуцкић,
Лесковац)

Voluntary fire brigade
of the city of Leskovac in the yard of the Municipality
with the first fire truck, 1932
(private archive of the Mladenović Zuckić family,
Leskovac)

**Прослава
десетогодишњице
ватрогаства у
Лесковцу**

освећење спомен-чесме
и заставе Добровољне
ватрогасне чете града
Лесковца,
3. август 1940
(НМЛ, И-Ф/121)

***Celebration of the
tenth anniversary
of the fire brigade
in Leskovac***

the consecration of the
memorial fountain and
the flag of the Voluntary
Fire Brigade of the city
of Leskovac,
August 3, 1940
(NML, I-F/121)

Певачка друштва

Лесковац је имао четири певачка друштва – најстарије, „Бранко”, основано је 1887. године, а крајем XIX века његов хоровађа био је чувени Станислав Бинички. Абрашевић је основан 1905, „Братство” је основано 1911, а „Бинички” 1932. године. Сва друштва су имала мушки, женски и мешовити хор. На њиховим репертоарима налазиле су се црквене и световне песме које су извођене на забавама пред Лесковчанима, али и у градовима Србије, Југославије и иностранству. Певачка друштва имала су своје заставе са лентама, на којима су били извезени симболи друштава.

Choral societies

Leskovac had four choral societies, the oldest “Branko”, founded in 1887, and at the end of the 19th century, its choirmaster was the famous Serbian composer, Stanislav Binički. Choral society “Abrasević” was founded in 1905, “Bratstvo” was founded in 1911, and “Binički” in 1932. All societies had a male, female and mixed choir. The repertoire of these choral societies included church and secular songs that they performed at parties in front of the people of Leskovac, but also in the cities of Serbia, Yugoslavia, and abroad. Choral societies had their flags with ribbons, on which the symbols of the societies and the names of the godfathers of the flags were embroidered.

**Чланови Певачког друштва
„Бранко” са хоровађом
Станиславом Бинички**
1894. године
(НМЛ, Е-126)

**Members of the Choral Society
“Branko” with the choirmaster
Stanislava Binički**
1894
(NML, E-126)

*Културно-уметничко друштво „Абрашевић“
у Лесковцу, 1938. године
(НМЛ, И-Ф/249)*

*Cultural and artistic association “Abrasevic”
in Leskovac, 1938
(NML, I-F/249)*

ОСНОВАНА 1887
ОДЛИКОВАНА
ОРЕДБЕНА V, у и IV СТЕП. СР. САНЕ

13-I-1934

**Велика
забава**
са игранком

ЦРКВЕНО
ПЕВАЧКЕ ДРУЖИНЕ »БРАНКО«

ЛЕСКОВАЦ

**Лесковачка
црквено-певачка друж. »БРАНКО«**

приређује уочи нове године
13 ов. м-ца у просторијама
хотела »ПЛУГ«

**ВЕЛИКУ ЗАБАВУ
СА ИГРАНКОМ**

на који има част позвати Вас, да исту изво-
дите посетити.

Чист приход са забаве намењен је по-
дизању Бранковог Дома.

Као осведоченог пријатеља ове дружине
Управа Вас моли, да ову забаву посетите и
својим прилогом помогнете »Бранка« у оствар-
ењу његових хуманих циљева.

Почетак забаве, због дужине програма,
тачно у 9 часова.

Улазна цена 10 дин. од особе.

Добровољни прилози примају се са зах-
валношћу.

Јануара 1934 г.
Лесковац

Управа.

ПРОГРАМ:

I део

1. Моја звезда од Сметана (женски подмладак)
2. Мелодија од Хофмана — две виолине ученица VII разр. и ученик III разр. гим. Анџа Смиљар
3. Тајна љубави * * * мушки хор
4. У бој..... од Јајца — мушки хор

II део

1. Дует од Чајковског — Г-це Ј. Станимировић и Живка Наумовић прати на гитару г. Божо Јовановић
2. Еј све ми село омилило од Крстића мешовити хор
3. Град градили од Славенског — мешовити хор
4. VII руковет Мокрањца — мешовити хор

Хором управља г. Кузман Супрунов.

*Позивница на „Велику забаву са игранком“
Црквено-певачке дружине „Бранко“ у хотелу „Плуг“,
13. јануар 1934. године
(НМЛ, И-ДК/589)*

*Invitation to the “Big Party with Dance”
of the Church-Choral Society “Bratstvo” at the hotel “Plug”,
13 January 1934
(NML, I-DK/589)*

*Значке Лесковачко-певачке
дружине „Бранко“*
(НМЛ, Е-72; Е-3718; И-ОД/66)

*Badges of the Choral Society
“Branko” from Leskovac*
(NML, E-72; E-3718; I-OD/66)

Лента (трака) за заставу
Певачког друштва
„Братство”
1926. година
(НМЛ, Е-3384)

*Lent (ribbon) for the flag of the
Choral Society “Bratstvo”
1926
(NML, E-3384)*

Хуманитарна удружења

У Лесковцу је деловало неколико хуманитарних удружења чији су чланови и оснивачи биле углавном жене. Најстарије и најактивније удружење међу њима била је Женска подружина, основана 1892. године. Подружина је за циљ имала еманципацију, едукацију и културно уздизање Лесковчанки. У оквиру подружине отворена је и Женска радничка школа у којој су девојке училе о хигијени, о домаћинству и где су могле да изучавају занате.

Humanitarian associations

There were several humanitarian associations in Leskovac, whose members and founders were mostly women. The oldest and most active association among them was the “Ženska podružina” (Women’s Association), founded in 1892. The goal of the association was the emancipation, education, and cultural upliftment of Leskovac women. Within the association, a Women’s Workers’ School was opened, where girls learned about hygiene, housekeeping, and where they could learn crafts.

*Оснивачице и чланице
Женске подружине
у Лесковцу, 1892. године
(НМЛ, Е-4680)*

*Founders and members of
Women’s Association
in Leskovac, 1892
(NML, E-4680)*

Диплома Друштва Црвеног крста
 Краљевине Југославије којом је одликован
 др Раде Свилар, лекар у Лесковцу,
 26. децембра 1936. године
 (НМЛ, И-ОД/14)

Diploma of the Red Cross Society
 of the Kingdom of Yugoslavia honored by
 Dr. Rade Svilar, physician in Leskovac,
 26 December 1936
 (NML, I-OD/14)

Биоскопи

Прва биоскопска пројекција у Лесковцу изведена је у сали Гимназије 1905. године. Приказани су неми краткометражни васпитни филмови. Између два светска рата импровизирана платна у кафанским и хотелским салама дуго су замењивала велика биоскопска платна.

Током двадесетих година XX века у Лесковцу су радила четири кафанска биоскопа: „Славуј“, „Македонија“, „Круна“ и „Штесел“. Тридесетих година бископи „Славуј“ и „Костић“ почињу са приказивањем првих тон-филмова. Прво велико биоскопско платно, у правој биоскопској сали, у Лесковцу поставио је Јован Бердић 1936. године. Новоотвореном биоскопу власник је дао назив „Корзо“, а љубитељи филма могли су у њему да гледају бројна остварења америчке и европске продукције разних жанрова.

Cinemas

The first cinema projection in Leskovac, which showed silent short educational movies, was performed in the hall of the Gymnasium in 1905. Between the two wars, improvised screens in taverns and hotel halls were replaced by large cinema screens. During the 1920s, four taverns with the cinema, “Slavuj”, “Makedonija”, “Kruna“, and “Štesel” operated in Leskovac. In the thirties, cinemas “Slavuj” and “Kostić” started showing the first movies with sound.

The first real cinema in Leskovac was opened by Jovan Berdić in 1936. The owner named the newly opened cinema “Korzo”. Fans of the movies could watch numerous achievements of American and European productions of various genres.

Гостовање Ите Рине
познате југословенске глумице у
Лесковцу, кафана „Париз“ марта
1931. године (слева Драгутин
Станковић, Ита Рина (трећа)
и Душан Станковић, власник
биоскопа „Славуј“, у средини)
(приватна архива породице
Станковић, Параћин)

Hosting Ita Rina
the famous Yugoslav actress in
Leskovac, tavern “Paris” in March
1931 (from the left Dragutin
Stanković, Ita Rina (third) and Dušan
Stanković, owner of the cinema
“Slavuj”, in the middle)
(private archive of the Stanković
family, Paraćin)

Позоришта

Прво позориште у Лесковцу звало се „Југ Богдан“ и основано је 1896. године. Било је аматерско, а у његовом оснивању учествовао је и сатиричар Радоје Домановић, који је потом то своје искуство преточио у приповетку „Позориште у паланци“. Након Првог светског рата Лесковац је добио и

Премијера позоришног комада
„Ослобођење Косте Шљуке“,
1936. године Академског
позоришта у Лесковцу
(НМЛ, И-Ф/348)

Premiere of the theatre play
“Oslobodjenje Koste Šljuke (Kosta
Šljuka’s Liberation)”, by the Academic
Theatre in Leskovac, 1936
(NML, I-F/348)

прво професионално позориште. У недељу 10. октобра 1926. године у хотелу „Париз“ свечано је отворено Лесковачко градско позориште премијером комада „Смрт мајке Југовића“.

Прво академско позориште основали су студенти 1934. године под вођством Боре Димитријевић. Академско позориште у Лесковцу је, са повременим прекидима, радило је све до почетка Другог светског рата. У Гимназији и основним школама постојала су и са успехом радила ђачка позоришта, којима су руководили наставници и учитељи

Theaters

The first theater in Leskovac “Jug Bogdan” was founded in 1896. The theater was amateur and the famous Serbian satirist Radoje Domanović participated in its founding. He described his experience in the short story “Theater in Palanka”.

After the First World War, Leskovac got its first professional theater. On Sunday, October 10, 1926, the Leskovac City Theater was ceremoniously opened at the Paris Hotel with the premiere of the play “Death of Mother Jugović”.

The first academic theater was founded by students in 1934 under the leadership of Bora Dimitrijević. The Academic Theater in Leskovac, with occasional interruptions, operated until the beginning of the Second World War. In the schools, student theaters managed by teachers successfully operated.

Школство

Прва школа у Лесковцу отворена је 1854. године. То је била мушка основна школа, а у народу је била позната као Велика чкоља и као Ча Митина школа, по учитељу Мити Николићу који је у њој радио. На истом месту 1872. године отворена је и женска школа. У Лесковцу су пре и после Првог светског рата наставиле са радом четири школе које су биле изграђене пре рата: школе I кварта – мушка и женска (код реке), школа II кварта (код цркве) и школа III кварта код Марвене (говеђе) пијаце, а од стручних, Текстилна школа, Пољопривредна школа, Женска занатска школа и Трговачка школа Лесковачке трговачке омладине. Најважније место међу лесковачким средњим школама имала је Реална гимназија која је настала спајањем шесторазредне Реалке за мушкарце и Приватне женске гимназије. Лесковачке гимназијалце било је лако препознати по береткама и капама са римским бројем разреда који су похађали.

School life

The first school in Leskovac was opened in 1854. It was a boy's primary school and it was popularly known as "Velika čkolja – Big school" and as Ča Mitina škola, after the teacher Mita Nikolić who worked in it. In 1872, a girls' school was opened at the same place. In Leskovac, before and after the First World War, 4 schools that were built before the war continued to operate: schools of the first quarter - male and female (school by the river), school of the second quarter (school by the church) and school of the third quarter by Marvena (cattle) market. There were also vocational schools, Textile School, Agricultural School, Technical School, Women's Craft School, and Trade School of Leskovac Trade Youth. The most important place among Leskovac high schools was held by the gymnasium, which was created by merging the six-grade Realka gymnasium for men and the Private Women's Gymnasium. It was easy to recognize high school students from Leskovac by their berets and caps with the roman number they wore on the caps.

Девојачка основна школа
у Лесковцу, 1878,
цртеж Тителбаха
(НМЛ, И–СД/42)

Girls' primary school
in Leskovac, 1878, drawing by
Titelbach
(NML, I–SD/42)

Бр. 21

Наставнички кадар Гимназије

у Лесковцу школске
1897/98. године: Седе с лева на
десно Врањанац Јанча
А. Илић за краснопис, Стеван
Комненовић за хришћанску
науку, директор школе Мирко
Поповић за немачки језик,
Прокопије Гребенаровић за
земљопис и радоје Домановић
за српски језик и граматiku.
Стоје с лева на десно Милутин
Витковић за алгебру и
Сретен Дожудић за
геометрију.
(НМЛ, И-Ф/724)

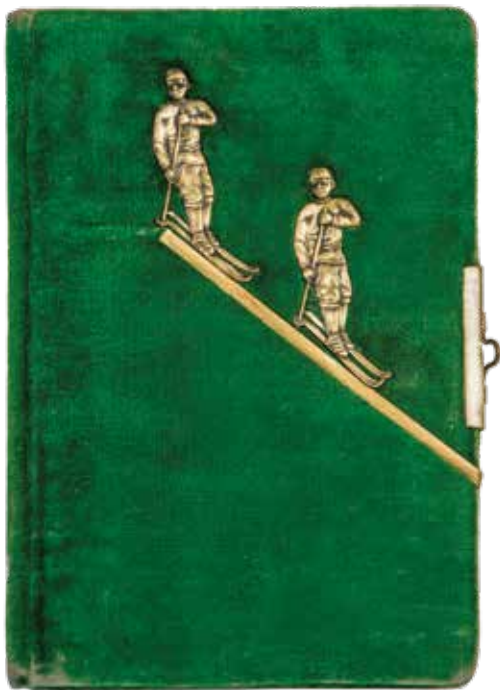
Leskovac Gymnasium teachers

school year 1897/98. Sitting
from left to right, Janca A. Ilić
calligraphy teacher, Stevan
Komnenović Christian science
teacher, Marko Popović director
and German language teacher,
Prokopije Grebenarović geo-
graphy teacher, and Radoje
Domanović Serbian language
and grammar teacher. Standing
left to right, Milutin Vitković
algebra teacher and Sreten
Dožudić geometry teacher.
(NML, I-F/724)

Ученице
I и II разреда
Приватне
женске гимназије
у Лесковцу
са разредном
учитељицом Зорком
Јеремић 1910. године
(НМЛ, И-Ф/1147)

*Female students of
the I and II grade
of the Private
Gymnasium
in Leskovac with class
teacher Zorka Jeremić
in 1910
(NML, I-F/1147)*

Споменар Видице Стојановић
ученице Va разреда Гимназије у Лесковцу
(НМЛ, Е-3716)

Memorial of Vidica Stojanović
a student of the 5th grade of
the Gymnasium in Leskovac
(NML, E-3716)

***Ученици III разреда
Гимназије***
2. јун 1935. године
(НМЛ, 3Ф/Е-4679)

***Students of the 3rd grade
of the Gymnasium***
June 2, 1935
(NML, ZF/E-4679)

У другој половини XIX века, начин живота и одевање Лесковчана били су под доминантним утицајем Оријента и дугог боравка Турака у нашим крајевима. Одевање Лесковчана после ослобођења од Турака 1878. године, пролази процес трансформације од оријенталне ношње ка српској градској ношњи и ка западном начину одевања.

У првим деценијама после ослобођења, богатије Лесковчанке су задржале оријенталне елементе попут шалвара и марама, и прихватиле српски грађански костим који су чинили кошуља, антерија или фистан (дуга хаљина са отвореним деколтеом), либаде, бајадер (свилени широки појас), фес (капа од чоје) или тепелук (мала женска капа) са барешом (трака од плиша украшена бисерном граном или прстеном – као ознака брачног статуса жене).

Грађанска ношња балканско-оријенталног стила, израђена од скупочених тканина са богатим златним и сребрним везом, била је висококвалитетне израде. Сеоска ношња, све до почетка XX века, биле су претежно

производ домаће кућне и сеоске радиности. Израђивале су их жене, с тим што су понеке делове радиле и сеоске занатлије. Искуство и традицију преносили су старији на млађе, сколено на колено.

Почетак XX века обележило је прихватање западноевропске културе. Европску моду у Лесковац доносили су трговци, ђаци и студенти школовани у српској престоници или у неком од градова западне и средње Европе. Млади Лесковчани у своју варош доносе нова размишљања и нове погледе на живот. Усвајањем западних трендова, одевање у граду све више поприма нове елементе, али задржава одређене елементе српске ношње којима се показује национална припадност и традиција патријархата, што је приметније код старијих генерација. Жене су дуго носиле либаде и тепелук и њих су комбиновале са сукњама и кошуљама европског стила.

Између два рата становнике Лесковца одликовала је разноликост стилова у одевању. У шетњи лесковачком вароши могла се видети широка палета боја, претапање

09

МОДА
FASHION

ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ МАНЧЕСТЕР / LESKOVAC - SERBIAN MANCHESTER 1878-1941

Сегмент поставке
„Мода у Лесковцу 1878-1941“

Segment of the exhibition
“Fashion in Leskovac 1878-1941”

традиционалног и модерног одевања. Док су старије жене одевале либаде и дуге сукње, њихове кћерке су носиле хаљине коју су шиле по угледу на оне из последњих бројева модних часописа тог доба, уз обавезне модне додатке попут писмо ташни, рукавица, незаобилазних украсних шешира, а све то укомбиновано са пажљиво бираним накитом. Шешир је био обавезан део гардеробе, не само помодарки већ свих жена и мушкараца. Носио се преко дана у свим приликама, али није стављан приликом свечаних излазака, као што су забаве, балови, позоришне представе, концерти. Ношење шешира у моду улази у другој половини XIX века и опстаје све до Другог светског рата. Ни лесковачки момци нису заостајали за девојкама. Одевали су дводелна и троделна одела, носили шешире, а старија господа је своје одевне комбинације употпуњавала и стилизованим дрвеним штаповима.

У одевању се строго водило рачуна о томе каква се одећа носи преко дана, каква увече, а каква у свечаним приликама као што су славе, свадбе или забаве. Гардероба се обнављала обично у пролеће, односно за Ускрс, у јесен, када су се набављали зимски капуту, зимска одећа, каљаче и гумене чизме за снег.

Хаљина

Катарине Каје Миљковић

купљена у Београду 1910. године
(НМЛ, Е-47)

A dress belonged to

Katarina Kaja Miljković

bought in Belgrade in 1910
(NML, E-47)

In the second half of the 19th century, the way of life and clothing of the people of Leskovac were under the dominant influence of the Orient and the long rule of the Turks in this region. After the liberation from the Turks in 1878, the clothing of the people of Leskovac underwent a process of transformation from oriental costumes to Serbian urban costumes and to the Western way of dressing.

In the first decades after the liberation, richer women from Leskovac kept oriental elements such as trousers- “šalvare” and scarves, and accepted the Serbian civic costume which consisted of a shirt, “anterija” or “fistan” (long dress with open neckline), “libade”, “bajader” (silk wide belt), fez (cap made from cloth) or tepeluk (small women’s hat) with a bareš (a plush ribbon decorated with a pearl branch or a ring - as a sign of a woman’s marital status).

The Balkan-Oriental style civic costume, made of precious fabrics with rich gold and silver embroidery, was of high-quality workmanship. Rural costumes, until the beginning of the 20th century, were mostly the product of domestic and rural handicrafts. They were made by women, but some parts were also made by village craftsmen. Experience and tradition were passed on from older to younger.

The beginning of the 20th century was marked by the acceptance of Western European culture.

European fashion was brought to Leskovac by merchants, pupils, and students educated in the Serbian capital or one of the cities of Western and Central Europe. Young people from Leskovac brought new thoughts and new views on life to their town. With the adoption of Western trends, clothing in the city is increasingly taking on new elements but retains certain elements of Serbian civic costumes that show the national affiliation and tradition of patriarchy, which is more noticeable among older generations. For a long time, women wore “libades” and “tepeluks” and combined them with skirts and shirts of European style.

Between the two wars, the people of Leskovac were characterized by a variety of clothing styles. Walking through the town of Leskovac, one could see a wide range of colors, a clash of traditional and modern clothing. While older women wore “libades” and long skirts, their daughters wore dresses that they sewed in the image of those from the latest issues of fashion magazines of the time, with mandatory fashion accessories such as letter bags, gloves, and unavoidable decorative hats, all combined with

Женски сат

XIX век
(НМЛ, Е-530)

Women's watch

XIX century
(NML, E-530)

carefully chosen jewelry. The hat was an obligatory part of the wardrobe, not only for fashionistas but for all women and men. He wore it during the day on all occasions. The hat was a mandatory part of the wardrobe, not just for fashion lovers, but also for all women and men. It was worn during the day on all occasions. Hats were not worn during formal dates such as parties, balls, theaters, concerts. Wearing hats became fashionable in the second half of the nineteenth century and lasted until the Second World War. The men from Leskovac did not lag behind the girls either. They wore two-piece and three-piece suits, hats, and the older gentlemen complemented their clothing combinations with stylized wooden sticks.

In dressing, strict attention was paid to what kind of clothes are worn during the day, what in the evening, and what clothes to wear on special occasions such as celebrations, weddings, or parties. Wardrobe was typically renewed in the spring, especially for Easter, or in autumn, when winter coats, winter clothes, galoshes, and rubber boots for snow were purchased.

Мунђуше (нап)

XIX век
(НМЛ, Е-527)

Earrings (pair)

XIX century
(NML, E-527)

Појас од филиграна „ћенар”

XIX век
(НМЛ, Е-51)

Filigree belt “ćenar”

XIX century
(NML, E-51)

Наруквица

XIX век
(НМЛ, Е-154)

Bracelet

XIX century
(NML, E-154)

Прстен

XIX век
(НМЛ, Е-531)

Ring

XIX century
(NML, E-531)

„Пафта”

са седефом – копча (део)
XIX век
(НМЛ, Е-665)

“Pafta”

with mother-of-pearl - buckle (part)
XIX century (NML, E-665)

Нануле са седефом

XIX век
(НМЛ Е-601)

***Nanule with mother
of pearl***

XIX century
(NML, E-601)

Тепелук
крај XIX века
(НМЛ, Е-519)

“Терелук”
end of XIX century
(NML, E-519)

Хаљина Загорке Стоиљковић
 купљена у Паризу 1937. године
 (НМЛ, Е-3720)

*A dress belonged to Zagorka
 Stoilković*

purchased in Paris in 1937
 (NML, E-3720)

Мушке дубоке ципеле „штуфлете”

Танасија Миљковића, адвоката, 1910. године
 (НМЛ, Е-49)

Men's deep shoes - “štuflete”

belonged to Tanasije Miljković, a lawyer, 1910
 (NML, E-49)

ТРАЈКО ЂОРЂЕВИЋ-КУКА

СТОВАРИШТЕ
ГВОЗДА, ПЛЕХА, ЕКСЕРА

ФАБРИКА СЕПТИЧКИХ
ПЕРАТИХ И ТИРИСНИХ

ФАБРИКА КРЕКЕТА
И ПОДЛОЖИ

АЛТА ЗА КОВАНЕ, СТОЛ
И СВИХ ГВОЗДАРСКИХ АРТИКАЛА

СТОДАРИ
ПОРТАЛИ

КОВЕ И БУНОВЕ
ГРАЊЕ
ДАСАК И ГРЕВА

СТОВАРИШТЕ
ПЛАВОГ ПОСУЂА

СТАВ
ПРЕ

НОРМУРОН

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

ДРАС. ЗОВАНОВИЋ

Лесковачка чаршија пружала се од железничке станице према Хисару и дуж нишког пута, преко отворених пијаца (Панађуришта, Житне, Главне пијаце код споменика, Ужарске и ДрвнЕ-преко моста, затим до Марвене на нишком путу).

Централни део чаршије, на тргу око Споменика, био је место свих важних збивања и најбољи показатељ привредног и друштвеног живота онога времена. Увече је око споменика било веома живо: од пуног хотела „Костић” и околних кафана – уз музику, свирку и песму – кретао је корзо: у две колоне, горе-доле, шетали су младићи и девојке. На чаршији су се обавезно налазиле и сладолеције који су, гурајући колица с великим, посебно израђеним сандуцима, ишараним разним бојама или фигурама, нудили сладолед у фишецима или на металним тацнама.

The “čaršija” of Leskovac stretched from the railway station towards the Hisar hill, and along the Niš Road via open markets (“Panudurište” (Trade fair), “Žitna” (Wheat market), Main Market near the monument, “Užarska” (Rope market) and “Drvna” (Wood market) - over the bridge, then to “Marvena” (Cattle market) on the Niš Road).

The central part of the čaršija, on the square around the Monument, was the place of all important events and the best indicator of the economic and social life of that time. In the evening, around the monument, it was very lively: from the full “Kostić” Hotel and surrounding taverns - with music, gig, and song - a parade was moving: young men and women were walking up and down the street in two columns. In the summer, there were also ice cream street vendors, pushing carts with large, specially made crates, decorated with various colors or figures, and offering ice cream in cones or metal trays.

Сегмент поставке
„Лесковачка чаршија“

Segment of the exhibition
“Leskovac main street”

10

ЧАРШИЈА
MAIN STREET

ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ МАНЧЕСТЕР / LESKOVAC - SERBIAN MANCHESTER 1878-1941

У јавном, друштвеном, политичком и нарочито забавном и културном животу Лесковца, кафане су имале изузетан значај. Није се у њима само пило, веселило и „лумповало“ него су ту одржавани разни јавни зборови, политички скупови, бројне трговачке, занатлијске, официрске, учитељске, радничке и многе струковне забаве, матинеи, приредбе певачких, хуманитарних и спортских друштава. У њима су одржаване и позоришне представе, а у неким је радио и биоскоп. Њихов број у Лесковцу непрестано се увећавао, налазиле су се у скоро свим деловима града, а имале су и своје посебне одлике и госте. У појединим су се окупљали само трговци, у

другима занатлије или радници, у елитнијим се сретали богати индустријалци и трговци. Најгушћа концентрација кафана била је у главној чаршији око градског трга код Споменика, у Улици краља Александра и на потезу од Кудељне до Дрвне пијаце. Број кафана и хотела варирао је из године у годину. Према званичним статистичким подацима, 1928. године Лесковац је имао пет хотела: „Америка“, „Костић“, „Париз“, „Плуг“, „Солун“, 58 кафана и два бифеа. Према другим подацима, 1931. године било је 105 кафана, тако да је, на основу броја становника, једна кафана „долазила“ на 42 мушкарца.

11

КАФАНЕ
TAVERNS

ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ МАНЧЕСТЕР / LESKOVAC - SERBIAN MANCHESTER 1878-1941

Сегмент поставке
„Кафане у лесковачкој чаршији“

Segment of the exhibition
“Tavern's in Leskovac Main street”

In the public, social, political, and especially entertaining and cultural life of Leskovac, cafes were of great importance. They were not only a place for drinking, cheering, and “carousing”, but also the places where various activities were held, such as public meetings, political gatherings, numerous traders’, craftsmen’s, officers’, teachers’, labor, and many professional parties, matinees, events of singing, charity, and sports societies. Theatre performances were also held there, and some of them had cinema projections, too. Their number in Leskovac was constantly increasing, they were located in almost all parts of the city, and they had their features and guests. Some of them gathered only traders, the others

gathered artisans or workers, the more elite ones gathered rich industrialists and traders. The densest concentration of taverns was in the main “čaršija”, around the town square near the Monument, at Kralja Aleksandra Street, and on the route from “Kudeljna” (Hemp) to the “Drvena” (Wood) Market. The number of taverns and hotels varied from year to year. Official statistics of 1928 say that Leskovac had five hotels at that time: “Amerika”, “Kostić”, “Pariz”, “Plug”, “Solun”, 58 taverns и 2 cafés. According to the other information, in 1931 there were 105 taverns, with about 42 men to a single tavern.

Сегмент поставке
„Кафане у лесковачкој чаршији“

Segment of the exhibition
“Tavern’s in Leskovac Main street”

МИЛАН ГЛИГОРИЈЕВИЋ „БУРЕ“

ВЕБАТИЊИЦА
№ 88 „БУРЕ“

44

Варошка соба**Town room**

Предмети

Items

1. Мангал – покретна пећ за догревање просторија, XIX век
(НМЛ, Е-453)

“Mangal“ - portable furnace for heating,
XIX century
(NML, E-453)

2. Џезва за кафу, XIX век

(НМЛ, Е-1212)
Coffee pot, XIX century
(NML, E-1212)

3. „Синија“ – трпезни сто дело казанџије
Милоша Цакића, 26. јул 1879. године

(НМЛ, Е-458)

“Sinija” - a dining table of a coppersmith
Miloš Cakić, 26 July 1879
(NML, E-458)

4. Држач за синију – ногаре, XIX век
(НМЛ, Е-459)

“Sinija“ holder, XIX century
(NML, E-459)

5. „Сан-капаклија“ – суд за сервирање јела
са поклопцем, XIX век
(НМЛ, Е-456)

“San-kapaklija“ – a serving dish with a lid,
XIX century
(NML, E-456)

6. „Сан-капаклија“ – суд за сервирање јела
са поклопцем, XIX век
(НМЛ, Е-460)

“San-kapaklija“ – a serving dish with a lid,

XIX century
(NML, E-460)

7. „Сан-капаклија“ – суд за сервирање јела
са поклопцем за послуживање хране,
XIX век
(НМЛ, Е-92)

“San-kapaklija“ – a serving dish with a lid used
for serving dishes, XIX century
(NML, E-92)

8. „Сан-капаклија“ – суд за сервирање јела
са поклопцем за послуживање хране,
XIX век
(НМЛ, Е-457)

“San-kapaklija“ – a serving dish with a lid used
for serving dishes, XIX century
(NML, E-457)

9. „Сан-капаклија“ – суд за сервирање јела
са поклопцем, XIX век

(НМЛ, Е-461)

“San-kapaklija“ – a serving dish with a lid,
XIX century
(NML, E-461)

10. „Сан-капаклија“ – суд за сервирање
јела са поклопцем, XIX век
(НМЛ, Е-1211)
“San-kapaklija“ – a serving dish with a lid,
XIX century
(NML, E-1211)

11. Тањир за сервирање јела, XIX век
(НМЛ, Е-468)
Serving plate, XIX century
(NML, E-468)

12. Тањир за сервирање јела, XIX век
(НМЛ, Е-467)
Serving plate, XIX century
(NML, E-467)

13. Тањир за сервирање јела, XIX век
(НМЛ, Е-462)
Serving plate, XIX century
(NML, E-462)

14. Гравирана бакарна чинија за
сервирање хране, друга половина XIX века
(НМЛ, Е-466)
Engraved copper bowl for serving food, second
half of the XIX century
(NML, E-466)

15. „Бугум“ – метална посуда за чување и

грејање воде, XIX век

(НМЛ, Е-1216)

“Đugum“ - metal vessel for storing and heating
water, XIX century
(NML, E-1216)

16. „Ибрик“ – метална посуда за воду,
XIX век
(НМЛ, Е-1209)
“Ibrik“ – metal water pot, XIX century
(NML, E-1209)

17. „Ибрик“ – метална посуда за воду,
XIX век
(НМЛ, Е-464)
“Ibrik“ – metal water pot, XIX century
(NML, E-464)

18. „Леген“ – лавор за умивање, XIX век
(НМЛ, Е-451)
“Legen“ - a washing basin, XIX century
(NML, E-451)

19. „Ибрик“ – метална посуда за воду,
XIX век
(НМЛ, Е-452)
“Ibrik“ – metal water pot, XIX century
(NML, E-452)

20. Пиротски ћилим, XIX век
(НМЛ, Е-473)
Pilot rug, XIX century
(NML, E-473)

21. Пиротски ћилим за миндерлук, XIX век

(НМЛ, Е-474)

Pilot rug, XIX century
(NML, E-474)

22. Пиротски ћилим за миндерлук,
XIX век
(НМЛ, Е-475)
Pilot rug, XIX century
(NML, E-475)

23. Јастук за миндерлук, XIX век
(НМЛ, Е-476)
Pillow for “minderluk“, XIX century
(NML, E-476)

24. Јастук за миндерлук, XIX век
(НМЛ, Е-477)
Pillow for “minderluk“, XIX century
(NML, E-477)

25. Јастук за миндерлук, XIX век
(НМЛ, Е-478)
Pillow for “minderluk“, XIX century
(NML, E-478)

26. Огледало у дуборезу Јулке Митровић
из 1897. године
(НМЛ, Е-481)
Carving mirror owned by Julka Mitrović, 1897
(NML, E-481)

27. Зидни сат, XIX век
(НМЛ, Е-480)
Clock, XIX century

(NML, E-480)

28. Дивит, предмет за писање XIX век
(НМЛ, E-616)

Divit, writing utensil XIX century
(NML, E-616)

29. Ковчег за рубље, XIX век
(НМЛ, E-471)
Cloth chest, XIX century
(NML, E-471)

30. Розетета од дрвета из куће Мула-Фејзе
у Подворцу, XIX век
(НМЛ, E-600)
Wooden rosette from the house of Mula-Fejze
in Podvorce, XIX century
(NML, E-600)

31. Врата у дуборезу
(НМЛ, E-482)
Door, carved
(NML, E-482)

32. Либаде, крај XIX века
(НМЛ, E-545)
Libade, end of XIX century
(NML, E-545)

33. Шал (марама), крај XIX века
(НМЛ, E-546)
Scarf, end of XIX century
(NML, E-546)

34. Сукња, крај XIX века
(НМЛ, E-547)
Skirt, end of XIX century
(NML, E-547)

35. Ципела кожна, црна, женска
(један комад)
(НМЛ, E-3578)
A leather, black, feminine shoe (one piece)
(NML, E-3578)

36. Грана-брош, крај XIX века
(НМЛ, E-529)
Branch-brooch, end of the XIX century
(NML, E-529)

37. Прстен, друга половина XIX века
(НМЛ, E-885)
Ring, second half of the XIX century
(NML, E-885)

38. Прстен, друга половина XIX века
(НМЛ, E-883)
Ring, second half of the XIX century
(NML, E-883)

39. МинђушЕ-наушнице, крај XIX века
(НМЛ, E-532)
Earrings, end of the XIX century
(NML, E-532)

40. Тепелук, крај XIX века
(НМЛ, E-519)
Tepeluk, end of the XIX century
(NML, E-519)

41. Бареш, крај XIX века
(НМЛ, E-520)
"Bareš", end of the XIX century
(NML, E-520)

42. Наруквица, крај XIX века
(НМЛ, E-656)
Bracelet, end of the XIX century
(NML, E-656)

43. Женски појас, крај XIX века
(НМЛ, E-1379)
Women's belt, end of the XIX century
(NML, E-1379)

44. Фес – мушка капа, крај XIX века
(НМЛ, E-7174)
Fез - Men's hat, end of the XIX century
(NML, E-7174)

45. „Џамадан” – краћа мушка јакна раши-
вених рукава, крај XIX века
(НМЛ, E-548)
"Džamadan" – a short men's jacket with
unsewed sleeves, end of the XIX century
(NML, E-548)

46. „Копоран” – краћа мушка јакна, крај
XIX века
(НМЛ, E-549)
"Koporan" – a short men's jacket, end of the
XIX century
(NML, E-549)

47. Чакшире, крај XIX века
(НМЛ, Е-550)

Trousers, end of the XIX century
(NML, E-550)

48. Мушки појас, крај XIX века
(НМЛ, Е-551)

Men's belt, end of the XIX century
(NML, E-551)

49. Мушка кошуља од свиле, крај XIX века
(НМЛ, Е-552)

Men's silk shirt, end of the XIX century
(NML, E-552)

50. Мушке ципеле, крај XIX века
(НМЛ, Е-553)

Men's shoes, end of the XIX century
(NML, E-553)

51. Мушке чарапе са перлама, крај XX века
(НМЛ, Е-554)

Men's socks with beads, end of the XX century
(NML, E-554)

51. „Чибук” муштикала за пушење
цигарете, друга половина XIX века
(НМЛ, Е-895)

“Čibuk” cigarette smoking holder, second half
of the XIX century
(NML, E-895)

52. Мушки џепни сат, крај XIX века
(НМЛ, Е-78)

Men's pocket watch, end of the XIX century
(NML, E-78)

53. Прстен столоват, XIX век
(НМЛ, Е-607)

Ring, XIX century
(NML, E-607)

Сеоска соба *Rural room*

Предмети
Items

1. Бакрач „котле” за припрему хране са
„веригама”, средина XIX века
(НМЛ, Е-414; Е-413)

A cauldron “kotle” for food preparation with
chains “verige”, middle of XIX century
(NML, E-414; E-413)

2. Чутура за туцање жита са тучком, сре-
дина XIX века
(НМЛ, Е-415; Е-416)

Mortar for grinding the grain with a pestle,
middle of XIX century
(NML, E-415; E-416)

3. Сланик – посуда за чување соли, средина
XIX века
(НМЛ, Е-420)

Saltcellar - salt storage container, middle of
XIX century
(NML, E-420)

4. Сланик – посуда за чување соли, средина
XIX века

(НМЛ, Е-2784)

Saltcellar - salt storage container, middle of
XIX century
(NML, E-2784)

5. „Наћве” – сандук за чување брашна,
средина XIX века

(НМЛ, Е-424)

“Naćve” – flour crate, middle of XIX century
(NML, E-424)

6. „Лопар” за мешање и преношење хлеба,
почетак XX века

(НМЛ, Е-2784)

“Lopar” for kneading and bringing over bread,
beginning of XX century
(NML, E-2784)

7. Столица „троношка”, крај XIX века
(НМЛ, Е-418)

Chair “tripod”, end of XIX century
(NML, E-418)

8. Столица „троношка”, крај XX века
(НМЛ, Е-417)

Chair “tripod”, end of XX century
(NML, E-417)

9. „Танур” – ниски сто за ручавање, средина
XIX века

(НМЛ, Е-419)

“Tanur” – a low dining table, middle of XIX

century
(NML, E-419)

10. Кашика за мешање јела – „мешалка“, почетак XX века
(НМЛ, Е-1793)
Stiring spoon – „mešaljka“, beginning of XX century
(NML, E-1793)

11. Кашика дрвена, почетак XX века
(НМЛ, Е-1232)
Wooden spoon, beginning of XX century
(NML, E-1232)

12. Кашика дрвена, почетак XX века
(НМЛ, Е-1789)
Wooden spoon, beginning of XX century
(NML, E-1789)

13. Кашика дрвена, почетак XX века
(НМЛ, Е-1781)
Wooden spoon, beginning of XX century
(NML, E-1781)

14. Кашика дрвена, почетак XX века
(НМЛ, Е-1231)
Wooden spoon, beginning of XX century
(NML, E-1231)

15. Дрвена кашика, почетак XX века
(НМЛ, Е-1788)
Wooden spoon, beginning of XX century
(NML, E-1788)

16. Дрвена кашика, почетак XX века
(НМЛ, Е-1234)
Wooden spoon, beginning of XX century
(NML, E-1234)

17. Чинија са тучком, почетак XX века
(НМЛ, Е-1839)
A bowl with pestle, beginning of XX century
(NML, E-1839)

18. Дубљи дрвени чанак – „паница“, почетак XX века
(НМЛ, Е-1276)
“Panica” – wooden dining bowls, beginning of XX century
(NML, E-1276)

19. Дубљи дрвени чанак – „паница“, почетак XX века
(НМЛ, Е-297)
“Panica” – wooden dining bowls, beginning of XX century
(NML, E-297)

20. Дубљи дрвени чанак – „паница“, почетак XX века
(НМЛ, Е-1239)
“Panica” – wooden dining bowls, beginning of XX century
(NML, E-1239)

21. Фењер, почетак XX века
(НМЛ, Е-1990)
Lantern, beginning of XX century
(NML, E-1990)

21. „Вршник“ – метални поклопац црепуље, почетак XX века
(НМЛ, Е-2015)
“Vršnik” – metal cover of “crepulja”, beginning of XX century
(NML, E-2015)

22. Црепуља – земљана посуда за печење, почетак XX века
(НМЛ, Е-3089)
“Crepulja” – earthenware baking pan, beginning of XX century
(NML, E-3089)

23. „Саџак“ – постоље за посуђе на ватри, почетак XX века
(НМЛ, Е-2802)
“Sadžak” – a stand for dishes on fire, beginning of XX century
(NML, E-2802)

24. „Преклад“ – гвожђе које служи за загревање посуда на огњишту, крај XIX века
(НМЛ, Е-2910)
“Preklad – iron used to heat pots on the fireplace, end of XIX century
(NML, E-2910)

25. Лопата за сакупљање жара у огњишту, крај XIX века
(НМЛ, Е-3578)
A shovel for collecting the cinder in the fireplace, end of XIX century
(NML, E-3578)

26. „Кашикарник” – постоље за чување
кашика, почетак XX века
(НМЛ, Е-1825)
Kašikarnik” – spoons storage stand, beginning
of XX century
(NML, E-1825)

27. Чивилук, почетак XX века
(НМЛ, Е-2837)
Hatstand, beginning of XX century
(NML, E-2837)

28. Буклија „карта” – чутура за ношење
пића (вина и ракије), почетак XX века
(НМЛ, Е-1147)
Flask “karta” – a flask for drink (wine and
spirits), beginning of XX century
(NML, E-1147)

29. „Заструг” – чинија за ношење соли,
почетак XX века
(НМЛ, Е-423)
“Zastrug” – a bowl for carrying salt, beginning
of XX century
(NML, E-423)

30. „Заструг” – чинија са поклопцем за
чување сира, почетак XX век
(НМЛ, Е-1799)
“Zastrug” – a bowl for carrying cheese,
beginning of XX century
(NML, E-1799)

31. Сланик од дрвета, почетак XX века
(НМЛ, Е-2726)

Wooden salt pot, beginning of XX century
(NML, E-2726)

32. „Зејтинлик” – посуда за држање
зејтина, крај XIX века
(НМЛ, Е-3177)
“Zejtinlik” –an oil container, end of XIX
century
(NML, E-3177)

33. Карлица за мешање хлеба, крај XIX
века
(НМЛ, Е-37)
Bread mixing pan, end of XIX century
(NML, E-37)

34. Кадионица „кандилка”, крај XIX века
(НМЛ, Е-2844)
Incense burner “kandilka”, end of XIX century
(NML, E-2844)

35. Паница – чинија, почетак XX века
(НМЛ, Е-33)
Panica – a bowl, beginning of XX century
(NML, E-33)

36. Кондир – за чување ракије,
почетак XX века
(НМЛ, Е-3143)
“Kondir” – for storing spirits,
beginning of XX century
(NML, E-3143)

37. „Грне” – посуда за кување јела, почетак
XX века
(НМЛ, Е-748)

“Grne” – cooking utensil, beginning of
XX century
(NML, E-748)

28. „Тестија” – посуда за чување воде,
почетак XX века
(НМЛ, Е-702)
“Testija” - a vessel for storing water, beginning
of XX century
(NML, E-702)

29. Паница – дрвени чанак
(НМЛ, Е-1796)
Panica, a bowl
(NML, E-1796)

30. Обредни хлеб – реплика
(НМЛ, Е-1952)
Ritual bread - replica
(NML, E-1952)

31. Кабаница
(НМЛ, Е-380)
Raincoat
(NML, E-380)

32. Корпа, почетак XX века
(НМЛ, Е-1283)
Basket, begingig of the XX century
(NML, E-1283)

33. Капа ручник, крај XIX века
(НМЛ, Е-443)
Ručnik (patch) cap, end of the XIX century
(NML, E-443)

34. Прегача, почетак XX века
(НМЛ, Е-2707)
Apron, beginning of the XX century
(NML, E-2707)

35. Кошуља, почетак XX века
(НМЛ, Е-446)
Shirt, beginning of the XX century
(NML, E-446)

36. Футарка, почетак XX века
(НМЛ, Е-448)
“Futarka”, beginning of XX century
(NML, E-448)

37. Чарапе, почетак XX века
(НМЛ, Е-450)
Socks, beginning of the XX century
(NML, E-450)

38. Опанци од свињске нештављене коже,
почетак XX века
(НМЛ, Е-449)
Opanci made of untanned pigskin leather,
beginning of the XX century
(NML, E-449)

39. Јелече, почетак XX века
(НМЛ, Е-445)
“Jeleče” – a short waistcoat, beginning of XX
century
(NML, E-445)

40. Прегача ткани, почетак XX века

(НМЛ, Е-447)
Woven apron, beginning of XX century
(NML, E-447)

41. Појас, почетак XX века
(НМЛ, Е-404)
Waistband, beginning of XX century
(NML, E-404)

ЗАНАТСТВО У ЛЕСКОВЦУ CRAFTS IN LESKOVAC

КУЈУНЦИЈСКИ ЗАНАТ KUJUNDŽIJA'S (GOLDSMITH) CRAFT

Предмети Items

1. Кујунџијски сто, „тезга”, прва половина
XX века
(НМЛ, Е-854)
Kujundžija's table, “tezga”, first half of the
XX century
(NML, E-854)

2. Торба за отпатке, друга половина XIX века
(НМЛ, Е-855)
Waste bag, second half of the XIX century
(NML, E-855)

3. „Менгеле” стег, друга половина XIX века
(НМЛ, Е-861)
“Mengele” a fixture,

second half of the XIX century
(NML, E-861)

4. Чанак са песком за полирање,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-856)
Bowl with sand for polishing,
first half of the XX century
(NML, E-856)

5. Жица за чишћење метала,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-857)
Metal cleaning wire,
first half of the XX century
(NML, E-857)

6. „Бурја”, шипка за дување угрејаног
метала, прва половина XX века
(НМЛ, Е-858)
“Burja” a rod for blowing hot metal,
first half of the XX century
(NML, E-858)

7. „Ештек”, калуп за топљење метала,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-860)
“Ešteč”, a metal melting mould,
first half of the XX century
(NML, E-860)

8. Кутија за теразије прва половина XX века
(Е-849)
Scales box, first half of XX century
(NML, E-849)

9. Теразије за мерење накита,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-879)

Scales for jewelry measurement,
first half of the XX century
(NML, E-879)

10. Клешта за сечење лима, почетак XX века
(НМЛ, Е-863)
Pliers for sheet metal cutting, beginning of the
XX century
(NML, E-863)

11. Клешта за сечење лима, почетак XX века
(НМЛ, Е-866)
Pliers for sheet metal cutting, beginning of the
XX century
(NML, E-866)

12. Клешта за сечења жица, почетак XX века
(НМЛ, Е-864)
Pliers for wire cutting, beginning of the
XX century
(NML, E-864)

13. Клешта за сечења жица, XX век
(НМЛ, Е-865)
Pliers for wire cutting, XX century
(NML, E-865)

14. Четка за чишћење метала, прва поло-
вина XX века
(НМЛ, Е-859)
Metal cleaning brush, first half of the XX century
(NML, E-859)

15. Шипка „дуваљка” за ватру,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-878)
“Duvaljka” a blower bar for fire, first half of
the XX century
(NML, E-878)

16. Турпија, прва половина XX века
(НМЛ, Е-862)
File, first half of the XX century
(NML, E-862)

17. Фасач за обликовање предмета, поче-
так XX века
(НМЛ, Е-871)
“Fasač” for product design, beginning of the
XX century
(NML, E-871)

18. „Зумба”, алатка за бушење рупица,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-867)
“Zumba”, a drilling tool for holes, first half of
the XX century
(NML, E-867)

19. Ручни бушач, прва половина XX века
(НМЛ, Е-868)
Hand drill, first half of the XX century
(NML, E-868)

20. Пинцета, XX век
(НМЛ, Е-869)
Pincette, XX century
(NML, E-869)

21. Пинцета, прва половина XX века
(НМЛ, Е-870)
Pincette, first half of the the XX century
(NML, E-870)

22. „Цајзле” – плочица за бушење рупица,
почетак XX века
(НМЛ, Е-872)
“Cajzle” - hole drilling plate, beginning of the
XX century
(NML, E-872)

23. „Цајзле” – плочица за бушење рупица,
почетак XX века
(НМЛ, Е-873)
“Cajzle” - hole drilling plate,
beginning of the XX century
(NML, E-873)

24. Модел крста за привезак,
друга половина XIX века
(НМЛ, Е-874)
Model of a cross for pendant,
second half of the XIX century
(NML, E-874)

25. Модел листа за брош, почетак XX века
(НМЛ, Е-876)
Model of a leaf for brooch, beginning of the
XX century
(NML, E-876)

26. Модел птице за брош, почетак XX века
(НМЛ, Е-875)

Model of a bird for brooch, beginning of the XX century
(NML, E-875)

27. Модел украса за брош, почетак XX века
(НМЛ, Е-877)
Model of a decoration for brooch, beginning of the XX century
(NML, E-877)

28. Кандило, XX век
(НМЛ, Е-266)
Icon lamp, XX century
(NML, E-266)

29. Кандило, друга половина XIX века
(НМЛ, Е-886)
Icon lamp, second half of the XX century
(NML, E-886)

30. Тепелук”, друга половина XIX века
(НМЛ, Е-898)
Tepeluk, second half of the XX century
(NML, E-898)

31. Тепелук, друга половина XIX века
(НМЛ, Е-1065)
Tepeluk, second half of the XIX century
(NML, E-1065)

32. Тепелук, XIX век
(НМЛ, Е-609)
Tepeluk, XIX century
(NML, E-609)

33. Тепелук, XIX век
(НМЛ, Е-610)
Tepeluk, XIX century
(NML, E-610)

34. Наушница, друга половина XIX века
(НМЛ, Е-889)
Earring, second half of XIX century
(NML, E-889)

35. Наушница, друга половина XIX века
(НМЛ, Е-892)
Earring, second half of the XIX century
(NML, E-892)

36. Наушнице, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1066; Е-1067)
Earring, first half of the XX century
(NML, E-1066; E-1067)

37. Наушница, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1069)
Earring, first half of the XX century
(NML, E-1069)

38. Наушница, друга половина XIX века
(НМЛ, Е-893)
Earring, second half of the XIX century
(NML, E-893)

39. Пафта – метална копча за појас, друга половина XIX века
(НМЛ, Е-896)
Pafta - metal belt buckle, second half of the

XIX century
(NML, E-896)

40. Пафта – метална копча за појас, друга половина XIX века
(НМЛ, Е-897)
Pafta - metal belt buckle, second half of the XIX century
(NML, E-897)

41. Пафта – метална копча за појас, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1070)
Pafta - metal belt buckle, second half of the XIX century
(NML, E-1070)

42. Игла „конђуша“ XIX век
(НМЛ, Е-657)
Pin “konđuša“, XX century
(NML, E-657)

43. Игла „конђуша“ XIX век
(НМЛ, Е-657)
Pin “konđuša“, XX century
(NML, E-658)

44. Огрлица „надгрудник“, XX век
(НМЛ, Е-1071)
Necklace “nadgrudnik“, XX century
(NML, E-1071)

45. Почелица, XIX. век
(НМЛ, Е-1068)
Počelica, XIX century
(NML, E-1068)

46. Наушница, друга половина XIX века
(НМЛ, E-891)
Earring, second half of the XIX century
(NML, E-891)

47. Минђуше, друга половина XIX века
(НМЛ, E-890)
Earrings, second half of the XIX century
(NML, E-890)

48. Ланац за сат „ћустек”, друга половина XIX века
(НМЛ, E-894)
Watch chain “ċustek”, second half of the XIX century
(NML, E-894)

49. Ланац за сат „Ћустек“, XIX век
(НМЛ, E-48)
Watch chain “ċustek”, XIX century
(NML, E-48)

50. Муштикала „чибук”, крај XIX века
(НМЛ, E-621)
Cigarette holder “chibouk”, end of XIX century
(NML, E-621)

51. „Пафта” у филиграну, друга половина XIX века
(НМЛ, E-888)
“Pafta” (decorative belt buckle) in filigree, second half of the XIX century
(NML, E-888)

52. Ђенар –појас
(НМЛ, E-887)
“Ćenar“, belt
(NML, E-887)

53. Наруквица XIX. век
(НМЛ, E-602)
Bracelet, XIX century
(NML, E-602)

54. Наруквица, гривна XIX век
(НМЛ, E-603)
Bracelet, grivna XIX century
(NML, E-603)

55. Минђуше, друга половина XIX века
(НМЛ, E-900)
Earrings, second half of the XIX century
(NML, E-900)

56. Минђуше, друга половина XIX века
(НМЛ, E-899)
Earrings, second half of the XIX century
(NML, E-899)

57. Минђуше, друга половина XIX века
(НМЛ, E-608)
Earrings, second half of the XIX century
(NML, E-608)

58. Медаљон, XIX. век
(НМЛ, E-528)
Medalion, XIX century
(NML, E-528)

59. Мушки прстен, друга половина XIX века
(НМЛ, E-882)
Men's ring, second half of the XIX century
(NML, E-882)

60. Мушки прстен, друга половина XIX века
(НМЛ, E-881)
Men's ring, second half of the XIX century
(NML, E-881)

61. Мушки прстен, друга половина XIX века
(НМЛ, E-880)
Men's ring, second half of the XIX century
(NML, E-880)

62. Прстен за бареш, друга половина XIX века
(НМЛ, E-884)
Ring for “bareš”, second half of the XIX century
(NML, E-884)

63. Филигранска игла за тепелук
(НМЛ, E-612)
Filigree needle for „tepeluk“
(NML, E-612)

МУТАВЏИЈСКИ ЗАНАТ MUTAVDŽIJA'S CRAFT

Предмети Items

- 1.** Мутавџијски разбој, прва половина XX века
(НМЛ, E-1027)
Mutavdžija's loom, first half of the XX century
(NML, E-1027)
- 2.** „Ђебра“ (на разбоју) коришћене за тима-рење коња и брисање ујади, прва половина XX века
(НМЛ, E-1037)
“Djebra” (on the loom) used for grooming the horses and wiping the ropes, first half of the XX century
(NML, E-1037)
- 3.** „Џа“ за протињање конца на разбоју, прва половина XX века
(НМЛ, E-1029)
“Dža” for woofing the threads at the loom, first half of the XX century
(NML, E-1029)
- 4.** Врце за опанке „врчанке“, прва половина XX века
(НМЛ, E-1039)
Bands for opanci “vrčanci”, first half of the XX century
(NML, E-1039)

- 5.** Вретено, прва половина XX века
(НМЛ, E-104)
Spindle, first half of the XX century
(NML, E-104)
- 6.** „Тарак“ за набијање ткања, прва полови-на XX века
(НМЛ, E-1034)
“Tarak” for piling the weaving, first half of the XX century
(NML, E-1034)
- 7.** „Тотмак“, тојага за затезање и ола-бављење конца приликом ткања, прва половина XX века
(НМЛ, E-1031)
“Totmak”, bludgeon used to tighten and loosen the thread when weaving, first half of the XX century
(NML, E-1031)
- 8.** Чекић „калуп“, прва половина XX века
(НМЛ, E-1043)
Hammer “mould”, first half of the XX century
(NML, E-1043)
- 9.** Цевка за намотавање конца, прва поло-вина XX века
(НМЛ, E-1030)
Thread winding tube, first half of the XX century
(NML, E-1030)
- 10.** Кука за причвршћивање тарачука за

- струк мутавџије са черкезом за контролу предива на точку
(НМЛ, E-1032)
Hook for fastening the “taračuk” to a mutavdžija's waist, first half of the XX century
(NML, E-1032)
- 11.** „Черкез“ за контролу предива на точку, прва половина XX века
(НМЛ, E-1033)
“Čerkez” for the control of the yarn on a wheel, first half of the XX century
(NML, E-1033)
 - 12.** „Шемшира“, део разбоја који служи за отварање зева, прва половина XX века
(НМЛ, E-1028)
“Šemšira”, a part of the loom that serves to open the yawn, first half of the XX century
(NML, E-1028)
 - 13.** „Изагач са сидимкама“ за разбијање козине, прва половина XX века
(НМЛ, E-1045)
“Izagač with sidžimkama” for breaking the goat hair, first half of the XX century
(NML, E-1045)
 - 14.** „Зерпалица“ за одржавање зева у осно-ви, прва половина XX века
(НМЛ, E-1046)
“Zerplica” for keeping yawns in a base, first half of the XX century
(NML, E-1046)

15. „Макаре” за премотавање врчанки,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-1044)
“Makare” (reels) for rewinding the vrčanci,
first half of the XX century
(NML, E-1044)

16. Колци са гредицом – помоћно средство
мутавијског точка, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1035)
Poles with billet – an aid of a mutavdžija's
wheel, first half of the XX century
(NML, E-1035)

17. Точак мутавијски за мотање нити,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-1036)
Mutavdžija's wheel for rolling the threads, first
half of the XX century
(NML, E-1036)

18. Колагач” за раздвајање нити са точка,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-1047)
“Kolagač” for separation the threads from the
wheel, first half of the XX century
(NML, E-1047)

19. Кошуља, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1150)
Shirt, first half of the XX century
(NML, E-1150)

20. Појас, друга половина XIX век
(НМЛ, Е-1347)

Waistband, second half of the XIX century
(NML, E-1347)

21. Торба од козје длаке, прва половина
XX века
(НМЛ, Е-1499)
Bag of goat hair, first half of the XX century
(NML, E-1499)

22. Мушке панталонЕ-чакшире, друга
половина XIX века
(НМЛ, Е-1149)
Men's trousers – čakšire, second half of the
XIX century
(NML, E-1149)

ЧЕШЉАРСКИ ЗАНАТ COMB MAKER`S CRAFT

Цртежи
Drawings

1. Чешљар на раду по Тителбаху, копија
A comb-maker working, by Titelbah, copy

Предмети
Items

1. Машина за сечење крупног и ситног
зупца
(НМЛ, Е-982)

Machine for cutting of large and small teeth,
first half of the XX century
(NML, E-982)

2. „Шрафштук” стега за исправљање табли
од рогова, прва половина XX века
(НМЛ, Е-983)
“Šrafštuk”, a screwdriver clamp to straighten
horn panels, first half of the XX century
(NML, E-983)

3. Пањ за обраду рога, прва половина
XX века
(НМЛ, Е-102)
Horn processing chunk, first half of the
XX century
(NML, E-102)

4. Тесла, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1009)
Adze, first half of the XX century
(NML, E-1009)

5. Тесла, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1010)
Adze, first half of the XX century
(NML, E-1010)

6. Тучак за бушење и проширивање рога,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-1007)
Stamp for drilling and extending the horn,
first half of the XX century
(NML, E-1007)

7. Тучак за бушење и проширивање рога, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1008)
Stamp for drilling and extending the horn, first half of the XX century
(NML, E-1008)

8. Четка, прва половина XX века
(НМЛ, Е-999)
Brush, first half of the XX century
(NML, E-999)

9. Тестера, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1003)
Saw, first half of the XX century
(NML, E-1003)

10. Клешта „ватрена” за држање и отварање рога на ватри, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1004)
“Fiery” pliers to hold and open a horn on fire, first half of the XX century
(NML, E-1004)

11. Клешта „ватрена” за држање и отварање рога на ватри, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1006)
“Fiery” pliers to hold and open a horn on fire, first half of the XX century
(NML, E-1006)

12. Клешта „ватрена” за држање и отварање рога на ватри, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1005)

“Fiery” pliers to hold and open a horn on fire, first half of the XX century
(NML, E-1005)

13. Точак зупчаник за сечење рога, прва половина XX века
(НМЛ, Е1000)
Horn cutting cogwheel, first half of the XX century
(NML, E-1000)

14. Точак зупчаник за сечење рога, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1001)
Horn cutting cogwheel, first half of the XX century
(NML, E-1001)

15. Точак зупчаник за сечење рога, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1002)
Horn cutting cogwheel, first half of the XX century
(NML, E-1002)

16. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-996)
Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-996)

17. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-997)

Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-997)

18. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-998)
Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-998)

19. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-988)
Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-988)

20. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-989)
Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-989)

21. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-990)
Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-990)

22. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-991)

Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-991)

23. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-992)

Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-992)

24. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-993)
Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-993)

25. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-994)
Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-994)

26. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-995)
Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-995)

27. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-987)

Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-987)

28. Плоча за пресовање чешљева, прва половина XX века
(НМЛ, Е-986)
Panel for pressing the combs, first half of the XX century
(NML, E-986)

29. Воловски рог, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1022)
An ox horn, first half of the XX century
(NML, E-1022)

30. Рог (пресечен), прва половина XX века
(НМЛ, Е-1021)
Horn (cut), first half of the XX century
(NML, E-1021)

31. Рог, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1020)
Horn, first half of the XX century
(NML, E-1020)

32. Рог (полуотворени), прва половина XX века
(НМЛ, Е-1019)
Horn (semi-opened), first half of the XX century
(NML, E-1019)

33. Табла од рожнаца (необрађена), прва половина XX века
(НМЛ, Е-1017)

Horn board (raw), first half of the XX century
(NML, E-1017)

34. Табла од рожнаца (необрађена), прва половина XX века
(НМЛ, Е-1018)
Horn board (raw), first half of the XX century
(NML, E-1018)

35. Табла од рожнаца (обрађена), прва половина XX века
(НМЛ, Е-984)
Horn board (treated), first half of the XX century
(NML, E-984)

36. Табла од рожнаца (обрађена), прва половина XX века
(НМЛ, Е-985)
Horn board (treated), first half of the XX century
(NML, E-985)

37. Табла од рожнаца (обрађена), прва половина XX века
(НМЛ, Е-1015)
Horn board (treated), first half of the XX century
(NML, E-1015)

38. Чешаљ „вашљивац”, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1013)
“Vašljivac” lice-comb, first half of the XX century
(NML, E-1013)

39. Чешаљ „вашљивац”, прва половина XX века
(Стари НМЛ-1091)
“Vašljivac” lice-comb, first half of the XX century
(NML, E-1091)

40. Чешаљ „вашљивац”, прва половина XX века
(НМЛ, E-1014a)
Vašljivac” lice-comb, first half of the XX century
(NML, E-1014a)

41. Чешаљ, прва половина XX века
(НМЛ, E-1011)
Comb, first half of the XX century
(NML, E-1011)

42. Чешаљ, прва половина XX века
(НМЛ, E-1012)
Comb, first half of the XX century
(NML, E-1012)

43. Бритва, прва половина XX века
(НМЛ, E-1024)
Razor, first half of the XX century
(NML, E-1024)

44. Бритва, прва половина XX века
(НМЛ, E-1025)
Razor, first half of the XX century
(NML, E-1025)

45. Нож „калемарац”, прва половина XX века
(НМЛ, E-1023)

Knife “kalemarac”, first half of the XX century
(NML, E-1023)

ОПАНЧАРСКО-ПАПУЦИЈСКИ ЗАНАТ OPANAK – SLIPPER MAKING CRAFT

Фотографије Photos

1. Баја Митић, папуција из Лесковца са својим шегртима и калфама, 1929. године, копија
(НМЛ, E-1080)
Baja Mitić, a slipper-maker from Leskovac with his apprentices and journeyman, 1929, copy
(NML, E-1080)

Предмети Items

1. Папуцијски пањ, XX век
(НМЛ, E-762)
Slipper-making stump, XX century
(NML, E-762)

2. Столица „треношка”, друга половина XIX века
(НМЛ, E-764)
Tripod chair “tronoška”, second half of the XIX century
(NML, E-764)

3. „Бичкија”, папуцијски нож, прва полови-

на XX века
(НМЛ, E-756)
“Bičkija”, slipper-making knife, first half of the XX century
(NML, E-756)

4. Шило за прављење рупица, кроз које се провлачила опута, прва половина XX века
(НМЛ, E-774)
Awl to make holes, through which a shoestring was drawn, first half of the XX century
(NML, E-774)

5. Шило за прављење рупица приликом израде папуча, прва половина XX век
(НМЛ, E-755)
Awl to make holes for making slippers, first half of the XX century
(NML, E-755)

6. „Бода” за набадање штављене коже, друга половина XIX века
(НМЛ, E-776)
“Boda” for piercing tanned leather, second half of the XIX century
(NML, E-776)

7. „Фаркиш” за издвајање преплета и украшавања опанка, друга половина XIX века
(НМЛ, E-775)
“Farkish” for the separation of interlacing and decoration of opanci, second half of the XIX century
(NML, E-775)

8. Предмет „Шикалица” за глачање ђона,

друга половина XIX века

(НМЛ, Е-757)

“Šikalica” for smoothing the soles, second half of the XIX century

(NML, E-757)

9. Нож за сечење и кројење коже

(НМЛ, Е-773)

Knife for cutting and tailoring the leather,

second half of the XIX century

(NML, E-773)

10. Дрвена кашика за глачање и скидање опанка са калуца

(НМЛ, Е-772)

Wooden shoehorn for for smoothing and

removing an opanak from the mould as well, second half of the XIX century

(NML, E-772)

11. „Увал” за пуњење табана

(НМЛ, Е-758)

“Uval” for filling a sole, second half of the XIX century

(NML, E-758)

12. Калуп за обликовање

(НМЛ, Е-761)

Mould for shaping and drying slippers,

second half of the XIX century

(NML, E-761)

13. Калуп пета, друга половина XIX века

(НМЛ, Е-760)

Heel mould, second half of the XIX century

(NML, E-760)

14. „Дергер” за глачање папуча, друга половина XIX века

(НМЛ, Е-759)

“Derger” for smoothing the slippers, second half of the XIX century

(NML, E-759)

15. „Мушта” папуцијски чекић, XX век

(НМЛ, Е-754)

“Mušta” a slipper-making hammer, XX century

(NML, E-754)

16. „Дикеш”, челични нож за обрезавање готових папуча, прва половина XX века

(НМЛ, Е-2857)

Dikeš, a steel knife for trimming finished

slippers, first half of the the XX century

(NML, E-2857)

17. Пар мушких војничких штављених опанака, прва половина XX века

(НМЛ, Е-780)

A pair of men’s military tanned opanci,

first half of the XX century

(NML, E-780)

18. Пар мушких војничких штављених опанака, прва половина XX века

(НМЛ, Е-789)

A pair of men’s military tanned opanci,

first half of the XX century

(NML, E-789)

19. Пар мушких штављених опанака

„ситан плет”, прва половина XX века

(НМЛ, Е-790)

A pair of men’s tanned opanci “sitan plet”

first half of the XX century

(NML, E-790)

20. Пар мушких штављених опанака,

прва половина XX века

(НМЛ, Е-783)

A pair of men’s tanned opanci, first half of

the XX century

(NML, E-783)

21. Пар дечијих штављених опанака на

калупу, прва половина XX века

(НМЛ, Е-777)

A pair of children’s tanned opanci, first half

of the XX century

(NML, E-777)

22. Пар мушких штављених опанака на

калупу, прва половина XX века

(НМЛ, Е-778)

A pair of men’s tanned opanci, first half of

the XX century

(NML, E-778)

23. Гумени „робијашки” опанци, прва

половина XX века

(НМЛ, Е-779)

Rubber “Pirotski” opanci, first half of the

XX century

(NML, E-779)

24. Пар женских штављених опанака,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-788)
A pair of women's tanned opanci, first half
of the XX century
(NML, E-788)

25. Пар женских штављених опанака,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-785)
A pair of women's tanned opanci, first half
of the XX century
(NML, E-785)

26. Пар женских штављених опанака,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-786)
A pair of women's tanned opanci, first half
of the XX century
(NML, E-786)

27. Пар дечијих штављених опанака,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-787)
A pair of children's tanned opanci, first half
of the XX century
(NML, E-787)

28. Пар дечијих штављених опанака,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-784)
A pair of children's tanned opanci, first half
of the XX century
(NML, E-784)

29. „Сегединске папуче” прва половина
XX века
(НМЛ, Е-765)
“Szeged slippers”, first half of the XX century
(NML, E-765)

30. Женске папуче мајстора Николе
Коцића, прва половина XX века
(НМЛ, Е-771)
Women's slippers made by a master Nikola
Kocić, first half of the XX century
(NML, E-771)

31. Женске папуче, прва половина XX века
(НМЛ, Е-769)
Women's slippers, first half of the XX century
(NML, E-769)

32. Женске папуче, прва половина XX века
(НМЛ, Е-770)
Women's slippers, first half of the XX century
(NML, E-770)

33. Дечје папуче рађене „на тек” калупу,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-768)
Women's slippers made on the “na tek” mould,
first half of the XX century
(NML, E-768)

34. Мушке папуче, прва половина XX века
(НМЛ, Е-767)
Men's slippers, first half of the XX century
(NML, E-767)

ТЕРЗИЈСКИ ЗАНАТ TERZIJA`S CRAFT

Предмети Items

1. Шкриња – ковчег, друга половина
XIX века
(НМЛ, Е-967)
Coffin – chest, second half of the XIX century
(NML, E-967)

2. Терзијска пегла – утија, друга половина
XIX века
(НМЛ, Е-950)
Terzija's iron – utija, second half of the XIX
century
(NML, E-950)

3. Терзијска пегла – утија, друга половина
XIX века
(НМЛ, Е-951)
Terzija's iron – utija, second half of the XIX
century
(NML, E-951)

4. Басџик даска за пеглање, реплика
„Basadžik“ ironing board, replica

5. Пегла – „жаруља”, прва половина XX века
(НМЛ, Е-952)
Iron – “žarulja (glowing iron)”, first half of the
XX century
(NML, E-952)

6. Шаблон за кројење рукава,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-953)

Sleeve tailoring pattern, first half of the
XX century
(NML, E-953)

7. Маказе (شناјдерске), прва половина
XX века

(НМЛ, Е-954)
Scissors (tailoring), first half of the XX century
(NML, E-954)

8. Маказе, прва половина XX века
(НМЛ, Е-955)

Scissors, first half of the XX century
(NML, E-955)

9. Напрстак, прва половина XX века
(НМЛ, Е-956)

Thimble, first half of the XX century
(NML, E-956)

10. „Канџа”, кукица за шивење оптоке на
део ношње, прва половина XX века
(НМЛ, Е-957)

“Claw”, a hook for sewing circular decoration
on the part of the costume, first half of the
XX century
(NML, E-957)

11. Гајтан – украсни детаљ са „футарке”,
прва половина XX века
(НМЛ, Е-958)

Braid – an ornamental detail from “futarka
(woolen skirt)”, first half of the XX century
(NML, E-958)

12. Вунени гајтан, прва половина XX века
(НМЛ, Е-959)

Woolen braid, first half of the XX century
(NML, E-959)

13. Вунени гајтан, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1087)

Woolen braid, first half of the XX century
(NML, E-1087)

14. Вунени гајтан, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1086)

Woolen braid, first half of the XX century
(NML, E-1086)

15. „Бурма” (црна), 30-их година XX века
(НМЛ, Е-1085)

“Band” (black), from the 1930s
(NML, E-1085)

16. Минтан (плави), XX век
(НМЛ, Е-960)

Mintan (blue), XX century
(NML, E-960)

18. Минтан, 30-их година XX века
(НМЛ, Е-961)

Mintan, 1930s
(NML, E-961)

19. Јелек
(НМЛ, Е-965)
Jelek (vest)
(NML, E-965)

20. Ђурче-женски свечани кратки
хаљетак, почетак XX века
(НМЛ, Е-964)

Ćurče-women's festive short jacket,
beginning of the XX century
(NML, E-964)

21. Либаде, 30-их година XX века
(НМЛ, Е-963)

Libade, 1930s
(NML, E-963)

22. Јелек
(НМЛ, Е-2323)

Jelek (vest)
(NML, E-2323)

23. Јелек „фермен“, друга половина
XIX века

(НМЛ, Е-1641)
Waistcoat “fermen“, second half of the
XIX century
(NML, E-1641)

24. Чакшире, 20-те године XX века
(НМЛ, Е-2527)

Trousers, 1920s
(NML, E-2527)

25. Кошуља, почетак XX века
(НМЛ, Е-1300)

Shirt, beginning of XX century
(NML, E-1300)

26. Чарапе, почетак XX века
(НМЛ, Е- 2352)

Socks, beginning of XX century
(NML, E-2352)

27. Појас, прва половина XX века
(НМЛ, Е-1343)

Waistband, first half of XX century
(NML, E-1343)

ОД ГАЈТАНА ДО ЕНГЛЕСКОГ ШТОФА FROM BRAID TO ENGLISH CLOTH

Фотографије
Photos

1. Зграда у Стројковцу где је почела рад прва гајтанара 1884. године
(НМЛ, Е-1375), копија
The building in Strojkovac, where the first braid factory started working in 1884
(NML, E-1375), copy

2. „Фабрика вунених тканина, камгари предива, гајтана, позамантиријских и плетарских израда Илића, Теокаревића и Петровића“, основана 1896.године,

модернизована 1907. године. Ова фабрика је позната у Лесковцу под називом „Стара штофара“, чије су машине Бугари опљачкали за време Првог светског рата. Обновљена је првих поратних година и радила до краја XX века, копија.
(НМЛ, И-Р/85)

“Factory of woolen cloth, kamgari yarns, braids, sewing and knitting products” of Ilić, Teokarević and Petrović “, founded in 1896, modernized in 1907. This factory is known in Leskovac under the name of “Stara Štafa (Old Cloth Factory)”, whose machines were robbed by the Bulgarians during the First World War. It was renovated during the first post-war years and worked until the end of the 20th century, copy.
(NML, I-R/85)

3. Водени погон у фабрици гајтана у Вучју. Сваки, од укупно 66 чаркова за плетиво гајтана, има сопствени погон, 1903. године, копија.

(ИМС, ФЂС 4408-6 б)
Water plant at the braid factory in Vučje. Each of the 66 knit yarns has its own drive, 1903,copy. (IMS, FĐS 4408-6 b)

4. Оснивачи прве српске повлашћене фабрике штофа „Поповић, Илић и комп. – Лесковац”: Мануил Илијев, Глигорије Јовановић, Коста Илић Мумџија, Мита Теокаревић, Стеван Бојацијев, Милан Поповић, Глигорије Петровић, Петар К.

Илић, 1896. године, копија
(НМЛ, Е-К/68)

Founders of the first Serbian privileged cloth factory “Popović, Ilić and Comp. - Leskovac”: Manuil Ilijev, Gligorije Jovanović, Kosta Ilić Mumđija, Mita Teokarević, Stevan Bojadžijev, Milan Popović, Gligorije Petrović, Petar K. Ilić, 1896, copy
(NML, E-K/68)

Документа
Documents

1. Повластице дате Антонију Поповићу, Глигорију Јањићу, Мити Теокаревићу, Проки Митићу и Стевану Д. Бојацијевићу из Лесковца за подизање фабрике гајтана у Стројковцу, 5. септембар 1885. године, копија
(АС, МНП-Т, 1898, VI)
Privileges granted to Antonije Popović, Gligorije Janjić, Mita Teokarević, Proka Mitić and Stevan D. Bojadžijević from Leskovac for founding a braid factory in Strojkovce, on 5 September 1885, copy
(AS, MNP-T, 1898, VI)

2. Допис Фабрике Поповић, Илић и ком. министру Народне привреде о завршетку изградње фабрике и монтирању машина пре рока датог повластицом, 26. август 1896. године, копија
(АС, МНП-Т, 1898, VI 2 (12))

Letter from The Factory Popović, Ilić, and Comp. to the Minister of Economy, informing him about completion of construction of the factory and the assembly of machines before the deadline given by privileges, 1896, copy (AC, MNP-T, 1898, VI 2 (12))

Цртежи Drawings

1. „Лесковац, текстилна индустрија, кување боје, сушење конопље, предење, ткање и упретање нити“, цртеж Тителбах, копија (Ф. Каниц, Србија, Земља и становништво, 1989, 243)
“Leskovac, textile industry, dye cooking, hemp drying, spinning, weaving and spinning threads”, drawing by Titelbach, copy (F. Kanic, Serbia, Country and Population, 1989, 243)

Предмети Items

1. Преслица „повесмарка“ за предење кудеље (конопље) из села Чукљеник, прва половина XX века (НМЛ, Е-2451)
Distaff “povesmarka” for spinning hemp from the village of Čukljenik, first half of the XX century (NML, E-2451)

2. Трлица за трлење конопље, „бијење“, крајем XIX века (НМЛ, Е-1155)

Hemp rubbing line, “beating”, end of the XIX century (NML, E-1155)

3. Дрвени „бијач“ за млаћење конопље, крајем XIX век (НМЛ, Е-1156)
Wooden whip for hemp threshing, end of the XIX century (NML, E-1156)

4. Топљена кудеља и стабљика конопље, крајем XIX века (НМЛ, Е-1161)
Soaked hemp and hemp stem, end of the XIX century (NML, E-1161)

5. Кучина, крајем XIX века (НМЛ, Е-1161)
Tow, end of the XIX century (NML, E-1161)

6. Менгеле за паковање гајтана (НМЛ, Е-497)
„Mengele“ for packing braid (NML, E-497)

7. Мушки јелек „фермен“, прва половина XX века (НМЛ, Е-1083)
Male Jelek (waistcoat) “fermen”, first half of the XX century (NML, E-1083)

8. „Бурма“ (црна), 30-их година XX века (НМЛ, Е-1084)
“Band” (black), from the 1930s (NML, E-1084)

9. Вунени гајтан (црвени), 30-их година XX века (НМЛ, Е-1088)
Woolen braid (red), from the 1930s (NML, E-1088)

10. Вунени гајтан (црни), 30-их година XX века (НМЛ, Е-1087)
Woolen braid (black), from the 1930s (NML, E-1087)

11. Бућма (црна), 30-их година XX века (НМЛ, Е-1090)
Braid “Bućma” (black), from the 1930s (NML, E-1090)

12. Зубун, женски, украшен црвеним гајтаном, почетак XX века (НМЛ, Е-1381)
“Zubun” (festive women’s sleeveless dress), decorated with red braid, beginning of the XX century (NML, E-1381)

13. Разбој који је краљ Милан Обреновић поклатио Ткачкој школи у Лесковцу 1893. године (НМЛ, Е-502)
Loom donated by King Milan Obrenović to the

Weaving School in Leskovac 1893.
(NML, E-502)

14. Чарк, калем за упредање гајтана, из прве гајтанаре у Стројковцу који су радили на водени погон Накривањске реке, 1884. године
(НМЛ, Е-494)
“Čark”, spool for braid twisting, from the first braid factory in Strojkovce, working on the water drive of the Nakrivanj River, 1884
(NML, E-494)

ЕСНАФИ У ЛЕСКОВЦУ GUILDS IN LESKOVAC

Документа Documents

1. Решење Министарства народне привреде у вези са захтевом ужара из Лесковца за оснивање еснафа из 1896. године, копија
Resolution of the Ministry of National Economy regarding the request of the rope-makers from Leskovac for the establishment of a guild from 1896

2. Калфенско писмо Ђорђа Јовића, за изучени ковачки занат, 1914. године, оригинал
(НМЛ, Е-48)
Journeyman certificate of Đorđe Jović, for a trained blacksmith craft, 1914, original
(NML, E-48)

3. Еснафско (мајсторско) писмо ужарско

– саларског заната Косте Стаменковића, оригинал
(НМЛ, ОАГ-Е/106)
Guild (master) letter of the rope maker's craft Kosta Stamenkovic, original
(NML, OAG-E /106)

4. Књижица о радном односу калфе Душана Ђ. Петковића (калфа терзијски), Лесковац, 1896. године, оригинал
(НМЛ, Е-25)
Labour booklet of Dušan Đ. Petković (tailor journeyman), Leskovac, 1896, original
(NML, E-25)

Фотографије Photos

1. Управни и Надзорни одбор Прве лесковачке ужарске задруге, 1905. године, копија
(НМЛ, Е-333)
Management and Supervisory Board of the First Leskovac Rope-makers Cooperative, 1905, copy
(NML, E-333)

2. Баја Митић, папуџија из Лесковца са својим шегртима и калфама, 1929. године, копија
(НМЛ, Е-1080)
Baja Mitić, a slipper-maker from Leskovac with his apprentices and journeyman, 1929, copy
(NML, E-1080)

3. Берберска радња у Лесковцу пре Другог светског рата, копија

(НМЛ, Е-4358)
Berber shop in Leskovac before the Second World War
(NML, E-4358)

4. Лесковачки трговци (слева стоје: Тодор Ђорђевић „Врањанац” (рентеријер); НН особа; Василије Стојановић „Ђорковац” (трговац); слева седе: Василије Миленковић „Циле” (банкар); Василије Пешић; Јосиф Здравковић „Гуцка” (рентеријер), приватна архива породице Ђорђевић
Traders from Leskovac (standing from the left: Todor Đorđević “Vranjanac” (renter); NN person; Vasilije Stojanović “Đorkovac” (trader); left are: Vasilije Milenković “Čile” (banker); Vasilije Pešić; Josif Zdravković “Gucka” (rentier), private archive of the Đorđević family

5. Ковачко-поткивачка радња Стојановића и Коцића, 1925. године
(НМЛ, Е-738)
Stojanović and Kocić's blacksmith shop, 1925
(NML, E-738)

6. Касапнице „Дурини” Милана, Ранђела и Петра Петковића у Лесковцу, поред реке код Главног моста
(приватна архива Ранђела Петковића, Лесковац)
Milan, Randel and Petar Petković's butcher shops “Durini” in Leskovac, along the river, near the Main Bridge
(private archive of Randel Petković, Leskovac)

7. Мануфактурна терзијска радња Петра Чуљковића
(НМЛ, И-174)
Manufacturing tailor shop of Petar Čuljković
(NML, I-174)

Цртежи
Drawings

1. Тителбах, цртеж бачвари у радионици, копија
Titelbah, drawing of barrel-makers in the workshop, copy

2. Тителбах, цртеж ужара, копија
Titelbah, drawing of a rope-maker, copy

3. Тителбах, Приказ ентеријера пекаре, копија
(НМЛ, Е-1202)
Titelbah, Interior view of the bakery, copy
(NML, E-1202)

Предмети
Items

1. Печат рогожарског (израда асура) еснафа, 1896. година
(НМЛ, Е-1072)
Stamp of the rush (making of asuras) guild, 1896
(NML E-1072)

2. Еснафска каса, почетак XX века
(НМЛ, Е-41)
Guild cash box, beginning of the XX century
(NML, E-41)

Индустријализација
Industrialization

Документа
Documents

1. Плакат, позив на митинг поводом електричног питања, 1930-их
(НМЛ, И-СД/246), копија
Poster, invitation to a rally on the electrical issue, 1930s
(NML, I-SD/246), copy

2. Акција лесковачког електричног друштва у вредности од 500 динара, Лесковац, 26.01.1921, копија
(Музеј науке и Технике, Београд)
Share of the Leskovac Electric Company in the value of 500 dinars, Leskovac, January 26, 1921. copy
(Museum of Science and Technology, Belgrade)

3. Дозвола Лесковачког електричног друштва за обављање производње и продаје електричне енергије на подручју Града Лесковца и Општине Вучје, 18. јун 1934. године
(Архив Југославије, Министарство индустрије и трговине), копија
Permission of the Leskovac Electric Company for the production and sale of electricity in the area of the City of Leskovac and the Municipality of Vučje, 18 June 1934
(Archives of Yugoslavia, Ministry of Industry and Trade), copy

4. Привремена признаница Лесковачког Електричног друштва са бланко уписницом оснивачких акција, 1902. године, оригинал
(НМЛ, И-ДК/886)
Temporary receipt of the Leskovac Electric Society with a blank registration of founding shares, 1902, original
(NML, I-DK/886)

5. Рачун Лесковачког Електричног Друштва А.Д., фебруар 1938.
(НМЛ, И-ДК/683), оригинал
Recipe of the Leskovac Electric Company AD, February 1938.
(NML, I-DK/683), original

6. Списак првих акција и акционара који су учествовали у оснивању Акционарског друштва за прераду кудеље и лана 1904. године, оригинал
(НМЛ, Е-ОД/8)
List of the first shares and shareholders who participated in the founding of the Joint Stock Company for processing of hemp and flax in 1904, original
(NML, E-OD/8)

7. Повластице дате од стране краља Александра Првог Обреновића Михаилу Јанковићу и његовој фабрици гајтана, у Грделици које је ослобађају царина на увоз сировина, 01.04.1898. , копија
(Архив Србије, Београд)
Privileges given by King Alexander I Obrenović to Mihail Janković and his braid factory, in Grdelica, which is exempted from

customs fees on the import of raw materials, on April 1, 1898. , copy
(Archive of Serbia, Belgrade)

8. Извештај Мите Теокаревића, ортака у фирми Коста Илић и Компанија о продаји гајтана у Алексинцу и набавци машина за фабрику, 16.08.1895. година, оригинал (НМЛ, И-ДК/268)

Report of Mita Teokarović, partner in the company Kosta Ilić and Company on the sale of braids in Aleksinac and the purchase of machines for the factory, August 16, 1895., original
(NML, I-DK/268)

9. Етикета из Фабрике вунених тканина Глигорија Петковића, Лесковац, 1930. године, оригинал (НМЛ, И-ДК/642)
Label from Gligorije Petkovic's Woolen Fabric Factory, Leskovac, 1930, original
(NML, I-DK/642)

10. Панорама Лесковца, разгледница из 1930., копија (приватна архива породице Кражић, Лесковац)
Panorama of Leskovac, postcard from 1930., copy
(private archive of the Kražić family, Leskovac)

11. Рецепт за израду пасте за зубе Фабрике сапуна и парфимерије Јована Влајчића и синова, 1934. године. Фабрика је настала

из занатске мумџијске радионице свећа и сапуна основане 1872. године, оригинал (приватна архива породице Влајчић, Београд)
Recipe for making toothpaste by the Factory of Soap and Perfumery by Jovan Vlačić and Sons, 1934. The factory came from the chandler's workshop of candles and soaps established in 1872, original
(private archive of the Vlačić family, Belgrade)

12. Оглас о отварању Фабрике Сапуна Трајка Ђ. Кукара, 1923. година, оригинал (приватна архива породице Кукар, Београд)
Announcement on the opening of the Trajko Đ. Kukar Soap Factory, 1923, original
(private archive of the Kukar family, Belgrade)

13. Рекламна честитка Прве лесковачке фабрике мирисавих и пераћих сапуна Јована Влајчића и Синова за Нову 1924, оригинал (приватна архива породице Влајчић, Београд)
Advertising greeting card of the First Leskovac Factory of, Fragrant and Washing Soaps by Jovan Vlačić and Sons for the New 1924, original
(private archive of the Vlačić family, Belgrade)

14. Дипломе Димитрија Влајчића са школовања у Бечу, 1926/7. године, оригинал (приватна архива породице Влајчић, Београд)
Diplomas on Dimitrije Vlačić's education in Vienna and Berlin, 1926/7, original
(private archive of the Vlačić family, Belgrade)

15. Акција Лесковачке штедионице А.Д. Лесковац од 1000 динара, оригинал

(НМЛ, И-ДК/887)
Share certificate of the Saving Bank of Leskovac A.D. of 100 dinars, original
(NML, I-DK/887)

16. Пасош Косте Шоп Ђокића, трговца, оригинал (НМЛ-ДК/949)
Passport of Kosta Šop Đokić, merchant, original
(NML-DK/949)

Фотографије
Photos

1. Хидроелектрана на Вучијанки, копија (ИМС-4399-16)
Hydroelectric power plant on Vučijanka river, copy
(IMS-4399-1b)

2. Трафо станица у Лесковцу, 1903, копија (ИМС, ФЂС 4399-176)
Transformer station in Leskovac, 1903, copy
(IMS, FĐS 4399-17b)

3. Генератори у хидроелектрани Вучје, 1904. године, копија (ИМС ФЂС 4399-1-6)
Generators in hydroelectric power station Vučje, 1904, copy
(IMS FĐS 4399-1-6)

4. Монтажа парног котла „БАБКОК” Лесковачке електричне централе, 1930/31. године, копија (НМЛ, И-Ф/927)

Installation of the steam boiler “BABKOK” of the Power Plant Leskovac, 1930/31, copy (NML, I-F/927)

5. Прво лесковачко акционарско друштво за прераду кудеље и лана, 1903, копија (НМЛ, Е-725)

The first Leskovac joint stock company for processing hemp and flax, 1903, copy (NML, E-725)

6. Текстилна фабрика Јовановића, Поповића и ком. у Грделици, подигнута 1904. године, настала из гајтанаре која је почела да ради са 70 чаркова 1894. године, копија (НМЛ, И-Р/34)

Textile factory of Jovanovic, Popovic and comm. in Grdelica, founded in 1904, originated from a braid shop which started operating at 70 stacks in 1894. , copy (NML, I-R/34)

7. Фабрика гумених производа „Рекорд” Јосифа Чуљковића у Београду и Лесковцу, копија (НМЛ, И-ДК/744)

Factory of rubber products “Record” by Josif Čuljković in Belgrade and Leskovac, copy (NML, I-DK /744)

8. Фабрика металног намештаја, сапуна и парфимерије Трајка Ђорђевића Кукара у Лесковцу, у згради подигнутој 1924. године, копија

(приватна архива породице Кукар, Београд) Factory of metal furniture, soap and perfumery owned by Trajko Đorđević Kukar in Leskovac, in a building built in 1924, copy (private archive of the Kukar family, Belgrade)

9. Са сајма у Београду, штанд Фабрике сапуна и парфимерије Јована Влајчића и синова, 1938. године, копија (приватна архива породице Влајчић, Београд) From the Fair in Belgrade, the stand of the Factory of soap and perfumery of Jovan Vlačić and sons, 1938, copy (private archive of the Vlačić family, Belgrade)

10. Фабрика црепа и цигле Коцић и Кукар, основана 1911. године, настала из циглане подигнуте 1906. године, копија (приватна архива породице Кукар, Лесковац) Tile and brick factory Kocic and Kukar, founded in 1911, originated from a brick factory founded in 1906, copy (private archive of the Kukar family, Leskovac)

11. Ђорђе Ђорђевић Кукар, копија (НМЛ, И-Ф/1306) Đorđe Đorđević Kukar, copy (NML, I-F /1306)

12. Димитрије Влајчић, ђачка легитимација са школовања у Бечу, 1927. године, копија (приватна архива породице Влајчић, Београд) Dimitrije Vlačić, student’s legitimacy from his

studies in Vienna, 1927, copy (private archive of the Vlačić family, Belgrade)

13. Деца из текстилних фабрика у Лесковцу која су радила и по 12 сати за надницу од 0,20 динара, снимак из 1914. године када је привредни инспектор обишао фабрике у Лесковцу и саслушавао децу, копија Children from textile factories in Leskovac who worked 12 hours each for a salary of 0.20 dinars, a photo from 1914 when a business inspector visited the factories in Leskovac and listened to the children, copy

14. Штрајк текстилних радника и организована подела хране штрајкачима у предузећу Глигорија Петровића и ком., 1937. године, копија The strike of textile workers and the organized distribution of food to strikers in the company of Gligorije Petrović and comp., 1937, copy

15. Штрајк графичких радника у Лесковцу 1939. године, копија (НМЛ, И-Ф/670) The strike of graphic workers in Leskovac in 1939, copy (NML, I-F/670)

16. Зграда штампарије „Покрет” 1929. године, копија (НМЛ, И-Р-73) “Pokret” printing house building in 1929. years, copy (NML, I-R-73)

17. Управни и надзорни одбор Лесковачке задруге А.Д, 1923, копија
(приватна архива породице Петровић, Лесковац)

Management and supervisory board of Leskovac cooperative AD, 1923, copy
(private archive of the Petrović family, Leskovac)

18. Управни и надзорни одбор Лесковачке прометне банке, 1906. године, копија
(НМЛ, И- Е/345)

The Management and the Supervisory Board of the Traffic Bank of Leskovac, 1906, copy
(NML, I-E/345)

19. Лесковачка централна банка, 1935. године, копија
(приватна архива породице Кукар, Београд)
Central Bank of Leskovac, 1935, copy
(private archive of the Kukar family, Belgrade)

20. Фотографија радње Јована Х. Прокоповића и Синова, основана 1858, копија
(приватна архива породице Прокоповић, Лесковац)
Photography of Jovan H. Prokopović and Sons store, founded in 1858, copy
(private archive of the Prokopović family, Leskovac)

21. Мануфактурна трговина Душана Ђ. Петковића и сина, 1937. година, копија
(приватна архива породице Петковић,

Љубљана)
Manufacturing store of Dušan Đ. Petković and son, 1937, copy
(private archive of the Petković family, Ljubljana)

22. Управа Лесковачког трговачког удружења 1926-1928. година, копија
(НМЛ, И-Ф/443)
Management of the Leskovac Trade Association 1926-1928, copy
(NML, I - F / 443)

23. Бакалска радња „Код Арапина“ у улици Краља Александра, копија
(НМЛ, И-СД/159)
Grocery store “Kod Arapina” in Kralja Aleksandra Street, copy
(NML, I-SD/159)

24. Трговина „Живојина Поповића и друга“, копија
(НМЛ, Е-2909)
Trade “Živojin Popović and friend”, copy
(NML, E-2909)

25. Извоз воћа у Бугарску, извозници Драгутин Гичић и Љуба Маринковић из Лесковца, 15. октобар 1930. године, копија
(НМЛ, И-ЉМ-2)
Exports of fruits in Bulgaria, exporters Dragutin Gičić and Ljuba Marinković from Leskovac, 15 October 1930, copy
(NML, I-LJM-2)

Предмети
Items

1. Потпорни керамички изолатор из хидроцентрале у Вучју, прва половина XX века
(НМЛ, ПТ/90)
Supporting ceramic insulator from the hydroelectric power station Vučje, first half of the 20th century
(NML, PT/90)

2. Проводни керамички изолатор, хидроцентрале у Вучју, прва половина XX века
(НМЛ, ПТ/89)
Conductive ceramic insulator, from the hydroelectric power plant Vučje, first half of the 20th century
(NML, PT/89)

3. Вретено, 1896. година
(НМЛ, Е-1224)
Spindle, 1896
(NML, E-1224)

4. Шипка са старог разбоја, XIX век
(НМЛ, Е-1225)
A bar from an old loom, XIX century
(NML, E-1225)

5. Чунак “совељка”, 1896. година
(НМЛ, Е-1223)
Čunak “soveljka”, 1896
(NML, E-1223)

6. Цигларска косица и калупи за циглу и туглу из Фабрике црепа и цигле Коцић и

Кукар, 1934. године.
(НМЛ, Е-1228; Е-1227)

Brick mower and brick and tile molds from the
Tile and Brick Factory Kocić and Kukar, 1934.
(NML, E-1228; E-1227)

7. Узорци лесковачке и врањскобањске
кудеље, 1931. године
(НМЛ, Е-3711)

Samples of the hemp from Leskovac and
Vranjska Banja, 1931
(NML, E-3711)

8. Узорци тканина Фабрике Врањкићи,
Стаменковићи и комп, Лесковац: српско
платно, пешкир, чаршав, жандармска чоја,
официрска чоја, летњи штоф, зимски, 1931.
године
(НМЛ, Е-3715)

Samples of fabric made in Factory Vranjkići,
Stamenkovic and comp., Leskovac: Serbian
cloth, towel, bed sheet, gendarmes' baize,
officer's baize, summer fabric, winter fabric, 1931
(NML, E-3715)

9. Узорци тканина Концерна Косте Илића
и синова: предиво, канап, узица, платно
за сламњаче, платно американ, постава
(порхет), тканина за женско и мушко одело,
1931. године
(НМЛ, Е-3714)

Samples of fabric Concern Kosta Ilić and sons
yarn, twine, cordage, fabric for mattresses,
American cloth, lining (porhet), fabric for
women's and men clothing, 1931
(NML, E-3714)

10. Узорци прве лесковачке Фабрике
вунених израда: гајтан, сељачко сукно,
шајак, војничка чоја, војничко ћебе, штоф
од гребене пређе, штоф од чешљане пређе,
1931. године
(НМЛ, Е-3713)

Samples of the first Leskovac Woolen Fabric
Factory: braid, peasant's cloth, "šajak" (soft,
homemade cloth), military baize, military
blanket, scratched yarn cloth, combed yarn cloth,
1931
(NML, E-3713)

11. Узорци Фабрике Владе Теокаревића
и комп.: штоф за дамске хаљине, вуница,
штоф од влачене пређе, штоф од чешљане
пређе, 1931. године
(НМЛ, Е-3712)
Samples of Vlado Teokarević Factory and Comp.:
cloth for ladies' dresses, woolen yarn, pulled yarn
cloth, combed yarn cloth, 1931.
(NML, E-3712)

12. Споменица на рат 1913. године
(НМЛ, И-ОД-60)
Memorial to the war of 1913
(NML, I-OD-60)

13. Медаља за храброст "Милош Обилић"
1913. године
(НМЛ, И-ОД-61)
Medal for bravery "Miloš Obilić" 1913
(NML, I-OD-61)

14. Споменица на рат за ослобођење и
уједињење 1914-1918. године
(НМЛ, И-ОД-62)
Medal to the war for liberation and unification
1914-1918. years
(NML, I-OD-62)

15. Албанска споменица 1920. године
(НМЛ, И-ОД-63)
Albanian memorial 1920
(NML, I-OD-63)

16. Медаља за ревносну службу
(НМЛ, И-ОД-64)
Medal for zealous service
(NML, I-OD-64)

17. Орден св. Саве V степена
(НМЛ, И-ОД-65)
Order of St. Sava, V degree
(NML, I-OD-65)

18. Рекламна кашика за ципеле „КУКАР И
КОМП, КОЖАРИ, ЛЕСКОВАЦ“
(НМЛ, И-ПТ/134)
Advertising shoehorn "KUKAR I COMP,
TANNERS, LESKOVAC"
(NML, I-PT/134)

19. Сат за откуцавање радног времена
радника у „Фабрици вунених тканина,
камгари предива, гајтана, позамантиријских
и плетарских израда Илића, Теокаревића и
Петровића, почетак XX века
(НМЛ, ПТ/126)
Workers' clock at the "Factory of woolen cloth,

kamgari yarns, braids, sewing and knitting products” of Ilić, Teokarović and Petrović, beginning of the 20th century
(NML, PT/126)

20. Офсет штампа, са ваљцима, из штампарије „Соко”, национализоване 1948. године, када је основано Графичко предузеће „Напредак”
(НМЛ, И/83)

Offset printing, with rollers, from the printing house “Soko”, nationalized in 1948, when the Graphic Company “Napredak” was founded
(NML, I/83)

21. Преса за копирање докумената, из 30-их година XX века
(НМЛ, Е-1073)
Documents copy press, 1930s
(NML, E-1073)

22. Кованица од 2 динара, 1875. година, Кнежевина Србија. Глава кнеза Милана Обреновића
(НМЛ, Н-18)
2 dinars coin, 1875, Principality of Serbia.
Head of Prince Milan Obrenović
(NML, N-18)

23. Кованица од 2 динара, 1897. година, Краљевина Србија. Глава краља Александра Обреновића
(НМЛ, Н-92)
2 dinars coin, 1897, Kingdom of Serbia.
Head of King Aleksandar Obrenović
(NML, N-92)

24. Кованица од 2 динара, 1912. године, Краљевина Србија. Глава краља Петра Карађорђевића
(НМЛ, Н-205)
2 dinars coin, 1912, Kingdom of Serbia.
Head of King Petar Karađorđević
(NML, N-205)

25. Кованица од 50 динара, 1932. година, Краљевина Србија. Глава краља Александра Карађорђевића
(НМЛ, Н-321)
50 dinars coin, 1932, Kingdom of Serbia.
Head of King Aleksandar Karađorđević
(NML, N-321)

26. Кованица од 50 динара, 1938. година, Краљевина Србија. Глава краља Петра II Карађорђевића
(НМЛ, Н-429)
50 dinars coin, 1938, Kingdom of Serbia.
Head of King Petar II Karađorđević
(NML, N-429)

27. Новчаница од 10 динара, 1887. година, Краљевина Србија
(НМЛ, Н-1037)
10 dinars banknote, 1887, Kingdom of Serbia
(NML, N 1037)

28. Новчаница од 10 динара/40 круна, 1919. година. Динарско крунска новчаница, Краљевина СХС
(НМЛ, Н-1312)
Banknote of 10 dinars /40 crowns, 1919.
Dinar Crown Banknote, Kingdom of SHS
(NML, N -3)

29. Новчаница од 10 динара, 1920. година. „Американка”, Краљевина СХС
(НМЛ, Н-1314)
10 dinars note, 1920s. “Amerikanka (American)”, Kingdom of SHS
(NML, N-1314)

30. Новчаница од 10 динара, 1929. година, Краљевина Југославија
(НМЛ, Н-1319)
10 dinars banknote, 1929, Kingdom of Yugoslavia
(NML, N-1319)

31. Књижице Омладинске задруге за кредит и штедњу у Лесковцу Миомира и Васке Николе Маринковић
(НМЛ, И-ЉМ/1286; И-ЉМ/1289; И-ЉМ/1290)
Booklets of the Youth Credit and Savings Cooperative of Leskovac
(NML, I-LJM/1286; I-LJM/1289, I-LJM/1290)

32. Држач за печате из Омладинске задруге за кредит и штедњу у Лесковцу, 1935. године
(НМЛ, И-ЉМ/496)
Stamp holder from the Youth Credit and Savings Cooperative in Leskovac, 1935
(NML, I-LJM/496)

33. Печат са потписом Љубе Маринковића, председника Омладинске задруге за кредит и штедњу и Управног одбора задруге, тридесетих година XX века
(НМЛ, И-ЉМ/1159)

Stamp signed by Ljuba Marinković, president of the Youth Cooperative for Credit and Savings and the Governing Board of the cooperative, in the 1930s
(NML, I-LJM /1159)

34. Секира и чекић за маркирање трупаца Љубомира Маринковића, оснивача Југопромета, 1937. године
Димензије: теж. 633 гр и 612 гр, дуж. 39 цм, шир 14 и 9 цм
(НМЛ, И-ЉМ/1287; И-ЉМ/1288)
An ax and a hammer for marking trunks owned by Ljubomir Marinkovic, founder of Jugopromet, 1937
Dimensions: weight 633 gr and 612 gr, length 39 cm, width 14 and 9 cm
(NML, I-LJM/1287; I-LJM/1288)

35. „Буђелар” за документа Косте Шоп Ђокића, трговца
(НМЛ, И-РЛ/40)
“Budelar” (wallet) for documents of Kosta Šop Đokić, merchant
(NML, I-RL/40)

36. Торба Душана Ђ. Петковића, трговца, 1934. године
(НМЛ, И-РЛ/60)
Dušan Đ. Petković, manufactured goods trader, bag
(NML, I-RL/60)

37. Орден југословенске круне, одликовање које је добио Костадин Шоп

Ђокић, трговац, 13. марта 1939. године (НМЛ, И-36)
Димензије: вис. 6 цм, шир. 4 цм, теж. 31 гр
Order of the Yugoslav Crown, an award received by Kostadin Šop Đokić, trader, 13 March 1939
(NML, I-36)

ОПШТИНА MUNICIPALITY

Фотографије
Photos

1. Изградња моста на Ветерници, лето 1935, копија
(приватна архива породице Ђорђевић, Београд)
Construction of the bridge on Veternica river, year 1935, copy
(private archive of the Đorđević family, Belgrade)

2. Дочек краља Милана Обреновића у Лесковцу, свечани дефиле српске војске испред Шашит пашиног сараја, 23. април 1882. године, копија
(НМЛ, Е-2810)
King Milan Obrenović's welcome in Leskovac, Serbian army ceremony defile in front of Shashit-pasha's saray, 23 April 1882, copy
(NML, E-2810)

3. Председници општина Лесковачког среза са начелником Миланом Стефановић, 1886. године, копија
(НМЛ, И-ЉМ/165)
Presidents of the municipalities of the District of Leskovac with Mayor Milan Stefanović, 1886, copy
(NML, I-LJM/165)

4. Споменик „Витешком краљу Александру I ујединитељу - захвални грађани Лесковца”, у парку Девет Југовића на Хисару, рад вајара Марка Брежанина, 1939. година, копија
(НМЛ, И-Ф/295)
Monument “To the Knightly King Alexander I Unifier - Grateful Citizens of Leskovac” in the park “Devet Jugovića” at the Hisar hill, a work of a sculptor Mark Brežanin, 1939, copy
(NML, I-F/295)

5. Завршни радови на цркви Свете тројице у Лесковцу, 1930. године, копија
(НМЛ, И-СД/98)
Finishing works at the Holy Trinity Church in Leskovac, 1930, copy
(NML, I-SD/98)

6. Краљ Александар са пратњом на свечаном освећењу Саборне цркве у Лесковцу, 21. септембра 1931. године, копија
(приватна архива породице Зуцкић)
King Alexander with his entourage at the solemn dedication of a Cathedral in Leskovac, 21 September 1931, copy
(private archive of the Zuckić family)

7. ТОДОР ТОНИЋ (1883-1945) адвокат, народни посланик од 1931. до 1941. за срез лесковачки, за скупштинском говорницом 1937. године, копија (НМЛ, И-Ф-231)

TODOR TONIĆ (1883-1945) lawyer, member of Parliament from 1931. to 1941. for Leskovac county delivering speech in Parliament, 1937., copy (NML, I-F-231)

8. Поворка са музиком и заставама креће на збор Удружене опозиције 17. новембра 1935., копија (приватна архива породице Драгољуба Јовановића, Београд)
Procession with music and flags going to the Joint opposition meeting, November 17th, 1935, copy (private archive of Dragoljub Jovanović family, Belgrade)

9. Ђурђевдански уранак Демократске омладине у Лесковцу, 1. мај 1921. године. копија (НМЛ И-Ф-45)
Democratic Youth Saint George's reveille in Leskovac, May 1st, 1921. copy (NML I-F-45)

10. Демонстрације 27. марта 1941. године у Лесковцу поводом приступања Краљевине Југославије Тројном пакту, копија (НМЛ, И-Ф/697)

Demonstrations on 27 March 1941 in Leskovac against the Kingdom of Yugoslavia's accession to the Tripartite Pact, copy (NML, I-F/697)

11. Демонстрације поводом изгласавања Конкордата 1937. Поворку предводе Јован Јовановић Абраш и Драгутин Станковић Славуј, копија (НМЛ, И-ЈЈ-165)
Demonstration against Concordat (convention between the Holy See and Kingdom of Yugoslavia), 1937. Procession is being led by Jovan Jovanović Abraš and Dragutin Stanković Slavuj, copy (NML, I-JJ-165)

12. Михајло Бабамилкић (1867-1950), радикал, председник лесковачке општине од 1903. до 1913, од 1921. до 1923. и од 1935. до 1939. године, копија (НМЛ, И-Ф/722)
Mihajlo Babamilkić (1867-1950), radical, president of the Municipality of Leskovac from 1903 to 1913, from 1921 to 1923 and from 1935 to 1939, copy (NML, I-F/722)

Предмети
Items

1. Свећњаци, који су се користили приликом полагања заклетве одборника у општини (НМЛ, Е-1311)

Дим: вис. 35 цм, преч. дна 20 цм, теж. 873 гр, вис, 33 цм, преч. дна 18,5 цм, теж. 828 гр
Candlesticks used for the ceremony of taking the oaths of the municipal councilors (NML, Е-1311)

2. Општински добош за објављивање саопштења, 20-их година XX века (НМЛ, Е-1091)
Municipal drum for the announcement, from the 1920s (NML, Е-1091)

3. Општинска прангија, топ за најаву разних светковина, крај XIX века (НМЛ, Е-3577)
Municipal "prangija", cannon for the announcement of various festivities, late 19th century (NML, Е-3577)

4. Реденгот Михајла Бабамилкића, дугогодишњег председника лесковачке општине од 1903. до 1913, од 1921. до 1923. и од 1935. до 1939. године (НМЛ, И-РЛ/23)
Topcoat of Mihajlo Babamilkić, longtime president of the Municipality of Leskovac from 1903 to 1913, from 1921 to 1923 and from 1935 to 1939 (NML, I-RL/23)

5. Орден Св. Саве III степена, Михајла Бабамилкића (НМЛ, И-РЛ/24)

Order of St. Sava - III Class, Mihajlo Babamilkić (NML, I-RL/24)

6. Одликовања Михајла Бабамиликића, председника лесковачке општине (НМЛ, од И-РЛ-24 до И-РЛ-34)
Димензије: дуж. 19 цм, вис. са одликовањима 9 цм, теж 199 гр
Decorations of Mihajlo Babamilkić, Mayor of the Municipality of Leskovac (NML, I-RL-24 to I-RL-34)

Документа
Documents

1. Тефтер Ђорђа Петковића „Даскала“, учитеља у Ча Митиној школи до 1878. године и писара лесковачке општине до 1898. године (НМЛ, И-РЛ/61)
A notebook of Đorđe Petković “Daskal”, a teacher at Ča Mita’s school until 1878, and a clerk of the Municipality of Leskovac until 1898 (NML, I-RL/58)

2. Контролна листа за помоћ сиротињи и незапосленим радницима града Лесковца Митић Димитрија, 1932. године (НМЛ, И-ДК/789)
Checklist for aid to the poor and unemployed workers of the town of Leskovac by Mitić Dimitrije, 1932 (NML, I-DK/789)

3. Аутобиографија Михајла Бабамиликића, копија (приватна архива продице Бабамиликић, Ниш)

Autobiography of Mihajlo Babamilkić, copy (private archive of Babamilkić family, Niš)

4. Поздравни телеграми о дочеку краља Александра и краљице Драге у Лесковцу, 1. октобра 1902. године, копија (НМЛ, И-ДК/653)
Salutary telegrams about the welcome of King Alexander and Queen Draga in Leskovac, 1 October 1902, copy (NML, I-DK/653)

5. Објава општине лесковачке поводом доласка на власт краља Петра I Карађорђевића, 12. децембар 1903. године, копија (НМЛ, И-ДК/654)
Announcement of the Municipality of Leskovac on the occasion of coming King Peter I Karađorđević to power, 12 December 1903, copy (NML, I-DK/654)

6. „Коцкари“, пропагандни антиизборни памфлет против Михајла Буринчића кандидата Самосталне демократске странке на скупштинским изборима 1925. године, копија (НМЛ, И-СД-249)
“Gamblers”, propaganda anti-election pamphlet against Mihajlo Burinčić as a candidate of the Independent Democratic Party in the 1925 Assembly elections, copy (NML, I-SD-249)

7. „Гласачи! Спасевајте општину! Дајте општину комунистима“, плакат Месне организације КПЈ на општинским изборима у Лесковцу, августа 1920. године, копија (НМЛ, И-СД-7)
“Voters! Save the Municipality! Give the municipality to communists!”, Poster of the KPJ Local Organization for the municipal election in Leskovac, August 1920, copy (NML, I-SD-7)

8. „Браћо Лесковчани! Гласајте за Мичета Баба-Милкића“, предизборни плакат Радикалне странке у Лесковцу, 16. октобар 1921. године, копија (НМЛ, И-СД-6)
“Brothers of Leskovac! Vote for Miče Baba-Milkić”, a campaign poster of the Radical Party in Leskovac, 16 October 1921, copy (NML, I-SD-6)

9. Сатирични памфлети са карикатурама Тодора Тонића, посланичког кандидата на листи Милана Стојадиновића, децембар 1938. године, копија (НМЛ, И-СД-134; И-СД-129)
Satirical pamphlets with the caricatures of Todor Tonic, a parliamentary candidate on the list of Milan Stojadinović, December 1938, copy (NML, I-SD-134; I-SD-129)

РАДЊЕ
SHOPS

Фотографије
Photos

1. Колонијална деликатесна радња Милоша Мирковића, улица Краља Петра бр. 11
(НМЛ, Е-2910)
Colonial Delicatessen shop owned by Miloš Mirković, at 11 Kralja Petra Street
(NML, E-2910)

2. Књижара Ј. Стојановића Шупљаре, у улици Краља Петра I, број 26
(приватна архива породице Стојановић Шупљара, Лесковац)
Bookstore J. Stojanovića Šupljage, Kralja Petra I Street, number 26
(private archive of the Stojanović Šupljaga family, Leskovac)

Предмети
Items

1. Кутија „Union” бомбона „505 са цртом”, око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/109)
A box of “Union” candies “505 sa crtom”, about 1935
(NML, I-PT/109)

2. Кутија „Koestlin” кекса, око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/118)
A box of “Koestlin” biscuits, about 1935
(NML, I-PT/118)

3. Кутија „Bizjak” кекса, око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/113)
A box of “Bizjak” biscuits, about 1935
(NML, I-PT/113)

4. Дрвена амбалажа десерта „Schondas desserts”, прва половина XX века
(НМЛ, И-ПТ/67)
Wooden packaging of dessert “Schondas desserts”, the first half of the twentieth century
(NML, I-PT/67)

5. Кутија „Union” бомбона, око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/111)
A box of “Union” candies, about 1935
(NML, I-PT/111)

6. Кутија „Union” бомбона, око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/114)
A box of “Union” candies, about 1935
(NML, I-PT/114)

7. Кутија „Ruff” бомбона са мотивом воћа, око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/110)
A box of “Ruff” candies with a fruit motif, about 1935
(NML, I-PT/110)

8. Кутија „Ruff” бомбона са мотивом воћа, око 1935. године

(НМЛ, И-ПТ/112)
A box of “Ruff” candies with a fruit motif, about 1935
(NML, I-PT/112)

9. Кутија „Union” слаткиша са мотивом руже, 20. године XX века
(НМЛ, И-ПТ/105)
A box of “Union” sweets with a rose motif, 1920s
(NML, I-PT/105)

10. Кутија „Union” слаткиша са мотивом руже, 20. године XX века
(НМЛ, И-ПТ/116)
A box of “Union” sweets with a rose motif, 1920s
(NML, I-PT/116)

11. Кутија „Karolina” кекса, око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/107)
A box of “Karolina” biscuits, about 1935
(NML, I-PT/107)

12. Картонска кутија кекса „Petit Beurre” произведена у фабрици „V. Bizjak & Drug”, прва половина XX века
(НМЛ, И-ПТ/78)
Cardboard box of “Petit Beurre” biscuits manufactured at “V. Bizjak & Friend”, the first half of the twentieth century
(NML, I-PT/78)

13. Кутија за кекс „Bizjak Biscuits” из трговине „Грче” код Каспаревог моста
(НМЛ, И-ПТ/10)
Biscuit box “Bizjak Biscuits” from the shop

“Grče” near the Kasparov Bridge
(NML, I-PT/10)

14. Дрвена амбалажа чоколадног десерта
фабрике „Ruff”, 20. године XX века
(НМЛ, И-ПТ/64)
Wooden packaging of chocolate dessert,
factory “Ruff”, 1920s
(NML, I-PT/64)

15. Дрвена амбалажа чоколадног десерта
фабрике „Ruff”, 20-их године XX века
(НМЛ, И-ПТ/65)
Wooden packaging of chocolate dessert,
factory “Ruff”, 1920s
(NML, I-PT/65)

16. Дрвена амбалажа чоколадног десерта
фабрике „Ruff”, 20-их године XX века
(НМЛ, И-ПТ/66)
Wooden packaging of chocolate dessert,
factory “Ruff”, 1920s
(NML, I-PT/66)

17. Кутија „Union” бомбона, око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/115)
A box of “Union” candies with the motifs of
Zagreb, Belgrade and Ljubljana, about 1935
(NML, I-PT/115)

18. Кутија „Union” бомбона са мотивима
баште и воћа, око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/106)
A box of “Union” candies with a garden and
fruit motif, about 1935
(NML, I-PT/106)

19. Кутија уља за масажу „Алга” у облику
аутобуса
(НМЛ, ВСП/Е-2)
A box massage oil “Alga” in the form of a bus
(NML, VSP/E-2)

20. Кутија „Ruff” бомбона са мотивом
воћа, око 1935. године
(НМЛ, И-ПТ/ 108)
A box of “Ruff” candies with a fruit motif,
about 1935
(NML, I-PT/108)

21. Кутија за кекс „Bizjak Biscuits” из
трговине „Грче” код Каспаровог моста
(НМЛ, Е-3122)
Biscuit box “Bizjak Biscuits” from the shop
“Grče” near the Kasparov Bridge
(NML, E-3122)

22. Стаклене флаше са затварачима,
тридесете године XX века
(НМЛ, Е- 3694)
Glass bottles with caps, 1930`s
(NML, E-3694)

23. Стаклене флаше са затварачима,
тридесете године XX века
(НМЛ, Е- 3693)
Glass bottles with caps, 1930`s
(NML, E-3693)

24. Стаклена тегла за бомбоне, 30-их
године XX века
(НМЛ,Е-ЗВСП/3)
Glass candy jar, 1930s
(NML, E-ZVSP / 3)

25. Мерице за течност, 30их година XX века
(НМЛ, Е-3696; Е-3697)
Liquid measuring cups, 1930s
(NML, E-3696; E-3697)

26. Млин за кафу, 30-их године XX века
(НМЛ, Е- 144)
Coffee mill, 1930s
(NML, E-144)

27. Вага за мерење
(НМЛ, Е-3767)
Scale
(NML, E-3767)

28. Бочица за парфем, 20-их године XX
века
(НМЛ, Е-ЗБСП/4)
Perfume bottle, 1920s
(NML, E-ZBSP/4)

29. Стаклена бочица, 20-их године XX века
(НМЛ,Е-3695)
Glass bottle, 1920s
(NML,Е-3695)

30. Стаклена бочица, 20-их године XX века
(НМЛ, Е-ЗВСП/5)
Glass bottle, 1920s
(NML,Е-ZVSP/5)

31. Грамофонске плоче Влајка Николића,
из књижаре Ј. М. Стојановића Шупљаге,
30-их године XX века
(НМЛ, И-ПТ/60)
Records owned by Vljako Nikolić, from the
bookshop of J. M. Stojanović Šupljaga, 1930s
(NML, I-PT/60)

32. Грамофонска плоча „Dacapo-Records” из 20-их година XX века
(НМЛ, И-ПТ/72)

A record “Dacapo-Records”, 1920s
(NML, I-PT/72)

33. Грамофонска плоча „Homokord” из 20-их година XX века
(НМЛ, И-ПТ/73)

A record “Homokord”, 1920s
(NML, I-PT/73)

34. Грамофон „His master’s voice D. S. O. J. Prague” из књижаре Ј. М. Стојановића Шупљаве, 30-их године XX века
(НМЛ, И-ПТ/60)

A gramophone “His master’s voice D. S. O. J. Prague” from the bookshop of J. M. Stojanović Šupljaga, 1930s
(NML, I-PT/60)

35. Фотоапарат марке „Kodak” типа „Brownie No 2A” модел C, 1924–1933.
(НМЛ, И-ПТ/102)

Camera of a brand “Kodak” type “Brownie No 2A” model C, 1924–1933
(NML, I-PT/102)

36. Фотоапарат марке „Кодак BABY BROWN”, 30. године XX века
(НМЛ, И-ПТ/77)

A camera of the brand “Kodak BABY BROWN”, 1930s
(NML, I-PT/77)

37. Фотоапарат марке „Kodak”, 30-их године XX века
(НМЛ, И-ПТ/104)

Camera of a brand “Kodak”, 1930s
(NML, I-PT/104)

38. Фотоапарат „Kodak Brownie No 2 Stereo”, 1905–1910. године
(НМЛ, И-РЛ/57)

Camera “Kodak Brownie No 2 Stereo”, 1905–1910
(NML, I-PT/57)

39. Фотоапарат марке „Dresden”, 30-их године XX века
(НМЛ, И-ПТ/103)

Camera of a brand “Dresden”, 1930s
(NML, I-PT/103)

40. Фотоапарат „Kodak Ball”, 1912–1919.
(НМЛ, И-РЛ/56)

Camera “Kodak Ball”, 1912–1919.
(NML, I-PT/56)

41. Писаћа машина „Remington” из 20-их година XX века
(НМЛ, И-ПТ/55)

Typewriter “Remington”, 1920s
(NML, I-PT/55)

42. Телефон
(НМЛ, И-ПТ/68)
Telephone
(NML, PT/68)

43. Телефон из прве половине XX века
(НМЛ, И-ПТ/69)

Winding phone from the first half of the XX century.
(NML, PT/69)

44. Радио-апарат марке „Telefunken 33w”, 30. године XX века
(НМЛ, И-ПТ/71)

Telefunken 33w radio, 1930’s
(NML, I-PT /71)

45. Реклама за продају дувана са киоска код Споменика, 30. године XX века
(НМЛ, И-ПТ/53)

A tobacco sale advertisement from a kiosk near the Monument, 1930s
(NML, I-PT/53)

46. Картонска кутија цигарета „Дворске цигаре”, 1934–1941. године
(НМЛ, И-ПТ/101)

Cardboard box of cigars “Dvorske cigare”, 1934–1941
(NML, I-PT/101)

47. Картонска кутија цигарета „Косово”
(НМЛ, И-ПТ/79)

Cardboard box of cigars “Kosovo”
(NML, I-PT /79)

48. Картонска кутија цигарета „Вардар”, 1929–1941. године
(НМЛ, И-ПТ/99)

Cardboard box of cigars “Vardar”, 1929–1941
(NML, I-PT/99)

49. Картонска кутија цигарета „Струмица”, 1929–1941. године
(НМЛ, И-ПТ/100)

Cardboard box of cigars "Strumica", 1929–1941
(NML, I-PT/100)

50. Кесица за дуван, 1929–1941. године
(НМЛ, И-ПТ/98)
Tobacco bag, 1929–1941
(NML, I-PT/98)

51. Кесица за дуван, 1929–1941.
(НМЛ, И-ПТ/96)
Tobacco bag, 1929–1941.
(NML, I-PT/96)

51. Цигар-папир 40 листића, 1929–1941.
(НМЛ, И-ПТ/90)
40-sheet cigar paper, 1929–1941
(NML, I-PT/90)

52. Кесица за дуван „ВАРДАР”, 1929–1941.
(НМЛ, И-ПТ/ 94)
Tobacco bag “VARDAR”, 1929–1941
(NML, I-PT/94)

53. Кесица за дуван „ВАРДАР”, 1929–1941.
(НМЛ, И-ПТ/ 95)
Tobacco bag “VARDAR”, 1929–1941
(NML, I-PT/95)

54. Кесица за дуван „ВАРДАР”, 1929–1941.
(НМЛ, И-ПТ/96)
Tobacco bag “VARDAR”, 1929–1941.
(NML, I-PT/96)

55. Кесица за дуван, 1929–1941. године
(НМЛ, И-ПТ/92)

Tobacco bag, 1929–1941
(NML, I-PT/92)

56. Кесица за дуван, 1929–1941. године
(НМЛ, И-ПТ/93)
Tobacco bag, 1929–1941
(NML, I-PT/93)

57. Кесица за дуван, 1929–1941. године
(НМЛ, И-ПТ/91)
Tobacco bag, 1929–1941
(NML, I-PT/91)

58. Метална кутија за цигарете
„Крађорђе”, 1920–1929. године
(НМЛ, И-ПТ/ 119)
Metal box for cigars “Krađorđe”, 1920–1929
(NML, I-PT/119)

59. Метална кутија за цигарете
„Крађорђе”, 1920–1929. године
(НМЛ, И-ПТ/120)
Metal box for cigars “Krađorđe”, 1920–1929
(NML, I-PT/120)

60. Кутија са шибицама „Краљевина
Југославија”, 30-их године XX века
(НМЛ, И-ПТ/88)
Matchbox “Kingdom of Yugoslavia”, 1930s
(NML, I-PT/88)

61. Кутија са шибицама „Краљевина
Југославија”, 30-их године XX века
(НМЛ, И-ПТ/89)
Matchbox “Kingdom of Yugoslavia”, 1930s
(NML, I-PT/89)

62. „Сагоревање омладине“ Сретена
Динића
(НМЛ, 14210)
“Burning of the youth” by Sreten Dinić
(NML, 14210)

63. „Шта треба да знам“, Сретена Динића
(НМЛ, 14238)
“What I need to know”, Sreten Dinić
(NML, 14238)

64. „Народни будилник“ Сретена Динића
(НМЛ, 14211)
“National Awake” by Sreten Dinić
(NML, 14211)

65. „Наша работа“ Сретена Динића
(НМЛ, 14235)
“Our work” by Sreten Dinić
(NML, 14235)

ДОКУМЕНТА DOCUMENTS

1. Лесковачки гласник, април 1940. године
“Leskovački glasnik (Gazette of Leskovac)”

2. Магазин Мика Миш, јун 1938. године
(НМЛ, И-ДК/915)
Magazine “Mika Miš”, June 1938
(NML, I-DK/915)

3. Политикин Забавник, број 12 1939. године (НМЛ, И-ДК/918), копија
”Politikin Zabavnik”, numbers 12 and 13, 1939, copy
(NML, I-DK/918)

ДРУШТВЕНИ ЖИВОТ SOCIAL LIFE

Фотографије Photos

1. Чланови друштва „Традиција” пред почетак формирања карневалске поворке за време Поклада 1938. године, копија (приватна архива породице Кулић, Лесковац)

Members of the Society “Tradition” at the beginning of the carnival procession during Slavic Carnival 1938, copy
(private archive of the Kulić family, Leskovac)

2. Спортски луб „Грађански” из Лесковца, 1923/24. године, копија (НМЛ, И-Ф/610)
Sports club “Građanski” from Leskovac, 1923/24, copy
(NML, I-F/610)

3. Први тим „Момчило”, Лесковац, 3. јун 1928. године, копија (НМЛ, И-Ф/381)
First team “Momčilo”, Leskovac, 3 June 1928,

copy
(NML, I-F/381)

4. „Са славе ОСК Јосиф”, 28. јун 1932. године, копија (приватна архива породице Ваљачкић)
“Feast Day - OSK Josif”, 28 June 1932, copy
(private archive of the Valjačkić family)

5. Трибина стадиона спортског клуба „Момчило”, детаљ са утакмице „Грађански” Загреб – „Момчило” Лесковац, 1. мај 1939. године, копија (НМЛ, И-Ф/385)
Grandstand at the stadium of the sports club “Momčilo”, detail from the match “Građanski” Zagreb - “Momčilo” Leskovac, 1 May 1939, copy
(NML, I-F/385)

6. Чланови Стрељачке дружине „Св. краљ Милутин” у Лесковцу на Стрелишту на Хисару, 1927. године, копија (Народна библиотека Србије)
Members of the Shooting Association “Sv. Kralj Milutin” in Leskovac at the Hisar shooting-range, 1927, copy
(National Library of Serbia)

7. Са прославе ловачке славе Св. Јевстатије у хотелу „Париз”, домаћин славе Воја Илић 3. октобар 1930. године, копија (НМЛ, И-Ф/265)
Celebrating the Hunting Feast Day “St. Jevstatije” at the hotel “Paris”, host of

the feast Voja Ilić, 3 October 1930, copy
(NML, I-F/265)

8. Чланска карта бр. 49 Стојана Чичановића, индустријалца, члана Савезног ловачког удружења у Лесковцу, 1941. године, копија (НМЛ, И-ДК/568)
Membership card no. 49 owned by Stojan Čičanović, an industrialist, member of the Federal Hunting Association in Leskovac, 1941, copy
(NML, I-DK/568)

9. Чланови велосипедског друштва „Вихор”, излет до Грделице, 1938. године, копија (НМЛ, И-Ф/338)
Members of the cycling association “Vihor”, trip to Grdelica, 1938, copy
(NML, I-F/338)

10. Предаја пехара победничком грлу у трци „Владислав Рибникар” на хиподрому у Београду (слева Никола Јовановић, власник из Лесковца и др Коен, председник коњичког клуба „Кнез Михаило”), 13. април 1936. година, копија (НМЛ, И-Ф/365)
Handing over the trophy to the winner in the race “Vladislav Ribnikar” at the hippodrome in Belgrade (left Nikola Jovanović, owner from Leskovac and Dr. Koen, president of the equestrian club “Knez Mihailo”), April 13, 1936, copy
(NML, I-F/365)

11. Са „ваздушног крштења” на троседу „Косово”, аеромитинг у Лесковцу, 8. септембар 1935. године, копија (НМЛ, И-Ф/1148)
“Air baptism” on the three-seat aircraft “Kosovo”, an air show in Leskovac, 8 September 1935, copy (NML, I-F/1148)

12. Диплома Ватрогасног крста III степена Ватрогасног савеза Краљевине Југославије којом је одликован Младеновић Зуцкић, председник Добровољне ватрогасне чете Лесковац, 1937. година, копија (приватна архива породице Младеновић Зуцкић, Лесковац)
Diploma of the Fire Cross of the III degree of the Fire Brigade of the Kingdom of Yugoslavia, which was awarded to Mladenović Zuckić, president of the Voluntary Fire Brigade Leskovac, 1937, copy (private archive of the Mladenović Zuckić family, Leskovac)

13. Добровољна пожарна дружина града Лесковца у дворишту Општине са првим ватрогасним аутобомилом, 1932. година, копија (приватна архива породице Младеновић Зуцкић, Лесковац)
Voluntary fire brigade of the city of Leskovac in the yard of the Municipality with the first fire truck, 1932, copy (private archive of the Mladenović Zuckić family, Leskovac)

14. Прослава десетогодишњице ватрогаства у Лесковцу, освећење спомен-чесме и заставе Добровољне ватрогасне чете града Лесковца, 3. август 1940. година, копија (НМЛ, И-Ф/121)
Celebration of the tenth anniversary of the fire brigade in Leskovac, consecration of the memorial fountain and the flag of the Voluntary Fire Brigade of the city of Leskovac, August 3, 1940, copy (NML, I-F/121)

15. Освећење темеља Соколског дома у Лесковцу 11. августа 1929. године (НМЛ, И-Ф/540)
Consecration of the foundations of “Sokol house” in Leskovac on 11 August 1929, copy (NML, I-F/540)

16. Чланови и чланице Соколског друштва у Лесковцу са оснивачем и старешином друштва Живком Д. Обреновићем, 1930. године, копија (НМЛ, И-Ф/835)
Male and female members of the Sokol club in Leskovac with its founder and president of the club Živko D. Obradović, 1930, copy (NML, I-F/835)

17. Лесковачки соколци испред почасне краљеве бине, Покрајински слет нишке соколске жупе, Ниш 1931. године, копија (НМЛ, И-Ф/92)

Sokol players from Leskovac in front of the honorary royal stage, Provincial rally of Niš Sokol Parish, Niš, 1931, copy (NML, I-F/92)

18. Соколска вежба „Скупина петорка” у Лесковцу, 1930. године, копија (НМЛ, И-Ф/144)
Sokol exercise “A group of five” in Leskovac, 1930, copy (NML, I-F/144)

19. Освештање заставе Певачког друштва „Братство” и заставе лесковачких соколаца 21. јуна 1926. године, копија (НМЛ, И-Ф/565)
Consecration of the flag of the Choral Society “Bratstvo” and the flag of the Sokol society from Leskovac on 21 June 1926, copy (NML, I-F/565)

20. Чланови Певачког друштва „Бранко” са хоровађом Станиславом Бинички, 1894. године, копија (НМЛ, Е-126)
Members of the Choral Society “Branko” with the choirmaster Stanislava Binički, 1894, copy (NML, E-126)

21. Мешовити хор Певачког друштва „Бранко” са диригентом Трајком Прокопијевићем, испред Саборне цркве 1936. године, копија (НМЛ, И-Ф/352)

Mixed Chorus of the Choral Society "Branko" with a chorus-master Trajko Prokopijević, in front of the Cathedral Church 1936, copy (NML, I-F/352)

22. Концерт Певачке дружине „Братство” у Крушевцу, детаљ, дочек на станици, 1928. године, копија (НМЛ, Е-2779)
Choral Society "Bratstvo" concert in Kruševac, detail, welcome at the station, 1928, copy (NML, E-2779)

23. Културно-уметничко друштво „Абрашевић” у Лесковцу, 1938. година, копија (НМЛ, И-Ф/249)
Cultural and artistic association "Abrašević" Leskovac, 1938, copy (NML, I-F/249)

24. Др Раде Свилар (1889-1956), дугогодишњи председник Црквено-певачке дружине Бранко, 1938. година, копија (НМЛ, И-Ф/487)
Dr. Rade Svilar (1889-1956), long-term president of the Church Singing Company Branko, copy (NML, I-F/487)

25. Оснивачице и чланице Женске подружине у Лесковцу, 1892. године, копија (НМЛ, Е-4680)
Founders and members of Women's Association in Leskovac, 1892, copy (NML, E-4680)

26. Свесловенски бал Друштва кнегиње Љубице-госпођа и госпођица у хотелу „Костић” на покладно вече 10. марта 1940. године, копија (НМЛ, И-Ф/349)
All-Slav Ball of the "Kneginja Ljubica" Society - Messrs. and misses at the hotel "Kostić" at a carnival evening of 10 March 1940, copy (NML, I-F/349)

27. Наставнички кадар Гимназије у Лесковцу школске 1897/98. године, копија (НМЛ, И-Ф/724)
Leskovac Gymnasium teachers, school year 1897/98, copy (NML, I-F/724)

28. Ученице I и II разреда Приватне женске гимназије у Лесковцу са разредном учитељицом Зорком Јеремић 1910. године, копија (НМЛ, И-Ф/1147)
Female students of the I and II grade of the Private Gymnasium in Leskovac with class teacher Zorka Jeremić in 1910, copy (NML, I-F/1147)

29. Излет ученица I разреда Женске занатске школе на Стрелишту, 7. априла 1932. године, копија (приватна архива породице Ваљачкић)
Excursion of the first grade students of the Women's Handicraft School at the shooting range, 7 April 1932, copy (private archive of the Valjačkić family)

30. Школски хор Реалне гимназије у Лесковцу школске 1937/38. године са професором Владимиром Курагином, копија (НМЛ, И-Ф/865)
School Chorus of the Real Gymnasium in Leskovac during the academic 1937/38 with Professor Vladimir Kuragin, copy (NML, I-F/865)

31. Завршни испит при Државној средњој техничкој текстилној школи јуна 1933. године, копија (НМЛ, И-Ф/487)
Final Examination at the State Secondary Technical Textile School in June 1933, copy (NML, I-F/487)

32. Ученици III разреда Гимназије, 2. јун 1935. године, копија (НМЛ, ЗФ/Е-4679)
Students of the 3rd grade of the Gymnasium, June 2, 1935, copy (NML, ZF/E-4679)

33. Гостовање Ите Рине, познате југословенске глумице у Лесковцу, кафана „Париз” марта 1931. године (слева Драгутин Станковић, Ита Рина (трећа) и Душан Станковић, власник биоскопа „Славуј”, у средини), копија (приватна архива породице Станковић, Параћин)
Hosting Ita Rina, the famous Yugoslav actress in Leskovac, tavern "Paris" in March 1931 (from the left Dragutin Stanković, Ita Rina

(third) and Dušan Stanković, owner of the cinema "Slavuj", in the middle), copy (private archive of the Stanković family, Paraćin)

34. Јован Бердић, власник биоскопа „Корзо“ (први са леве стране) у биоскопској дворани са сарадницима, 1938. године, копија (НМЛ, И-Ф/1089)

Jovan Berdić, owner of the "Korzo" cinema (first on the left) in the cinema hall with his associates, 1938, copy (NML, I-F /1089)

35. Кафана и биоскоп „Славуј“, 1936. године, копија (приватна архива породице Станковић, Параћин)

Tavern and cinema "Slavuj", 1936, copy (private archive of the Stanković family, Paraćin)

36. Биоскоп „Корзо“, Михајло Маринковић Каракеј–благајник у биоскопу, 1940. године, копија (НМЛ, И-Ф/618)
Cinema "Korzo", Mihajlo Marinković Karakej – a cinema cashier, 1940, copy (NML, I-F/618)

37. Апаратура „Круп Ернеман“ у биоскопу „Славуј“, 1940. године, копија (приватна архива породице Станковић, Параћин)

Krup Ernemann Apparatus in Cinema "Slavuj", 1940, copy (private archive of the Stanković family, Paraćin)

38. „На Духове 1920. године са прве представе опере „Сироче“, писац Сретен Динић, композитор Стеван Живковић, редитељ Ангелина Пантић са играчима“, копија (НМЛ, Е-2797)

"On Pentecost 1920, the first performance of the opera "Siroče" (The Orphan), writer Sreten Dinić, composer Stevan Živković, director Angelina Pantić with the dancers, copy (NML, E-2797)

39. Позоришна представа ученика Гимназије Гогољева „Женидба“, 1931. године, копија (НМЛ, И-Ф/359)

Gogol's "Ženidba (Marriage)", a theatre play performed by the students of the Gymnasium 1931, copy (NML, I-F/359)

40. Премијера позоришног комада „Ослобођење Косте Шљуке“, 1936. године Академског позоришта у Лесковцу, копија (НМЛ, И-Ф/348)
Premiere of the theatre play "Oslobođenje Koste Šljuke (Kosta Šljuka's Liberation)", by the Academic Theatre in Leskovac, 1936, copy (NML, I-F/348)

41. Чланови Лесковачког градског позоришта, после извођења комада „Наша

работа“ Сретена Динића, фебруар 1927. године, копија (НМЛ, Е-116)
Members of Leskovac City Theatre, after performing Sreten Dinić's play "Naša rabota (Our Business)", February 1927, copy (NML, E-116)

Документа
Documnets

1. Лесковачки гласник, 24. мај 1930. година, копија
Leskovački Glasnik, 24 May 1930, copy

2. Повеља Соколског друштва у Лесковцу на име Тодора Младеновића Зуцкића, 1. децембар 1930. године, копија (приватна архива породице Младеновић Зуцкић, Лесковац)
Charter of the Sokol club from Leskovac addressed to Todor Mladenović Zuckić, 1 December 1930, copy (private archive of the Mladenović Zuckić family, Leskovac)

3. Позивница на „Велику забаву са игранком“ Црквено-певачке дружине „Бранко“ у хотелу „Плуг“, 13. јануар 1934. године, копија (НМЛ, И-ДК/589)
Invitation to the „Big Party with Dance“ of the Church-Choral Society "Bratstvo" at the hotel "Plug", 13 January 1934, copy (NML, I-DK/589)

4. Диплома Певачке дружине „Бинички“ додељена „Великом добротору“ Влајку К. Николићу, трговцу 1935. године, копија (НМЛ, И-ОД/16)
Diploma of the Singing Society “Binički” awarded to “Great Benefactor” Vlado K. Nikolić, merchant in 1935, copy (NML, I-OD/16)

5. Диплома Друштва Црвеног крста Краљевине Југославије којом је одликован др Раде Свилар, лекар у Лесковцу, 26. децембра 1936. године, копија (НМЛ, И-ОД/14)
Diploma of the Red Cross Society of the Kingdom of Yugoslavia honored by Dr. Rade Svilars, physician in Leskovac, 26 December 1936, copy (NML, I-OD/14)

6. Оглас за филм „Џим Тајлор у прашуми“ у Лесковачком гласнику, 27. април 1940. године, копија
Advertisement for the film “Jim Taylor in the Jungle” in Leskovački glasnik, April 27, 1940, copy

7. Оглас за филм „Фантом Дурмитора“ у Лесковачком гласнику, 1933. године, копија
Advertisement for the movie “Fantom Durmitora (Phantom of Durmitor)” at “Leskovački Glasnik (Leskovac Gazzete)”, 1933, copy

8. Оглас за филм „Тарзан“, копија (Лесковачки гласник 1. мај 1937)
Tarzan Movie Ad, copy (Leskovački glasnik May 1, 1937)

9. Биоскоп СЛАВУЈ, ДВЕ ВЕЛИКЕ ПРЕМИЈЕРЕ, оглас у новинама, копија (Лесковачки гласник, 11. фебруар 1933)
Cinema SLAVUJ, TWO GREAT PREMIERE, newspaper ad, , copy (Leskovac Gazette, February 11, 1933)

10. Плакат Академског позоришта о премијери позоришног комада „Ослобођење Косте Шљуке“, у сали хотела „Костић“, 15. новембар 1936. године, копија
Poster of the Academic Theatre on the premiere of the play “Oslobođenje Koste Šljuke (Kosta Šljuka’s Liberation)”, in the hall of the Hotel “Kostić”, 15 November 1936, copy

11. Плакат Градског позоришта из Битоља којим позива на последњу представу комада „Наша работа“ Сретена Динића, у сали баште хотела „Круна“, 23. јул 1925. године, копија
A poster of the Bitola City Theatre inviting to the last play of “Naša rabota (Our Business)” by Sreten Dinić, in the garden of the Hotel “Kruna”, 23 July 1925, copy

12. Објава о оснивању Лесковачког градског позоришта у Лесковцу, септембра 1926. године, копија

(НМЛ, И-СД/148)
Announcement on the establishment of the Leskovac City Theater in Leskovac, September 1926, copy (NML, I-SD/148)

Предмети Items

1. Соколска униформа: блуза са ширитима и соколска капа Стојана Стоилковића Гугутана, члана Соколског друштва из Лесковца, 1938.
(НМЛ, И-РЛ/19; И-РЛ/21)
Sokol uniform: a blouse with braids and a sokol hat owned by Stojan Stoilković Gugutan, a member of the Sokol club from Leskovac, 1938. (NML, I-RL/19; I-RL/21)

2. Соколске значке Профира Профировића из 1932. године
(НМЛ, И-РЛ/18; И-РЛ/17)
Sokol badges of Profir Profirovićs, 1932 (NML, I-RL/18; I-RL/17)

3. Соколске значке Радета Пекића од 1930. до 1938. године
(приватно власништво породице Пекић)
Sokol badges of Rade Pekić from 1930 to 1938 (private property of the Pekić family)

4. Лента (трака) за заставу Певачког друштва „Братство“, 1926. година
(НМЛ, Е-3384)

Lent (ribbon) for the flag of the Choral Society
"Bratstvo", 1926
(NML, E-3384)

5. Одликовања др Радета Свиlara
(НМЛ, И-РЛ/61; И-РЛ/62; И-РЛ/63)
Decorations of Dr Rade Svilar
(NML, I-RL/61; I-RL/62; I-RL/63)

6. Значке Лесковачко-певачке дружине
„Бранко“
(НМЛ, Е-72; Е-3718; И-ОД/66)
Badges of the Choral Society "Branko" from
Leskovac
NML, E-72; E-3718; I-OD/66)

7. Визиткарте др Радета Свиlara
(НМЛ, И-РЛ/64)
Business card of Dr. Rade Svilar
(NML, I-RL/64)

8. Ручни рад Руже Рајковић, ученице
Женске радничке школе Женске подружине
у Лесковцу, 20–тих година ХХ века
(НМЛ, И-РЛ/50)
Handwork by Ruža Rajković, student of the
Women's Workers' School of the Women's
Branch in Leskovac, 1920s
(NML, I-RL/50)

9. Споменари Видице Стојановић, ученице
V а разреда Гимназије у Лесковцу
(НМЛ, Е-3716; Е-1717)
Memorials of Vidica Stojanović, a student of
the 5th grade of the Gymnasium in Leskovac

(NML, E-3716; E-1717)

10. Ђачка капа Станимира Вељковића
Зелета, ученика VII разреда Гимназије
(НМЛ, И-РЛ/7)
Student cap of Stanimir Veljković Zele, a
student of the 7th grade of the Gymnasium
(NML, I-RL/7)

11. Биндали хаљина, крај XIX века
поклон Наталије Арсеновић Драгомировић
Градском позоришту у Лесковцу
(НМЛ, Е-3719)
Bindalli dress, end of 19th century, a gift from
Natalija Arsenović Dragomirović to Leskovac's
City Theatre
(NML, E- 3719)

Цртежи
Drawings

1. Девојачка основна школа у Лесковцу,
1878, цртеж Тителбаха
(НМЛ, И-СД/42), копија
Girls' primary school in Leskovac, 1878,
drawing by Titelbach
(NML, I-SD/42), copy

ОДЕВАЊЕ И НАКИТ CLOTHING AND JEWELRY

Предмети
Items

1. Ноћна капа од свиле
(НМЛ, Е-2879)
Silk nightcap
(NML, E-2879)

2. Спаваћица од свиле
(НМЛ, Е-1612)
Silk nightgown
(NML, E-1612)

3. Навлака за чашу од перли
(НМЛ,Е-618)
Pearl cup cover
(NML, E-618)
4. Торбица од перли
(НМЛ, Е-680)
Pearl bag
(NML, E-680)

5. Торбица за новац од перли
(НМЛ, Е-676)
Pearl money bag
(NML, E-676)

6. Футрола за пиштољ од перли
(НМЛ, Е-619)
Pearl pistol case
(NML, E-619)

7. Торбица од перли
(НМЛ, Е-679)

Pearl bag
(NML, E- 679)

8. Корсет Константине Тасић
(НМЛ, И-РЛ/65)
Corset from Konstantina Tasić
(NML, I-RL /65)

9. Антерија XIX век
(NML, E-518)
Anterija
(NML, E-518)

10. Кошуља
(НМЛ, E-1051)
A shirt
(NML, E-1051)

11. Пафта, XIX век
(НМЛ, E-1070)
Pafta, XIX century
(NML, E-1070)

12. Подвезица за димије, XIX век
(НМЛ, E-617)
Garter for dimije, 19th century
(NML, E-617)

13. Нануле са седефом, XIX век
(НМЛ, E-601)
Nanule with mother-of-pearl, XIX century
(NML, E-601)

14. Тепелук, крај XIX века
(НМЛ, E-519)

“Tepeluk”, end of the XIX century
(NML, E-519)

15. Огрлица од ћилибара, XIX век
(НМЛ, E-853)
Amber necklace, XIX century
(NML, E-853)

16. Либаде, XIX век
(НМЛ, E-542)
“Libade”, 19th century
(NML, E-542)

17. Шал – бели, XIX век
(НМЛ, E-541)
Scarf - white, XIX century
(NML, E-541)

18. Брош, XIX век
(НМЛ, E-539)
Brooch, XIX century
(NML, E-539)

19. Појас од филиграна – ћенар
(НМЛ, E-52)
Filigree belt – „ćenar“
(NML, E-52)

20. Венчана сукња, XIX век
(НМЛ, E-543)
Wedding skirt, XIX century
(NML, E-543)

21. Хаљина Катарине Каје Миљковић,
(НМЛ, E-47)

A dress belonged to Katarina Kaja Miljković
(NML, E-47)

22. Ташница од жице, XIX век
(НМЛ, E-536)
Wire purse, 19th century
(NML, E-536)

23. Ципеле Катарине Каје Миљковић
(НМЛ, E-48)
Shoes belonged to Katarina Kaja Miljković
(NML, E-48)

24. Мушки цилиндар, прва половина XX века
(НМЛ, E-3728)
Man's billycock, the first half of the twentieth century
(NML, E- 3728)

25. Штап трговца Тодора Кражића
(НМЛ, И-РЛ/63)
Merchant Todor Kražić's cane
(NML, I-RL/63)

26. Мушке дубоке ципеле „штуфлете”
Танасија Миљковића
(НМЛ, E-49)
Men's deep shoes - “štuflete” belonged to
Tanasije Miljković
(NML, E-49)

27. Женски шешир од перја
(НМЛ, E-3735)

Women's feather hat
(NML, E-3735)

28. Хаљина Загорке Стоиљковић
(НМЛ, Е-3720)
A dress belonged to Zagorka Stoilković
(NML, E-3720)

29. Ташна Анђе Маринковић
(НМЛ, И-ЉМ/492)
Purse belonged to Anđa Marinković
(NML, I-LJM /492)

30. Прстен, XX век
(НМЛ, Е-525)
Ring, XX century
(NML, E-525)

31. Прстен, XX век
(НМЛ, Е-526)
Ring, XX century
(NML, E-526)

32. Минђуше (пар), XIX век
(НМЛ, Е-527)
Earrings (pair), XIX century
(NML, E-527)

33. Медаљон, XX век
(НМЛ, Е-1755)
Medallion, XX century
(NML, E-1755)

34. Женски сат, XIX век
(НМЛ, Е-530)

Women's watch, XIX century
(NML, E-530)

35. Појас од филиграна „ћенар“, XIX век
(НМЛ, Е-51)
Filigree belt “ćenar”, 19th century
(NML, E-51)

36. Наруквица, XIX век
(НМЛ, Е-154)
Bracelet, 19th century
(NML, E-154)

37. Прстен, XIX век
(НМЛ, Е-531)
Ring, XIX century
(NML, E-531)

38. Пафта, XIX век
(НМЛ, Е- 877)
Pafta, XIX century
(NML, E-877)

39. „Пафта“ са седефом – копча (део), XIX век
(НМЛ, Е-665)
“Pafta” with mother-of-pearl - buckle (part),
XIX century
(NML, E-665)

40. Шешир, 20-те године XX века
(НМЛ, Е-3734)
Hat, 1920s
(NML, E-3734)

41. Рукавице, XX век
(НМЛ, Е-2324)

Gloves, XX century
(NML, E-2324)

42. Кутија за шешире
(НМЛ, Е-3723)
Hat box
(NML, E-3723)

43. Кутија за шешире
(Е-3727)
Hat box
(E-3727)

Фотографије
Photos

1. Са венчања Вере Грбић и Васка
Глузгулова, прва слева седи Загорка
Стоиљковић, 1937. године, оригинал
(НМЛ, Е-4681)
Wedding of Vera Grbić and Vasko Glužgulov,
Zagorka Stoilković is sitting first from the left,
1937. original
(NML, E-4681)

2. Венчање Костадина Динета Миљковића,
оригинал
(НМЛ, I-F/1353)
Wedding of Kostadin Dine Miljković, original
(NML, I-F/1353)

Документа
Documents

1. Албум са телеграмима честитки поводом венчања др Спире Николића из Лесковца са Јеленом Станојевић, 1906.
(НМЛ, И-РЛ/47)

Album with telegrams of congratulations on the occasion of the wedding of Dr Spira Nikolić from Leskovac to Jelena Stanojević, 1906.
(NML, I-RL/47)

ЛЕСКОВАЧКА ЧАРШИЈА
“ČARŠIJA” (DOWNTOWN) OF LESKOVAC

Фотографије
Photos

1. Улица краља Петра I у Лесковцу, разгледница из 1936. године, копија
(НМЛ, И-Р/59; И-Р/63)
Kralja Petra I Street in Leskovac, a postcard from 1936, copy
(NML, I-R/59; I-R/63)

2. Хотел „Костић”, копија
(приватна архива породице Кражић)
Hotel “Kostić”, copy
(private archive of the Krajić family)

3. Сала хотела „Костић” намештена за свадбени ручак, 1939, копија

(приватна архива породице Анђелковић, Лесковац)
The hall of the “Kostić” hotel, furnished for a wedding lunch, 1939, copy
(private archive of the Andjelković family, Leskovac)

4. Позоришна представа “Краљ и краљица” ученика основне школе “Штросмајер” 1933/34. године, копија
(НМЛ, И-Ф-450)

Theater play “King and Queen” by students of the elementary school “Strossmayer” 1933/34, copy
(NML, I-F-450)

5. Брдо паприка на Главној пијаци у време пазарног дана (субота), 1936. године, копија
(Народна библиотека Лесковац)
Hill of peppers at the Main Market during the market day (Saturday), 1936, copy
(National Library of Leskovac)

6. Базен-„Лесковачка плажа”, 1940. године, копија
(НМЛ, И-Ф/571)
Swimming pool - “Beach of Leskovac”, 1940, copy
(NML, I-F/571)

7. Ћевабница код „Буре”, ул. Краља Петра бр. 44, копија
(приватна архива породице Димитријевић)
“Bure” - “čevabdžinica”, at 44 Kralja Petra Street, copy
(private archive of the Dimitrijević family)

8. Унутрашњост кафане „Пролеће”, снимак из 1938. године, копија
(Народна библиотека Лесковац, завичајно одељење)
Interior of the “Proleće” Tavern, a photo dated from 1938, copy
(National library of Leskovac)

Документа
Documents

1. Плакат Српског планинског и туристичког друштва, 18. јул 1938., копија
(НМЛ, И-СД/146)
Poster of the Serbian Mountain and Tourist Association, July 18, 1938, copy
(NML, I-SD/146)

2. Оглас за одобрење и отварање механске радње „Мали Каспар” на име Алексе Цветковић, 1927.
(НМЛ, И-ДК/926)
Announcement for approval and opening of the tavern “Mali Kaspar” in the name of Aleksa Cvetković, 1927
(NML, I-DK/926)

3. Право за точење пића Алексе Цветковића власника кафане „Мали Каспар”, 1929. године
(НМЛ, И-ДК/1126)
Beverage serving certificate to Aleksa Cvetković owner of the tavern “Mali Kaspar”, 1929
(NML, I-DK/1126)

Предмети
Items

1. Фотоапарат , почетак 20 века
(НМЛ, И-ПТ/136)
Camera, early 20th century
(NML, I-PT/136)

2. Кутија са плочама за развијање филма
(НМЛ, И-РТ/137)
Box with plates for film development
(NML, I-RT/137)

3. Столице на бини
(НМЛ, ВСП/Е-8)
Chairs
(NML, VSP/E-8)

4. Два лава са улаза кафане „Два лафа“ у
Нишкој улици
(НМЛ, Е-156)
Two lions from the entrance of the cafe “Dva
lafa” in Niška Street
(NML, E-156)

5. Балон флаша за ракију
(НМЛ, Е-3681)
Brandy bottle
(NML, E-3681)

6. Балон флаша за вино
(НМЛ, Е-3738)
Vine bottle
(NML, E-3738)

7. Точионица за пиво из кафане „Мали
Каспар”
(НМЛ, Е-3579)

Beer bar from the tavern “Mali Kaspar”
(NML, E-3579)

8. Сифон за соду
(НМЛ, Е-3706)
A soda siphon
(NML, E-3706)

9. Сифон за соду
(НМЛ, Е-3707)
A soda siphon
(NML, E-3707)

10. Сифон са соду
(НМЛ, Е-3705)
A soda siphon
(NML, E-3705)

11. Тегле са компотом од вишања
(НМЛ, ЗВСП Е-14)
Jars with cherry compote
(NML, ZVSP E-14)

12. Шоље за кафу са тацном
(НМЛ, Е-3205; Е-3207; Е-3207/1; Е-3209;
Е-3213; Е-3210; Е-3215)
Coffee cups with tray
(NML, E-3205; E-3207; E-3207/1; E-3209;
E-3213; E-3210; E-3215)

13. Чаше за ликер и ракију
(НМЛ, Е-3740; Е-3741; Е-3742)
Liqueur and brandy glasses
(NML, E-3740; E-3741; E-3742)

14. Прибор за пушење
(НМЛ, ЗВСП/Е-15)
Smoking accessories
(NML, CFSP/E-15)

15. Чаше са дршком
(НМЛ, Е-3768)
Cups with a handle
(NML, E-3768)

16. Чаше од стакла из кафане
(НМЛ, Е-3692)
Tavern glasses
(NML, E-3692)

17. Левак
(НМЛ, Е-3726)
Funnel
(NML, E-3726)

18. Кригла
(НМЛ, Е-3772)
Mug
(NML, E-3772)

19. Кригла
(НМЛ, Е-3685)
Mug
(NML, E-3685)

20. Чаше од стакла
(НМЛ, Е-3773)
Glass cups
(NML, E-3773)

21. Левак
(НМЛ, Е-3726)

Funne
(NML, E-3726)

22. Прибор за јело из кафане „Мали Каспар”
(НМЛ, Е-3687; Е-3688; Е-3689)
Cutlery from the tavern “Mali Kaspar”
(NML, E-3687; E-3688; E-3689)

23. Послужавници
(НМЛ, Е-3683; Е-3736; Е-3737)
Trays
(NML, E-3683; E-3736; E-3737)

24. Тањири
(НМЛ, Е-3709)
Plates
(NML, E-3709)

25. Чинија
(НМЛ, Е-3710)
Bowl
(NML, E-3710)

26. Стаклена флаша
(НМЛ, Е-3682)
Glass bottle
(NML, E-3682)

27. Кофер
(НМЛ, Е-3730)
Suitcase
(NML, E-3730)

28. Штап Алексе Цветковића Каспара, власника кафане „Мали Каспар”
(НМЛ, Е-3698)

Walking stick owned by Aleksa Cvetković Kaspar, owner of the “Mali Kaspar” tavern
Bamboo stick
(NML, E-3698)

29. Столице из биоскопа Корзо
(НМЛ, И-ПТ/138)
Chairs from the „Korzo“ cinema
(NML, I-PT/138)

30. Сто из кафане „Мали Каспар”
(НМЛ, Е-3700)
A table from the tavern “Mali Kaspar”
(NML, E-3700)

31. Стаклене кригле за пиво из кафане „Мали Каспар”
(НМЛ, Е-3685)
Glass beer mugs from the tavern “Mali Kaspar”
(NML, E-3685)

32. Бокал
(НМЛ, ЗВСП/Е-16)
Jar
(NML, ZVSP/E-16)

33. Држач за новине, копија
Newspapers holder, copy

34. A clock from the tavern “Mali Kaspar”
(НМЛ, Е-3680)
Часовник из кафане „Мали Каспар”
(NML, E-3680)

Извод из рецензије

**НОВА СТАЛНА ИЗЛОЖБЕНА ПОСТАВКА НАРОДНОГ
МУЗЕЈА У ЛЕСКОВЦУ
ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ МАНЧЕСТЕР
(1878-1941)**

Сталне поставке биле су и остале основ сваког музеја и разлог његовог постојања. Оне морају бити непрестано допуњаване, модернизоване, актуелне, јавности приказане и доступне на савремен начин, начин модерних технологија.

Нова стална изложбена поставка Народног музеја у Лесковцу садржи све ове карактеристике те тако постаје центар укупне баштине града и његове околине. Она проистиче из његове прошлости и креативно је интегрисана у садашњост града, његов живот и његову културу. Новом поставком створени су услови за модернији приступ и излагање у сусрет новим генерацијама и жељама посетилаца, који нису више само пасивни посматрачи већ су и активни учесници у процесу откривања нових значења и знања. Тиме је мисија музеја да привуче што већи број посетилаца свих узраста у потпуности остварена.

Ход по улицама поставке у ствари је улазак у свечани простор сачуване прошлости где је изложено оно што су нам оставиле претходне генерације. Не само да га чувамо него и да његову лепоту и укупну вредност пренесемо модерним средствима комуникације на посетиоца. Посетилац, при томе, у овој поставци, сходно

свом интересовању, може продубити своја знања како о предмету тако и времену у којем је настао и контексту у коме је створен. Разгледањем поставке посетилац може уочити промене у граду и његовој околини у политичком, економском, просветном, социјалном и свим другим пољима људске делатности.

Народни музеј Лесковац је новом поставком сачувао одређене вредности, наслеђе, традицију, специфичан локални идентитет и континуитет и повезаност са савременим друштвом. Многи предмети су били у и ранијој поставци, неки се први пут приказују, промењен је дизајн поставке, амбијент, предмети су изложени и повезани више тематски него хронолошки. Уведена је и интерактивност. Тиме је Народни музеј у Лесковцу прикупљени материјал из разних области приближио корисницима на модеран, популаран, забаван, инспиративан начин и постао место знања и сусретања, где посетилац може гледати и учити. Место поноса житеља читавог краја и Србије на своју прошлост. Како је историја читаве Србије, а посебно њеног јужног дела (који је припојен Србији кад је она добила међународно признату независност), пуна дихотомије, тако је и ова поставка пуна предметима истовремено егзистирајућих култура и традиција које се прожимају али и имају своје особености. Приказан је судар старог и новог, модерног и традиционалног, оријенталног наслеђа у нестајању и новог, европског у настајању. Тај пут од османске културе и традиције према модерном, од касабе према граду, од заосталости према изградњи просветних, здравствених и културних институција и садржаја, од

занатства и ситне трговине према индустрији, од вароши без индустрије до града у Србији и југословенској краљевини центру текстилне индустрије познатом „Српском Манчестеру”. Историјски оквир поставке креће се од друге половине XIX до средине XX века, прецизније, од ослобођења града од Турака и прикључења Србији 1877/78. до почетка Другог светског рата 1941. године. На том путу кроз време, како у граду тако и на овој изложбеној поставци, сусрећу се и у вароши егзистирају и шешир и фес, и градска кућа „по европски” намештена и оригинална османска богаташка кућа са ентеријером и инвентаром и богатство и сиромаштво, свакодневица, политички и културни живот града и околине. Посебно занати и трговачке радње, занатски еснафи, разна удружења, и веома развијен друштвени живот приказан кроз кафане, хотеле и лесковачку чаршију. Мало је градова у Србији који су за свега 60 година прошли пут од турске касабе до развијеног индустријског центра у југословенском оквиру.

Тај динамичан развој и трансформација од паланке према граду је основа поставке, приказана кроз 510 оригиналних предмета, 102 фотографија, 48 документа, 4 реплика, 6 цртежа, и 6 силиконских фигура рађених по фотографијама личности из старог Лесковца и другим садржајима који, поред ексклузивности, пре свега носе и пружају поруку непосредног сведока времена и тиме утичу на аутентичан и снажан доживљај комуникације са публиком.

Богата и вишеслојна прошлост града и околине приказана је у сегментима, тематски, на модеран

начин, чиме је дат велики допринос афирмацији културног и историјског идентитета Лесковца и југа Србије, њиховој препознатљивости и различитости. Приказани најзначајнији предмети могу се узимати и посматрати као инспирација, као аргумент, као вредносни, морални и идентитетски суд и знак. Локални лесковачки идентитет приказан у самој поставци уткан је у српски и шири балкански идентитет, али са својим великим специфичностима у историји, етнологији и свакодневици. Тиме је испуњена мисија Народног музеја у Лесковцу – да музејска поставка у XXI веку буде место контакта са колективним културним наслеђем, место где се посматра, учи, доживљава, место сусретања, окупљања и дружења и комуникације са прошлошћу која утиче или може да утиче на историјску самосвест, да буде део сећања данашњих генерација, јер без сећања нема идентитета.

Проф. др Момчило Павловић

Excerpt from the review

**NEW PERMANENT EXHIBITION OF THE NATIONAL
MUSEUM IN LESKOVAC
LESKOVAC - SERBIAN MANCHESTER
(1878-1941)**

Permanent exhibitions were and remained the basis of each museum and the reason for its existence. But they must be constantly updated, modernized, current, presented to the public and accessible in a contemporary, modern way. A new permanent exhibition of the National Museum in Leskovac contains all these characteristics, making it the center of the overall heritage of the city and its surroundings. It derives from the city's past and is creatively integrated into its present, life and culture. The new exhibition creates the conditions for a more modern approach and meeting new generations and desires of visitors, who not only view the exhibited objects but can also be active participants in the process of discovering new meanings and knowledge. This mission of the museum to attract as many visitors of all ages, is fully realized.

Walking through the streets of the exhibition is, in fact, the entrance to a solemn space of the preserved past where it is exposed to what previous generations have left us. We do not only preserve it, but also convey its beauty and overall value with modern means of communication to the visitor. A visitor, at this exhibition, is not only a passive observer but also an active one, in accordance with his interest he can deepen his knowledge both about the object and the time in which it was created and the context in which it was created. Visiting

the exhibition, the visitor can notice changes in the city and its surroundings in political, economic, educational, social and all other fields of human activity.

The National Museum preserves certain values, heritage, tradition, specific local identity and continuity, and connection with contemporary society. Many of the objects appeared in the previous exhibition, but some are displayed for the first time, the design of the exhibition has changed, the ambience, the objects are exposed and connected more thematically than chronologically. Interactivity was also introduced. In this way, the National Museum brought the collected material from various fields to the users in a modern, popular, fun, inspiring way and became a place of knowledge and meeting where the visitor can watch and learn. It is a place of pride for residents of the whole region and Serbia of their past.

As the history of the whole of Serbia, especially of its southern part which was annexed to Serbia when it gained internationally recognized independence, is full of dichotomies, thus this exhibition is full of objects of simultaneously existent cultures and traditions that pervade but have their own particularities. The collision of old and new, modern and traditional, oriental heritage in disappearing and new, European, emerging in coming into existence. This path from the Ottoman culture and tradition to the modern, from a "kasaba" to a city, from backwardness to the construction of educational, health and cultural institutions and facilities, from crafts and small trade to industry, from small towns without industry to a city in Serbia and the Yugoslav kingdom, a center of the textile industry, famous "Serbian Manchester". The historical framework of the exhibition dates from the second half of the

XIX to the middle of the XX century, more precisely from the liberation of the city from the Turks and the annexation of Serbia in 1877/78 to the beginning of World War II in 1941. On this journey through time, both in the city and in this exhibition setting, you can see both hat and fez and existing in town, as well as the original Ottoman rich house with interior and inventory, and wealth and poverty, everyday life, political and cultural life of the city and the area around it. Especially crafts and trade shops, craft guilds, various associations, and highly developed social life is shown through the taverns, hotels and “čaršija” of Leskovac. There are only a few cities in Serbia that, in just 60 years, have traveled from the Turkish kasaba to the developed industrial center in the Yugoslav context. This dynamic development and transformation from “palanka” to the city is the basis of the exhibition, presented through 510 original objects, 102 photographs, 48 documents, 4 replicas, 6 drawings, and 6 silicone figures modeled from photographs of the people from old Leskovac, and other contents that, in addition to exclusivity, carry and provide a message of an immediate time witness, and thus influence the authentic and powerful experience of communication with the audience.

Rich and multilayered past of the city and the area around it is presented in segments, thematically, in a modern way, which greatly contributed to the affirmation of the cultural and historical identity of Leskovac and the south of Serbia, their recognition and diversity. The most important objects shown can be considered and viewed as an inspiration, as an argument, as a value, moral and identity judgment and sign. The local identity of Leskovac shown in the exhibition

is woven into the Serbian and wider Balkan identity, as well as in history, ethnology and everyday life with its great specificities. This fulfills the mission of the National Museum in Leskovac - to make the museum exhibit in the 21st century a place of contact with the collective cultural heritage, a place to observe, learn, experience, a place of meeting, gathering and socializing and communicating with the past that influences or can influence the historical self-awareness, to be a part of the memory of today's generations, as without memory there is no identity.

Professor Momčilo Pavlović, PhD

**СТАЛНА ПОСТАВКА ВРЕМЕПЛОВ
ЛЕСКОВАЧКОГ КРАЈА
PERMANENT EXHIBITION
TIMELINE OF LESKOVAC AREA**

II фаза / II stage

ЛЕСКОВАЦ – СРПСКИ
МАНЧЕСТЕР / LESKOVAC -
SERBIAN MANCHESTER
1878-1941

Издавач/Editor
НАРОДНИ МУЗЕЈ ЛЕСКОВАЦ/
NATIONAL MUSEUM LESKOVAC

За издавача / For the publisher
Мира Ниношевић / Mira Ninošević

Аутор концепције поставке/
Author of the exhibition concept
Мира Ниношевић, музејски
саветник / Mira Ninošević, museum
advisor

Рецензенти /Reviewers
Проф. Др Момчило Павловић/
Momčilo Pavlović, PhD
Проф. Др Драган Булатовић/
Dragan Bulatović, PhD

Сарадници на концепцији
поставке / Associates to the
exhibition concept
Небојша Димитријевић, кустос/
Nebojša Dimitrijević, curator
Јелена Радовић, кустос/
Jelena Radović, curator

Аутор дизајна поставке/
Author of the exhibition design
Хаџи Оливера Николић, диа/
Hadži Olivera Nikolić, dia

Аутор графичког дизајна поставке/
Author of exhibition graphic design
мр Никола Марковић, виши
кустос / Mr Nikola Marković,
senior curator

Реализација поставке / Realization
of the exhibition
Мира Ниношевић, музејски
саветник / Mira Ninošević, museum
advisor
Слађана Рајковић, музејски
саветник / Slađana Rajković,
museum advisor
Небојша Димитријевић, кустос/
Nebojša Dimitrijević, curator
Јелена Радовић, кустос / Jelena
Radović, curator

Сарадници на реализацији
поставке / Associates to realization
of the exhibition
Јована Аритонових,
документариста/ Jovana Aritonović,
documentarist
мр Иван Стојановић, музејски
саветник, конзерватор / Ivan
Stojanović, museum adviser
Јасмина Миљковић, препаратор/
Jasmina Miljković, preparator

Дизајн и израда фигура од
силикона / Silicone figures
production and design
Мирослав Лакобрија / Miroslav
Lakobrija

Дизајн и израда костима / Costume
production and design
Дариус / Darius

Конзервација експоната/
Conservation of exhibits
мр Иван Стојановић, музејски
саветник / Mr Ivan Stojanović,
museum adviser
„Arachne“ атеље за конзервацију
и рестаурацију Београд / „Arachne“
studio for conservation and
restoration, Belgrade

Лектори / *Lectors*
Марија Шапић / *Marija Šapić*
Живојин Тасић / *Živojin Tasić*

Превод / *translation*
Габријела Илић / *Gabrijela Ilić*

Коректура / *Correction*
Јована Аритонових,
документариста / *Jovana*
Aritonović, documentarist

Дигитална обрада фотографија/
Digital image processing
Владимир Прокоповић,
документариста / *Vladimir*
Prokopović, documentarist

Извори и ауторска права на
фотографије и документа/ *Sources*
and copyright of the photos and
documents
Историјски музеј Србије / *History*
Museum of Serbia
Етнографски музеј / *Ethnographic*
Museum
Музеј науке и технике / *Museum of*
Science and Technology
Архив Србије / *Archives of Serbia*
Народна библиотека Србије/
National Library of Serbia

Архив Југославије / *Archives of*
Yugoslavia
Архив града Београда / *Archives of*
the City of Belgrade
Историјски архив Лесковац/
Historical Archive of Leskovac
Историјски архив „31. јануар“
Врање/ *Historical archive*
“31. Januar” Vranje
Историјски архив Ниш / *Historical*
Archive of Niš
Музеј Славоније Осиек / *Museum*
of Slavonia in Osijek

Техничка реализација поставке/
Technical realization of the
exhibition

Саша Стаменковић / *Saša*
Stamenković
Славиша Цветановић / *Slaviša*
Cvetanović
Штампа / *Printed by*
Сцеропринт, Ниш / *SCEROPRINT,*
Niš

Тираж / *Number of copies*
500

Прво издање / *First edition*
јун 2020 / *june 2020*

